

Kvensk grammatikk

Eira Söderholm

Universitetet i Tromsø 2009

Oversatt til norsk av Irene Andreassen

1. INNLEDNING.....	4
1.1. HVA HETER SPRÅKET?.....	4
1.2. HVA ER DETTE SPRÅKET I GRAMMATIKKEN SATT SAMMEN AV?.....	4
1.3. VALG AV DIALEKTGRUNNLAG.....	4
1.4. OM SYSTEMATIKKEN I GRAMMATIKKEN.....	5
1.5. HVORDAN SKAL DENNE GRAMMATIKKEN BRUKES?.....	7
2. DET KVENSKE SPRÅKETS STRUKTUR.....	8
2.1. LYDENE OG ORTOGRAFIEN.....	8
2.1.1. Lydene.....	8
2.1.2. Bokstavene.....	8
2.1.3. Lydlengde (kvantitet) og skriving.....	9
2.2. STAVELSE, STAVELSESTRYKK OG STAVELSESLENGDE.....	9
2.2.1. Hva er en stavelse?.....	9
2.2.2. Stavelsestrykk.....	9
2.2.3. Stavelseslengde.....	10
2.3. ORDSTRUKTUREN.....	10
2.3.1. Morfemsystemet.....	10
2.3.2. Ordstammen.....	11
2.4. SETNINGSSTRUKTUR.....	12
2.4.1. Hovedstrukturen i en setning.....	12
2.4.2. Setningstyper: konstatering, spørsmål og befaling.....	14
2.4.3. Nektende setninger.....	16
2.4.4. Kongruens.....	17
3. LYDVEKSLINGER.....	19
3.1. GRADVEKSLING.....	19
Tabell III.1: Gradveksling.....	20
3.2. LENGDEN TIL DE STEMTE KONSONANTENE L, R, M, OG N.....	25
Tabell III.2: Lengden til de stemte konsonantene.....	26
3.3. VOKALVEKSLING FORAN SUFFIKSET I.....	27
Tabell III.3: Vokalveksling foran pluralsuffikset i og preteritums i.....	27
3.4. ENDRING TI > SI.....	28
3.5. VOKALHARMONI.....	29
4. SYNTAKS.....	30
4.1. HVA ER EN SETNING?.....	30
4.2. SETNINGSTYPER.....	30
4.2.1. Direkte setningstyper.....	31
4.2.1.1. Lokasjon.....	31
4.2.1.2. Eksistens.....	32
4.2.1.3. Eierkonstruksjon.....	33
4.2.1.4. Predikasjon.....	34
4.2.1.5. Gjerning.....	39
4.2.1.6. Bevegelse.....	41
4.2.1.7. Setninger med tre komplement.....	42
4.2.1.8. Kontekst.....	47

4.2.2. Referative setninger.....	49
4.2.2.1. Emosjon.....	50
4.2.2.2. Kognisjon.....	51
4.2.2.3. Perkepsjon.....	52
4.2.2.4. Taleakt.....	54
4.2.3. Modale setninger.....	55
4.3. OM KONGRUENS MELLOM SUBJEKT OG PREDIKAT OG SUBJEKTETS KASUS.....	60
4.4. OM KASUSFORMEN TIL ANDRE KOMPLEMENTER.....	60
5. VERBMORFOLOGI.....	62
5.1. FINITTE OG INFINITTE VERBFORMER.....	62
5.2. OM TEMPUS OG MODUS I KVENSKE GENERELT.....	63
5.3. VERBETS PERSONSUFFIKS I KVENSKE.....	63
Tabell V.1 Personsuffiksene.....	64
5.4. BØYNINGSTYPER AV VERB I KVENSKE.....	65
5.5. INDIKATIV PRESENS.....	66
Tabell V.2: Indikativ presens bøyning.....	68
5.5.1. Presensstammen og gradveksling.....	71
5.5.2. Nektende presens.....	73
5.6. INDIKATIV PRETERITUM.....	74
Tabell V.3: Indikativ preteritum- bøyning.....	76
5.6.1. Gradveksling i preteritum.....	78
5.6.2. Personsuffikser i preteritum.....	78
5.6.3. Nektende preteritum.....	78
5.6.4. Danning av perfektum partisipp.....	80
5.7. DANNING AV INDIKATIV PERFEKTUM OG PLUSKVAMPERFEKTUM.....	81
Tabell V.4: Danning av indikativ nektende preteritum og bekreftende og nektende perfektum og pluskvamperfektum.....	84
5.8. DANNING AV KONDISJONALIS.....	85
5.8.1. Danning av bekreftende kondisjonalis presens.....	85
5.8.2. Nektende kondisjonalis presens.....	87
Tabell V.5: Danning av kondisjonalis presens, bekreftende og nektende.....	88
5.8.3. Danning av kondisjonalis perfektum.....	90
Tabell V.6: Danning av kondisjonalis perfektum, bekreftende og nektende.....	92
5.9. DANNING AV IMPERATIV.....	93
5.9.1. Danning av 1. person plural imperativ.....	93
5.9.2. Danning av singular og plural 2. person imperativ.....	94
5.9.3. Danning av singular og plural 3. person.....	95
5.9.4. Danning av passiv imperativ.....	97
Tabell V.7: Danning av bekreftende (og 2. persons nektende) imperativ.....	99
5.10. OPPSUMMERT OM FORSKJELLENE MELLOM DANNING AV 3. PERSON PLURAL OG PASSIV.....	101
Tabell V.8: Forskjeller i danning av 3. person plural og passiv.....	101
5.11. INFINITTE VERBFORMER.....	101
5.11.1. Infinitivene.....	102
Tabell V.9: Infinitivformene.....	106
5.11.2. Partisippene.....	108
Tabell V.10: Partisippformene.....	109
6. NOMENMORFOLOGI.....	111
6.1. TALL.....	111
6.2. NOMENAS BØYNINGSTYPER OG STAMMER.....	112
6.2.1. Tostava stammer med kort endevokal.....	112
6.2.2. Flerstava stammer med kort endevokal.....	113
6.2.3. Stammer med lang endevokal (VV-stammer).....	114
6.2.4. Nomen med konsonantstamme i genitiv flertall.....	115
Tabell VI.1: Nomenas bøyningstyper.....	116

6.3. KASUSENE.....	117
6.3.1. <i>Bøyning av nominativ entall</i>	118
Tabell VI.2: Kasusformene i entall	119
6.3.1.1. Nominativ.....	124
6.3.1.2. Genitiv.....	124
6.3.1.3. Partitiv.....	125
6.3.1.4. Essiv.....	125
6.3.1.5. Translativ.....	126
6.3.1.6. Abessiv.....	126
6.3.1.7. Illativ og andre lokalkasus.....	127
Tabell VI.3: Lokalkasusenes funksjoner.....	129
6.3.2. <i>Nomenbøyning i flertall</i>	129
Tabell VI.4: Kasusbøyning i flertall.....	131
6.3.2.1. Genitiv og partitiv flertall.....	137
Tabell VI.5: Partitiv og genitiv entall og flertall.....	137
6.3.2.2. Illativ flertall.....	139
Tabell VI.6: Singulaarin illatiivi vs. pluraalin illatiivi vs. pluraalin genetiivi.....	139
7. PRONOMEN.....	142
7.1. PERSONLIGE PRONOMEN.....	142
7.2. DEMONSTRATIVE PRONOMEN.....	143
7.3. SPØRREPRONOMEN.....	144
7.4. RELATIVE PRONOMEN.....	146
8. TALLORD.....	148
9. ORDAVLEDNINGER (DERIVASJONER)	151
9.1. ADJEKTIVAVLEDNINGER	152
9.1.1. <i>Gradbøyning (komparasjon)</i>	152
9.1.1.1. Komparativ.....	152
9.1.1.2. Superlativ.....	154
9.1.1.3. Bøyningstabell for komparativ og superlativ.....	156
9.1.1.4. Bruk av komparativ og superlativ.....	156
9.1.2. <i>Ordenstalla (ordinalene)</i>	158

1. Innledning

1.1. Hva heter språket?

I denne grammatikken blir ordene *kainun kieli* helt systematisk brukt om det språket vi nå skal lære, og ordet *kainulainen* om den folkegruppa som bruker dette språket, eller har forfedre som har brukt dette språket. Dette er et gammelt ord som ennå noen av de aller eldste husker. I vanlig bruk er det likevel ikke lenger. Mange har kalt språket *suomen kieli* eller *kväänin kieli*, etter modell fra norsk. Noen vil gjerne kalle språket *meidän kieli* eller *meänkieli*, eller altså kalle språket det samme som man på svensk side av Tornedalen kaller kvenskens nære slektspråk. Kjært barn har mange navn.

Nå er det slik at hver og en sjøl kan fundere på hva en vil kalle språket for. Jeg for min del syns at ordene *kainun kieli* og *kainulainen* er veldig bra ord som passer godt inn i dette språket vårt.

1.2. Hva er dette språket i grammatikken satt sammen av?

Hittil er det blitt skrevet svært lite kvensk. De eneste som har skrevet noe av omfang på dette språket, er Alf Børsskog og Terje Aronsen, som begge er fra Børselv i Porsanger. Olav Beddari fra Sør-Varanger har skrevet en del trivelige fortellinger på sitt eget språk, som han meiner er finsk. Dessuten har vi Agnes Eriksen, også fra Porsanger, som har gitt ut ei bok med kvenskspåklige regler og ramser. Av eldre tekster har vi de snart hundre år gamle fortellingene av Johan Beronka og Just Qvigstad. Disse fortellingene er samla i Nord-Troms, Porsanger og Vadsø.

Når jeg nå har prøvd å systematisere dette språket, så har jeg brukt alle de trykte tekstene som eksisterer. I tillegg har jeg også hatt et lite utvalg av dialektprøver fra Storfjord, Nordreisa, Alta, Porsanger, Tana, Vardø, Vadsø og Sør-Varanger. Disse er tatt opp i åra 1960–1980. – Til stor hjelp i arbeidet mitt har vært et ordlistemanuskript som Terje Aronsen har utarbeidet og stilt til min disposisjon. Så har jeg selvfølgelig sett på de studiene som vi har av de kvenske dialektene, f. eks. Anna-Riitta Lindgrens doktoravhandling om verbbøyninga i kvensk. Men ennå er det mange forhold som det slett ikke er forska på.

1.3. Valg av dialektgrunnlag

I et språk er det alltid stor variasjon, og slik er det også i kvensk. Det er ikke bare ett språk, men fra begynnelsen av flere. Når man så skal begynne å skrive et språk og bygge det ut, dvs. arbeide med **språkplanlegging**, så må man avgjøre hvilke prinsipp man skal følge. Ett prinsipp er slik at man forsøker å lage et kompromiss mellom alle varianter i språket. Slik blei for eksempel det

finske skriftspråket bygd opp på 1800-tallet da man tok med språkformer og ord både fra østlige og vestlige dialekter. – Noe av den samme strategien blei også brukt da nynorsk blei strukturert på 1800-tallet.

Et annet mønster er å ta utgangspunkt i den dialekten som er mest brukt, og som det er skrevet mest på. Det har også vanligvis vært administrasjonsspråket. Slik har det svenske skriftspråket blitt til, og f. eks. også det franske.

Begge strategiene har sine gode og dårlige sider. Når man bygger opp et såkalt kompromisspråk, så er det ikke lenger noens språk; det ser fremmed ut for alle. Om man så bygger opp et språk basert på bare én dialekt, så synes brukerne av de andre dialektene at også det er galt.

Jeg har i denne grammatikken brukt mer av den svenske enn den finske strategien. Den språkformen som blir foreslått i denne grammatikken, bygger mest på Porsanger-dialekten, og hvorfor det? Jeg skal forsøke å forklare. Mesteparten av de eksisterende skrevne tekstene er basert på Porsanger-dialekter. Der er det også blitt undervist i kvensk på skolen og laga læremiddel (for begynnernivå). Derfor har det for meg vært lettest å ta utgangspunkt i Porsanger-dialekten, spesielt når mitt eget morsmål ikke er kvensk. Det er også slik at foreløpig har interessen for bevaring og revitalisering av det kvenske språket vært størst nettopp i Porsanger.

Men i framtida er det meininga å også lage en annen grammatikkvariant. Kvensk språkting uttalte på et møte i april 2008 at det også burde finnes en språkvariant som var nærmere *meänkieli*, som er blitt skrevet og som også i dag skrives på svensk side av Tornedalen. En slik grammatikk er ennå ikke laga, men en del av kapitla til undervisningsmaterialet ”Aikamatka kainulaisten maahan” (Tidsreise til kvenenes land) finnes allerede på denne varianten. Hensikten er at om dere orker og klarer å lese *de* tekstene også, så må dere også gjerne kommentere dem og fortelle hvilket språk/hvilken språkform dere sjøl meiner er fin og bra.

Én sak med struktureringa av dette skriftspråket er i alle fall gjort i den hensikt at kvensk, *meänkieli* og finsk skal være såpass nær hverandre at vi på Nordkalotten alltid skal forstå hverandre, og ikke behøve å bruke fremmede språk i kommunikasjonen mellom oss. Også denne grammatikken sikter mot en slik språkform.

1.4. Om systematikken i grammatikken

Det er to hovedprinsipp i denne grammatikken: Det første er at grammatikken prøver å være så systematisk som mulig. Det andre er at den prøver å være så enkel som mulig. Og disse to er jo én og samme sak: Et systematisk språk er mye enklere enn et usystematisk språk, og det blir lettere å lære det. Men for å få dette til, så må vi ta noen snarveier. Her er et eksempel:

I de kvenske dialektene er det stor variajon når en skal danne 3. person flertall; hva slags endelse skal en da bruke? Man sier f. eks. i presens (*het*) *juovat* 'de drikker', *kulkkeevat* ~ *kulkevat* 'de går, de reiser', *pölkäävüt* ~ *pölkäävüt* 'de er redde', men (*het*) *menhään* ~ *menevät* 'de går, de reiser', *kävelhään* 'de går til fots', *kyytihään* 'de kjører (noen)'. I preteritum sier man likevel (*het*) *juothiin* ~ *juoit* 'de drakk', *kuljethiin* ~ *kuljit* 'de gikk, de fór', *pöläthiin* ~ *pölkäsit* 'de var redd', *menthiin* ~ *menit* 'de gikk, de for', *kävelthiin* ~ *kävelit* 'de gikk til fot, *kyytithiin* ~ *kyytittit* 'de kjørte (noen)'. (Alle formene som ender på *n* har også en variant med lang, dvs. dobbel, vokal i endelsen). Nå har vi i denne grammatikken forenkla forholdet slik at 3. person flertall alltid, både i presens og preteritum, får en endelse som slutter med dobbel vokal og *n*, altså i presens *ThAAN* og i preteritum *thiin*, dvs. i presens *menhään* og i preteritum *menthiin*. Dette er den samme formen som man bruker i passiv. På denne måten har vi en enklere regel å forholde oss til når vi skal danne 3. person flertall.

Et annet eksempel kan være at jeg i denne grammatikken alle steder bruker lyden [ð] som gradvekslingspar til *t*. Dette er en dentalspirant, og den skrives som *đ*. F.eks. *hän tiettä* 'han/hun vet': *mie tiedän* 'jeg vet'. Denne [*đ*] blir i dag bare brukt i Porsanger, men tidligere har den vært i bruk i et langt større språkområde både i Norge, Sverige og Finland. I dagens talespråk har man i de andre kvenske dialektene [r], [v], [j] eller ingenting, dvs. bortfall, og det er ikke alltid godt å vite hvilken av disse en skal bruke som gradvekslingspar til *t*. Dette er den viktigste grunnen til at jeg her har valgt å bruke *đ*. For de som kan standardfinsk er det enda lettere: *đ* brukes alltid når man på standardfinsk har *d*. Men de som ikke ønsker å bruke denne bokstaven, kan utelate den fullstendig, og uten å ha noen annen bokstav i stedet.

Det finnes mange eksempler på språktrekk hvor jeg her har strevet med å velge den enkleste varianten. Men det er allikevel ikke alltid tilfellet. Hvis vi f. eks. ser på utforming av 1. person flertall, så har jeg i denne grammatikken valgt å bruke to varianter: *ma/mä* og *mma/mmä*, f. eks. (*met*) *saa/ma* 'vi får', *lähde/mä* 'vi drar', men *kirjoita/mma* 'vi skriver'. Det ville klart være lettest om vi her bare kunne ha brukt enten den ene eller den andre varianten. Nå er det allikevel i alle de kvenske dialektene en lydlig regel som tilsier at *mm* i visse bestemte situasjoner blir forkorta. Derfor har det vært mest systematisk å velge to endelsesvarianter av 1. person flertall, og så ha klare regler for når hver av dem blir brukt.

Jeg vil kalle språket i denne grammatikken for **systematisert kvensk**. Dette er nemlig bare et forslag til en kvensk grammatikk. Jeg vil på ingen måte påstå at dette er den beste måten å systematisere kvensk språk på. Systemet er i hovedsak basert på det språket som Alf Nilsen-Børsskog bruker i sine romaner.

Kapittel 5. Verbbøyning og kapittel 6. Nomenbøyning er gjennomgått sammen med Irene Andreassen og Terje Aronsen, som har gitt kommentarer og

råd til forbedringer. Men når vi skal lage en ny variant som likner mer på *meänkieli*, så kan det bli et litt annet system.

1.5. Hvordan skal denne grammatikken brukes?

Denne grammatikken er på ingen måte ferdig; som allerede nevnt kan den, når det kommer gode forslag, endres underveis. Dette gjelder for alle deler av grammatikken, som er noe uferdig på enkelte områder. Ganske ferdige er bare kapitla 1–5. Grammatikken forbedres og omskrives hele tida mens kvenskkurset pågår.

Nå kan det være slik at for mange kan allerede det som står i denne grammatikken virke stort og uoverkommelig. Men nå tror jeg slett ikke at alle leser og lærer absolutt alt som står her. Grammatikken er meint som et **hjelpemiddel** mens dere holder på med studiene i kvensk språk og gjerne vil se hvordan det og det burde eller kunne skrives. Spesielt kapitla 5 og 6 (verbbøyning og nomenbøyning) og framover skal vi først i neste semester se mer grundig på. Men også der er det tabeller som jeg tror sikkert vil være til nytte når dere skal prøve å skrive og bruke kvensk. Men de første kapitla, 1–4, lønner det seg å lese gjennom så snart som mulig. Ikke for å lære utenat, men for å forstå hva som er den grunnleggende strukturen i kvensk språk.

2. Det kvenske språkets struktur

Vi skal her gjøre rede for hvordan det kvenske språket er konstruert, eller bygd opp. Vi skal se på hvilke lyder det har, hvordan disse lydene skal skrives, hva slags element orda er satt sammen av og hvordan ord settes sammen til setninger.

2.1. Lydene og ortografien

2.1.1. Lydene

Lydene i det kvenske språket er [a d e f h i j k l m n ŋ o p r s t u v y ä ö]. Vokaler er [a e i o u y ä ö]. Resten er konsonanter. I lånnord finnes i tillegg konsonantene [b d g š]. [š] uttales på samme måte som engelsk *sh*, eller som *sj* i norsk, for eksempel 'sjalu'.

Vokalene [o u ö y] er labiale, eller runde. Det betyr at når man uttaler dem, så runder man leppene. De andre vokalene er åpne, dvs. de uttales med munnvikene trukket til side. Vokalene er alltid stemte, og luftstrømmen er åpen hele tida mens de uttales. Vokalene deles i to grupper, alt etter om tunga er bak eller framme i munnen når de uttales. Bakre vokaler er [a o u], fremre vokaler er [ä ö y i e].

Konsonantene [f h k p s t] er ustemte, dvs. når man uttaler dem, er luftstrømmen stengt. Konsonantene [j m n ŋ r] er stemte, dvs. at luftstrømmen ikke er stengt, bortsett fra i begynnelsen. Konsonanten [đ] forekommer bare i gradvekslingspar, dvs. om det i noen form av et ord er en [đ], så betyr det at ordet i en annen form har en [t]. [đ] uttales som i den første lyden i det engelske ordet *there*.

Konsonantene [k p t] kalles klusiler. I norsk er de aspirerte, men i kvensk uttales de uten aspirasjon. Derfor hører norskspråklige dem som [g b t]. I kvensk er de likevel – akkurat som i norsk – ustemte.

Lyden [f] er ikke vanlig i andre ord enn i lånnord. På ett punkt er den nokså vanlig likevel: Når [v] og [h] kommer nær hverandre i ordbøyninga, så uttales de ofte [ff], som i ordet [*taivas* :] *taivhaan* 'himmel'. Mange morsmålskyndige kvener uttaler *taivhaan* som [taiffaan]. Men det er også mulig å uttale ordet som [taivhaan].

2.1.2. Bokstavene

I kvensk er det samme hovedprinsipp som i finsk: én lyd tilsvarer en bokstav. Det eneste større unntaket er skriving av [ŋ]-lyden. Denne forekommer bare som kort (lyd) foran [k] og som lang [ŋk] i gradvekslingspar. Eksempel: [keŋkä:

kenjän] og [fanjki : fanjin]. Her skrives [ŋk] som *nk* og [ŋj] skrives som *ng*.

Bokstavene i kvensk er altså *a, b, d, ě, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, š, t, u, v, y, ä, ö*.

I noen fremmedord eller sitatlån kan man også skrive *c, q, w, x, z, å*, dette i samsvar med originalspråket.

2.1.3. Lydlengde (kvantitet) og skriving

I kvensk er det opposisjon mellom korte og lange lyder. Denne opposisjonen markeres slik at når det er spørsmål om kort lyd, skrives den med én bokstav, når det er spørsmål om lang lyd, skrives den med to bokstaver. Eksempel: *tuli* [tuli], *tuuli* [tu:li], *tulli* [tul:i], *tullii* [tul:i:].

2.2. Stavelse, stavelsestrykk og stavelseslengde

2.2.1. Hva er en stavelse?

Ord er satt sammen av stavelser, som igjen er satt sammen av lyder. Eksempel: ordet *kai-nu-lai-sis-ta* er satt sammen om fem stavelser.

Hvor går så stavelsesgrensene?

Hovedregelen er at det er stavelsesgrense foran hver kombinasjon av konsonant og vokal.

Av og til kan stavelsesgrensen kan gå mellom to vokaler, som i ordet *A-lat-ti-o*. Dette er likevel ikke vanlig, fordi som oftest når to vokaler står etter hverandre, danner de en diftong, og da er det selvfølgelig ingen stavelsesgrense.

2.2.2. Stavelsestrykk

Kvensk er særdeles lett på den måten at det har meget regelmessig stavelsestrykk. Det er tre forskjellige trykk: stavelse med hovedtrykk, stavelse med bitrykk og trykklett stavelse. Regelen er enkel:

Første stavelse har alltid hovedtrykk. Deretter er annenhver stavelse trykklett, annenhver har bitrykk. Siste stavelse er alltid trykklett.

For eksempel i ordet *kai-nu-lai-ses-sa-ki* har første stavelse *kai* hovedtrykk, andre stavelse *nu* er trykklett, tredje stavelse *lai* har bitrykk, fjerde stavelse *ses* er trykklett, femte stavelse *sa* har bitrykk og sjette stavelse *ki* er trykklett.

2.2.3. Stavelseslengde

Stavelsestrykket har ingen virkning på stavelseslengden. Der er kvensk forskjellig fra for eksempel norsk. Stavelseslengden har likevel betydning for hva slags gradveksling ordet har, eller om det har gradveksling i hele tatt.

Det finnes to slags stavelseslengder: korte og lange.

En kort stavelse ender på kort vokal. En lang stavelse ender på vokal eller en konsonant.

For eksempel er ordet *ko-ta* satt sammen av to stavelser, som begge er korte. Ordet *pie-ni* er også satt sammen av to stavelser. Den første stavelsen er lang, den andre er kort. I ordet *kai-nu-lai-ses-ta* er *kai*, *lai* og *ses* lange stavelser, mens *nu* og *ta* er korte stavelser.

2.3. Ordstrukturen

2.3.1. Morfemsystemet

Det kvenske språket er et såkalt **agglutinerende språk**. Det betyr at ordene er satt sammen av morfem som hektes etter hverandre, og hvert morfem endrer litt på ordets betydning eller funksjon. Det finnes også morfofonologisk variasjon inne i ordene i kvensk, noe som likevel vanligvis ikke har noe å si for ordets betydning eller funksjon.

Vi skjelner følgende morfem fra hverandre: **rotmorfem**, som er den minste delen av et ord med egen betydning; **avledningsmorfem**, som brukes for å lage et nytt ord; **bøyningsmorfem**, som uttrykker tall (én eller flere), tempus (= tid), modus (= måte) osv., eller hvordan ordets funksjon er i setningen. Fordi avledningsmorfem og bøyningsmorfem alltid føyes til slutten av et ord, så kan vi kalle dem begge for **suffikser**.

I tillegg har vi de enklitiske partiklene, som ikke egentlig hører til et ord. De enklitiske partiklene uttrykker hvordan et ord knytter seg til andre ord, eller også til andre setninger. De enklitiske partiklene føyes helt til slutten av et ord i kvensk. Enklitiske partikler i kvensk er *kO* (spørrepartikkel), *ki* (samme betydning som norsk 'også'), *khAAAn* (den nektende motsvarigheten til *ki*, som svarer til det norske adverbet 'heller'), og endelig har vi de forsterkende partiklene *hAn* (oversettes vanligvis til norsk som 'jo'), *pA* og *s*.

Ordstrukturen er slik:

Nomen: rot (+ avledningssuffiks + avledningssuffiks . . .) (+ tall) (+kasus)
(+ enklitiske partikler)

Eksempel fra ordet *kainu* > *kainulainen*

kainu + lais + i + la + ki

rot avledn.suff. tall kasus enklit.part.

Finite verb: rot (+ avledningssuffiks + avledningssuffiks . . .) (+tempus/modus)
+ personsuffiks (+ enklitisk partikkel)

Eksempel fra ordet *muistaa* > *muistella*

muist +	el +		i+	mma +	ko
rot	avledn.suff.		tempus	pers.suff.	enklit. Part.

Infinite verbstammer har lignende struktur. Hovedsaken er at første del i et ord består av rotordet, så kommer avledningssuffiksene, så andre suffikser og til slutt evt. enklitiske partikler.

Ett unntak er det likevel: I kvensk finnes det også et prefiks, *epä*, som føyes til i begynnelsen av ordet, før rota. Med dette suffikset kan man danne nye adjektiv av et adjektiv. Suffikset *epä* motsvarer norsk *u*, som i ordet *uvanlig*. Det kvenske ordet er *epätavalinen*. Her er første del i ordet prefikset *epä*, og den andre delen er adjektivet *tavalinen* 'vanlig'.

2.3.2. Ordstammen

Den delen av et ord som bøyningsmorfemene føyes til, kaller vi her for stamme. Stammen kan omfatte bare et rotmorfemen, men dersom ordet også har avledningssuffikser, hører også disse til stammen.

For **nomena** kan denne stammen av og til være den samme som ordets nominativform, som samtidig også er oppslagsform, dvs. den formen som står i ordbøker. Eksempel på denne typen ord er enstava ord (*maa: maa/n: maa/ta* [land, jord]) og såkalte *i*-stamme-ord (*maanantai:maanantai/na:maanantai/ta* [mandag]). Det er likevel ikke alltid slik; noen ganger finnes ordstammen i ordets øvrige kasusformer. I de neste eksemplene finnes stammene i genitiv og partitiv: *pieni:piene/n: pien/tä* [liten] *tytär: tyttärel/n: tytär/tä* [jente, datter], *rakas: rakkhaa/n: rakas/ta* [kjær]: *kainulaise/n: kainulais/ta* [kven].

Når det gjelder **verbene**, er stammen aldri den samme som oppslagsformen i ordbøkene. Som oppslagsform i ordbøker brukes formen 1. infinitiv, som f.eks. *lähte/et* [å dra], *kulkke/et* [å gå], *kirjoitta/at* [å skrive], *tul/la* [å komme], *men/nä* [å gå], *kiusa/ta* [å plage, erte]. I disse er altså alltid 1. infinitivsuffix med. Det er m.a.o. alltid slik at man må fjerne bøyningssuffiksene i ordet for å få fram stammen.

Et ord kan ha forskjellige stammer. Hovedregelen er at man skjeler mellom **vokalstammer** og **konsonantstammer**. Det sier seg selv at en vokalstamme ender på en vokal, og en konsonantstamme ender på en konsonant. Når vi har et verb som bøyes (1.inf.) *tul/la* : (1. pers. ent.) *tule/n* : (3. pers. ent.) *tulle/e*, så er 1.infinitivstammen *tul* konsonantstammen, mens *tulle* og *tule* er

vokalstammer. Når vi likevel også har bøyningsstammer som adjektivet (nom.ent.) *pieni* : (gen.ent.) *pienen* : (part. ent.) *pien/tä* : (iness.fl.) *pien/i/ssä*, så sier vi at konsonantstammen i disse formene bare finnes i partitiv entall i formen *pien/tä*. Inessiv flertall *pien/i/ssä* analyseres på den måten at flertalls *i* er føyd til vokalstammen *piene*, og *e* foran den er forsvunnet. Altså slik:

pien + *tä* > *pien/tä*
piene + *i* + *ssA* > *pien/i/ssä*

Vi konstaterer altså at konsonantstammen bare forekommer foran et suffiks som selv begynner på en konsonant. Ellers er det vokalstammen som er ordstamme.

Alle ord har altså vokalstamme, én eller flere, men konsonantstamme har bare noen ord i enkelte bøyningstyper. . Ord som bare har en vokalstamme, kaller vi **ord med én stamme**, mens ord som har både en vokal- og en konsonantstamme, kaller vi **ord med to stammer**.

Forskjellige bøyningstyper og stammer skal vi behandle nærmere når vi gjennomgår bøyning av verb og nomen.

2.4. Setningsstruktur

Med en **setning** menes en helhet som har en finitt verbform som andre setningsledd eller komplement knytter seg til, som f.eks. subjekt, objekt, adverbial eller predikativ.

2.4.1. Hovedstrukturen i en setning

Kvensk er – som også norsk – et såkalt SVO-språk. Det betyr at i en normal setning står subjekt(frasen) først, deretter verbet og til sist komplementet, som f.eks. kan være et objekt. Eksempel:

Nilla	assuu	Alattiossa.
subj	verb	adverbial-komplement

[Nilla bor i Alta.]

Nilla	viei	preivin	kuninkhaalle.
subj.	verb	obj.-komplement	adverbial-komplement

[Nilla tok brevet til kongen.]

Nilla	oli	kainulainen.
subj	verb	predikat-komplement

[Nilla var en kven.]

I setningene ovenfor er alle setningsleddene nødvendige eller obligatoriske; uten dem ville ikke setningene være fullstendige, noe ville ha manglet. Vi kan kalle disse leddene for verbets obligatoriske medlemmer eller **komplement**.

Setninger kan også ha tilleggsledd som ikke er obligatoriske. Eller m.a.o. så kan en setning være fullstendig også uten tilleggsledd. Vi kan kalle disse for setningas **frie medlemmer**. Dette er i første rekke **rammeadverbialene**, som på en måte gir rammer for kjernen i setninga.

Eksempel:

Raavhaana [Nilla asui Alattiossa.]
rammeadverbial kjernesetning
'Som voksen bodde Nilla i Alta.'

[Nilla viei preivin kuninkhaalle] aprilikuussa.
kjernesetning rammeadverbial
'Nilla tok brevet til kongen i april.'

Andre frie medlemmer i en setning er **kommentaradverbialene**. Disse, noe som også navnet tilsier, kommenterer på en måte sannhetsverdien i en setning. Så har i **konnektivene**, som knytter setninger eller setningsdeler semantisk sammen. Eksempel:

Piian [met lähdemä Alattihoon].
kommentar kjernesetning
'Kanskje vi drar til Alta.'

Ensistä [met lähdemä Alattihoon].
konnektiv kjernesetning
'Først drar vi til Alta.'

Sitte [met käymä Porsangissa]
konnektiv kjernesetning
'Deretter drar vi til Porsanger.'

I en setning kan det også være andre frie adverbialer som ikke hører til kjernesetninga. Subjektet og objektet er likevel setningsledd som alltid hører til kjernesetninga, dersom en setning faktisk har en kjernesetning. Men i kvensk finnes det også setninger som helt mangler subjekt. Slike setninger er i første rekke passivsetningene, som aldri har eget subjekt. En annen stor gruppe er de

såkalte upersonlige setningene der det finitte verbet står i 3. person entall. Dette er en type setninger som ofte tilsvarer setninger med *man* i norsk. En tredje gruppe er de såkalte kontekstsetningene, som beskriver værforhold eller andre tilstander. I disse setningstypene bruker man, dersom det er mulig, å flytte komplementet til et verb til begynnelsen av setninga. Dette kan være et objekt eller et adverbial. Sammenlign følgende setninger.

Nilla	pyyttää	kallaa	Alattionjovesta.
subj	verb	obj	adverbial

'Nilla fanger fisk i Altaelva.'

Alattionjovesta	pyyðethään	kallaa.
adverbial	verb [passiv]	obj

'I Altaelva fanger man fisk.'

Pekka	oppii	kainun kieltä	hopusti.
subj	verb	objadverbial	

[Pekka lærer kvensk fort]

Kainun kieltä	oppii	hopusti.
obj	verb [3. pers. sg.]	adverbial

'Kvensk lærer man fort.'

Kukka	haissee	hyväلتä.
subj	verb	adverbial

'Blomsten lukter godt.'

Täälä	haissee	hyväلتä.
adverbial	verb	adverbial

'Her lukter det godt.'

Hovedstrukturen i setningene er **subjekt + verb + komplement**. Dersom en setning mangler subjekt, prøver man å flytte et annet ledd i setninga fram, slik at ikke setninga innledes med et verb.

2.4.2. Setningstyper: konstatering, spørsmål og befaling

Setningstypene kan deles i tre hovedgrupper, alt etter hvilken taleakt setninga er i, dvs. om vi har en konstatering, et spørsmål eller en befaling. Disse tre setningstypene har forskjellige strukturer.

Konstaterende setning eller **konstatering** er en type setning, der man bare konstaterer at en sak er slik eller slik. Dette er setninger som ovenfor ble presentert som hovedsetninger i kvensk. Eksempel:

Nilla pyytää kallaa Alattionjovesta.

Alattionjovesta pyydethään kallaa.

Spørresetninger er selvfølgelig en type setning der man spør om noe. Spørsmål kan man på kvensk stille på to hovedmåter, enten ved hjelp av et spørreord, eller ved hjelp av den enklitiske partikkelen *kO*. En setning **som begynner med spørreord** kan man besvare med hvilket som helst ord. Eksempler på spørsmål og svar:

Missä Nilla assuu? [Hvor bor Nilla?]

Alattiossa. / Ruottissa. / Tornionväylän varrela. [I Alta, i Sverige, ved Torneelva.]

Kuka pyytää Alattionjovessa? [Hvem fisker i Altaelva?]

Nilla. / Kainulaiset. / Englanin herrat. / Fiskuseura. / Ei kukhaan.

[Nilla/Kvenene/De engelske herrene/Fiskeselskapet/Ingen.]

Mitä sie pölkkäät? [Hva er du redd for?]

Hukkaa. / Pappii. / Kuningasta. / Emänttää. / Tauttii. / En mithään.

[Ulven / Presten / Kongen / Kona / Sjukdom / Ingenting.]

kO- spørsmål må man besvare enten bekreftende eller nektende. I *kO*-spørsmål

må man sette det ordet man spør med i begynnelsen av setninga og på slutten av ordet den enklitiske partikkelen *kO*. Eksempel:

Assuuko Nilla Alattiossa? [Bor Nilla i Alta?]

Assuu. / Ei (asu). [Ja. / Nei.]

Pyyttääkö Nilla Alattionjovessa? [Fisker Nilla i Altaelva?]

Pyyttää. / Ei (pyydä). [Ja. / Nei.]

Pölkkäätkö sie hukkaa? [Er du redd for ulven?]

Pölkkään. / En (pölkkää). [Ja. / Nei.]

Man kan også svare bekreftende med bekreftingsord som *joo* eller *kyllä*. For eksempel kunne man på spørsmålet ”Pyyttääkö Nilla Alattionjovessa?” også ha svart ”Joo, pyytää se.”, eller ”Kyllä hän pyytää.”

Befalende setninger trenger ikke alltid være befaling, det kan også være snakk

om en anmodning, en oppfordring eller et forslag. Vi kaller denne setningstypen likevel for befalende setninger. Befalende setninger er forskjellige fra konstaterende setninger i det at i den førstnevnte flyttes verbet fram til begynnelsen av setninga, og subjektet blir helt borte. Verbet står også i en spesiell befalingsform, i imperativ. Eksempel:

Mene	kothiin. [Gå hjem.]
2. pers. ent. imperativ	adverbial

Luje	preivin. [Les brevet.]
2. pers. ent. imperativ	objekt

Menkkää	kothiin. [Gå hjem.]
2. pers. fl. imperativ	adverbial

Lukekkaa	preivin. [Les brevet.]
2. pers. fl. imperativ	objekt

Hvordan vi danner imperativ, skal vi snakke om i forbindelse med verbbøyninga.

2.4.3. Nektende setninger

I kvensk lages nekting eller **nektende setning** på den spesielle måten at selve nektinga skjer ved hjelp av et nektingsverb. Dette nektings verbet har personbøyning, men ikke tempus eller modus. I danning av denne type setninger kommer nektings verbet først, deretter hovedverbets såkalte nektingsform. Nektinga innebærer ingen forandring av plassen til de andre setningsleddene i setninga. Sammenlign for eksempel følgende setninger:

Heikka	pölkää	hukkaa.
subj. 3.pers. ent.	verb 3.pers.ent.	objekt

'Heikka er redd for ulven.'

Kaisa	[ei pölkää]	hukkaa.
subj.3.pers.ent.verb	3.pers. ent. nektingsform	objekt

'Kaisa er ikke redd for ulven.'

Met	asuma	Alattiossa.
subj. 1. pers.fl.	verb1. pers.fl.	adverbial

'Vi bor i Alta.'

Met	[emmä asu]	Alattiossa.
-----	------------	-------------

subj.1. pers.fl. verb 1. pers.fl.nektingsform adverbial
'Vi bor ikke i Alta.'

2.4.4. Kongruens

Med **kongruens** mener vi at to setningsledd på en eller annen måte følger hverandres mønster. I kvensk finnes det to typiske kongruensfenomen: kongruens mellom subjekt og predikat, og mellom hovedord og adjektivattributt.

Kongruens mellom subjekt og predikat er tall- og personkongruens. Det betyr at når subjektet for eksempel er i 1. person flertall, så står det finite verbet også i 1.person i flertall. Eksempler:

Mie	lujen	kirjaa.
subj. 1. pers.ent.	verb 1. pers.ent.	objekt
'Jeg leser på en bok.'		

Sie	lujet	kirjaa.
subj. 2. pers.ent.	verb 2. pers.ent.	objekt
'Du leser på en bok.'		

Hän/Pekka	lukkee	kirjaa.
subj. 3. pers.ent.	verb 3. pers.ent.	objekt
'Han/Pekka leser på en bok.'		

Met	lujema	kirjaa.
Subj. 1.pers. fl.	verb 1. pers. fl.	objekt
'Vi leser på en bok.'		

Tet	lujetta	kirjaa.
subj. 2. pers.fl.	verb 2. pers.fl.	objekt
'Dere leser på en bok.'		

Het/tyttäret	lujethaan	kirjaa.
subj. 3.pers.fl.	verb 3.pers.fl.	objekt
'De/jentene leser på en bok.'		

Det finnes også setninger uten kongruens mellom subjekt og verb. Det skal vi snakke om når vi ser nærmere på de ulike setningstypene.

Kongruens mellom adjektivattributt og hovedord betyr at det adjektivet eller det pronomenet som står foran hovedordet – som vanligvis er et substantiv – er i

samme tall og kasus som hovedordet, som det forteller noe om. Eksempel:

Siljola oon [iso huonet].
nom.ent. nom.ent.

[På gårdsplassen er det et stort hus.]

[Isossa huonheessa] oon [fiinii toolii].
iness.ent. iness.ent. part.fl. part.fl.

'I det store huset er det fine stoler.'

Det finnes noen få adjektiver og pronomen som ikke bøyes i det hele tatt, og som ikke kongruerer med hovedordet. Et eksempel på et slikt ord er adjektivet *pikku*. F.eks. Met istuma *pikku* [nom.ent.] *lomassa* [iness.ent.]. 'Vi sitter i et lite rom.'

3. Lydvekslinger

3.1. Gradveksling

I kvensk veksler konsonantene inne i et ord mellom forskjellige grader. Vi kaller denne vekslinga for **gradveksling**. Vekslinga berører alle konsonanter, bortsett fra nye konsonanter i språket slik som *b*, *d* og *g*, som finnes i helt nye lånord. Bokstaven *g* finnes nok også i opprinnelige kvenske ord, men da brukes den etter bokstaven *n*, og uttales som nasal *ŋ*.

Konsonanter i kvensk er *f*, *h*, *j*, *k*, *l*, *m*, *n*, *p*, *r*, *s*, *t* og *v*. Konsonantene *k*, *t*, *p* og *s* veksler overalt, uansett stavelsens plass i ordet, konsonantene *h*, *j*, *l*, *m*, *n*, *r* og *v* bare når det foran dem er en kort stavelse med trykk. Konsonanten *f* finnes ikke noen plasser der den kunne ha vært med i gradveksling. Konsonantene *k*, *t* og *p* har tre forskjellige vekslingsgrader, andre konsonanter har bare to. Vær oppmerksom på at én og samme verbstamme kan forekomme i alle tre grader, avhengig av hva slags bøyingsform den er i.

Også konsonantkombinasjoner der den andre komponenten er *k*, *t*, *p* eller *s* har veksling. Men da må det være en stemt konsonant, med andre ord *l*, *m*, *n* eller *r*, foran kombinasjonen. Kort *t* veksler også når den har en *h* foran seg. Andre slags konsonantkombinasjoner veksler ikke.

Det finnes tre grader: grad II, grad I og grad 0. Med grad II og grad I menes grader der begge har samme konsonant, i grad I er det én konsonant, og i grad II er det to konsonanter, som: *k* : *kk*, *t* : *tt*, *p* : *pp*, *s* : *ss* osv. Med grad 0 menes en grad der konsonanten er helt forskjellig fra den i grad I og grad II, eller så er det i grad 0 ingen konsonant (vi sier at konsonanten er forsvunnet, og dette kan vi markere med tegnet \emptyset). Så veksler *t* i grad I med *đ* i grad 0 (eller om man ikke vil anvende denne type veksling, så kan man i grad 0 bare bruke bortfall av *t*, eller altså \emptyset)¹, og *k* i grad I veksler med *j* eller *v* eller \emptyset . Av konsonantene er bare *k*, *t* og *p* slike som også har grad 0, andre har bare grad I og grad II.

Vekslinga ser ut som følgende:

¹ Her kan vi uttale bortfall av *t* som [j] eller [v], men hvilken lyd som skal uttales, eller om det er noen lyd, varierer fra dialekt til dialekt. Se også kapittel 1.4.

Tabell III.1: Gradveksling

	Grad II	Form- kategorier	Grad I	Form- kategorier	Grad 0	Form- kategorier
kk : k : Ø, j, v, h	aikkaa	part.sg.	aika	nom.sg.	aijat	nom.pl.
	akkaa : akka	part.sg. : nom.sg.	akat	nom.pl.		
	makkaa	3.p.sg./nekt.form./ 2.p.sg.imp.	makas	3.p.sg.	maata	1.inf.
	tekkee	3.p.sg.	teki	3.p.sg.pret.	tehen	pres.1.p.sg.
	pukkuu	part.sg.	puku	nom.sg.	puvut	nom.pl.
	rikkhaat	nom.pl.	rikas	nom.sg.		
			rukhiit	nom.pl.	ruvis	nom.sg.
nkk : nk : ng	vankkaa : vankka	part.sg. : nom.sg.	vankat	nom.pl.		
	aurinkkoo	part.sg.	aurinko	nom.sg.	auringon	sg.gen.
	kenkkää	part.sg.	kenkä	nom.sg.	kengät	nom.pl.
			kuninkhaat	nom.pl.	kuningas	nom.sg.
	henkkaa	3.p.sg./nekt.form./ 2.p.sg.imp.	henkas	3.p.sg.pret.	hengata	1.inf.
rkk : rk : r, rj	tarkkaa : tarkka	part.sg. : nom.sg.	tarkat	nom.pl.		
	märkkää	part.sg.	märkä	nom.sg.	märät	nom.pl.
			varkhaat	nom.pl.	varas	nom.sg.
	särkkeet	1.inf.	särkeny	nom.sg.part.perf.	särjen	pres.1.p.sg.
lkk : lk : l, lj(lv)	jälkkee	part.sg.	jälki	nom.sg.	jäljet	nom.pl.

	kulkkeet	1.inf.	kulki	pret.3.p.sg.	kuljen	pres.1.p.sg.
	pölkää	3.p.sg./nekt.form./ 2.p.sg.imp.	pölkäs	pret.3.p.sg.	pölätä	1.inf.
	grad II	Form- kategorier	Grad I	Form- kategorier	Grad 0	Form- kategorier
	pulkka	nom.sg.	pulkat	nom.pl.		
	nälkyyt	1.inf.	nälkyi	pret.3.p.sg.	näl(v)yn	pres.1.p.sg.
	parkkuut	1.inf.	parkui	pret.3.p.sg.	par(v)un	pres.1.p.sg.
tt : t : d/Ø	katto	nom.sg.	katot	nom.pl.		
	tiettää	1.inf.	tietäny	part.perf. nom.sg.	tiedän/tiän	pres.1.p.sg.
	pattoo	part.sg.	pato	nom.sg.	padot/paot	nom.pl.
	kattoo	3.p.sg./nekt.form./ 2.p.sg.imp.	katos	pret.3.p.sg.	kađota/kaota	1.inf.
ntt : nt : n(n)	ranttaa	part.sg.	ranta	nom.sg.	rannan	gen.sg.
	emänttää	sg.part.	emäntä	sg.nom.	emänän	gen.sg.
	kontti	nom.sg.	kontit	nom.pl.		
	lenttää	1.inf.	lentäny	part.perf. nom.sg.	lennän	pres.1.p.sg.
rtt : rt : r(r)	parttaa	part.sg.	parta	nom.sg.	parran	gen.sg.
	siirttyyt	1.inf.	siirtyny	part.perf. nom.sg.	siiryn	pres.1.p.sg.
	hurttä	nom.sg.	hurtan	gen.sg.		
litt : lt : ll	ilttaa	part.sg.	ilta	nom.sg.	illan	gen.sg.
	polttaat : polttanu	1.inf. : pert.perf.	poltan	pres.1.p.sg.		

		nom.sg.				
ht : hd/h			lähteet	1.inf.	lähden /lähen	pres.1.p.sg.
pp : p : v	appuu	part.sg.	apu	nom.sg.	avut	nom.pl.
	pappi : pappii	sg.nom. : sg. part.	papin	sg.gen.		
	leppää	3.p.sg./nekt.form./ 2.p.sg.imp.	lepäs	pret.3.p.sg.	levätä	1.inf.
	Grad II	Form- kategorier	Grad I	Form- kategorier	Grad 0	Form- kategorier
	leppä	nom.sg.	lepän	gen.sg.		pres.1.p.sg.
			leipä	nom.sg.	leivät	nom.pl.
mpp : mp : mm	amppuut	1.inf.	ampui	pret.3.p.sg.	ammun	
	kumppaa	part.sg.	kumpi	nom.sg.	kummat	nom.pl.
	tumppu	nom.sg.	tumput	nom.pl.		
	temppaa	3.p.sg./nekt.form./ 2.p.sg.imp.	tempas	pret.3.p.sg.	temmata	1.inf.
rpp : rp : rv			turpheet	nom.pl.	turvet	nom.sg.
	korppi	sg.nom.	korpit	pl.nom.		
			varphaat	nom.pl.	varvas	nom.sg.
	turppaa	part.sg.	turpa	nom.sg.	turvat	nom.pl.
lpp : lp : lv	kelppaa	3.p.sg./nekt.form./ 2.p.sg.imp.	kelpas	pret.3.p.sg.	kelvata	1.inf.
	helppo	nom.sg.	helpot	nom.pl.		
	halppaa	part.sg.	halpa	nom.sg.	halvat	nom.pl.
hh : h	puhhuut	1.inf.	puhun	pres.1.p.sg.		
	lihhaa	part.sg.	liha	nom.sg.		

	sahhaa	part.sg.	sahata	1.inf.		
jj : j	ajjaat	1.inf.	ajan	pres.1.p.sg.		
	rajjaa	part.sg.	raja	nom.sg.		
	vajjoo	3.p.sg./nekt.form./ 2.p.sg.imp.	vajota	1.inf.		
ll : l	kallaa	part.sg.	kala	nom.sg.		
	sullaa	3.p.sg./nekt.form./ 2.p.sg.imp.	sulata	1.inf.		
	II-graadi	Form- kategorier	Grad I	Form- kategorier	Grad 0	Form- kategorier
	pillaa	3.p.sg./nekt.form./ 2.p.sg.imp.	pilata	1.inf.		
mm : m	rummaa	part.sg.	ruma	nom.sg.		
	kummoo	3.p.sg./nekt.form./ 2.p.sg.imp.	kumota	1.inf.		
nn : n	ennoo	part.sg.	eno	nom.sg.		
	sannoot	1.inf.	sanoi	1.inf.		
	sannaa	part.sg.	sana	nom.sg.		
rr : r	kirroo	3.p.sg./nekt.form./ 2.p.sg.imp.	kirota	1.inf.		
	herrää	3.p.sg./nekt.form./ 2.p.sg.imp.	herätä	1.inf.		
	pirruu	part.sg.	piru	nom.sg.		
ss : s	kiussaa	part.sg.	kiusata	1.inf.		

	kanssaa	part.sg.	kansa	nom.sg.		
	ossaa	3.p.sg./nekt.form./ 2.p.sg.imp.	osata	1.inf.		
	kiussaa	part.sg.	kiusa	nom.sg.		
	ossaa	part.sg.	osa	nom.sg.		
vv : v	hyvvää	part.sg.	hyvä	nom.sg.		
	levvii	3.p.sg./nekt.form./ 2.p.sg.imp.	levitä	1.inf.		

Nå har ikke alle ord i kvensk gradveksling. Slike ord er vanligvis ord som i alle former har konsonantene *f, h, j, l, m, n, r, s* eller *v* i grad II. Eksempel: *kumma* : *kumma/n*, *Tromssa* : *Tromssa/n*, *herra* : *herra/n*. I tillegg har vi en del ord som har *tt* uten veksling, som *kattoot* : *katto/o* : *katto/n*. En slik *tt* uten veksling har vi også alltid i verb i gruppe 2, der den lange vokalstammen slutter på *itte*, som (*kyyti/tä*) : *kyytitte/e* : *kyytitte/n*.

Hva slags grad man til enhver tid bruker, er avhengig av hvilken bøyningstype og form det er snakk om. Vi skal snakke om hvor og i hvilken form hver enkel grad skal brukes i forbindelse med gjennomgang av de forskjellige bøyningsskategoriene.

Det er en god regel at når en lang vokal (to like vokaler V_1V_1 , eller to forskjellige vokaler V_1V_2) følger etter stammens konsonant, så er det oftest grad II foran konsonanten.

3.2. Lengden til de stemte konsonantene *l, r, m, og n*

De stemte konsonantene *l, r, m* og *n* berøres også av en annen slags veksling enn gradveksling. I kvensk er det vanligvis slik at lang, eller geminert, *ll, rr, mm* og *nn* forkortes eller forlenges på helt bestemte plasser. For dette er det en enkel regel:

Etter en lang stavelse – enten den er trykksterk eller trykklett – og også etter en trykklett, kort stavelse, får vi kort *l, r, m* og *n*. Ellers er det lange *ll, rr, mm*.

Denne vekslingen kan vi også se i de forskjellige suffiksan.

Tabell III.2: Lengden til de stemte konsonantene

	Foran er en stavelse med lang vokal og hovedtrykk → én <i>l, r, m, n</i>	Foran er en lang stavelse med bitrykk → én <i>l, r, m, n</i>	Foran er en lang stavelse uten trykk → én <i>l, r, m, n</i>	Foran er en kort stavelse uten trykk → én <i>l, r, m, n</i>	Foran er en kort stavelse med bitrykk → én <i>l, r, m, n</i>	Foran er en kort stavelse med hovedtrykk → to konsonanter
1. p.pl. pers.suff. mmA ² : mA	saa/ma sai/ma juo/ma j(u)oi/ma	kiikaroi/ma haravoi/ma	sanoi/ma puhui/ma halluu/ma pölkkaa/mä	lähde/mä lähdi/mä kirjoittele/ma kirjoitteli/ma	kirjoita/mma kirjoiti/mma puhele/mma puheli/mma	e/mmä
Perf.pts. nnU : nU l/UU : l/U	saa/nu juo/nu maa/nu	kiikaroi/nu haravoi/nu	havai/nu	lähte/ny kirjoitutta/nu puhel/u	kirjoitta/nnu ajatel/lu	ol/lu tul/lu
1. inf. l/IA : l/A	kuul/a luul/a			puhel/a muistel/a	puhutel/la kohdatel/la	tul/la
Adess. llA : lA	jää/lä tuo/la	kiikarii/la haravii/la kantelhee/la	faarii/la valkkee/la varkhaa/la	siljo/la kevväi/lä kainulaise/la	hevose/lla amtmani/lla	jo/lla si/llä
Allat. lle : le	tei/le mui/le	kiikarii/le haravii/le kantelhee/le kuninkhaa/le	faarii/le valkkee/le varkhaa/le	matka/le minu/le	hevose/lle amtmani/lle	si/lle tä/lle

² A = a ja ä, O = o ja ö, U = u ja y.

Denne formen for veksling av konsonantlengde ser man også inne i stammen og i avledningssuffiks. Eksempel: *kuunel/a* : *kuuntelee* [å lytte], *kumarttaa* : *kumaran* [å bukke], *tavalinen* [vanlig] pro *kuninkhaallinen* [kongelig].

Hvordan vet vi når en stavelse har hovedtrykk, bitrykk eller er trykklett? Det er vanligvis ganske lett. Vi regner slik:

1. stavelse har hovedtrykk, 2. stavelse er trykklett, 3. stavelse har bitrykk, 4. stavelse er trykklett, 5. stavelse har bitrykk, 6. stavelse er trykklett osv. Den siste stavelsen er alltid trykklett. Se også 2.2. Stavelsestrykk.

3.3. Vokalveksling foran suffikset *i*

I kvensk er det noen suffiks som består av en *i*, de begynner altså på en *i*. Foran slike suffiks er det ofte veksling i stammens sluttvokal. De viktigste suffiksene er flertalls *i* og preteritums *i*. Vi skal nå på hvordan stammens sluttvokal veksler foran disse ³.

Tabell III.3: Vokalveksling foran pluralsuffikset *i* og preteritums *i*

Stammens sluttvokal	Plural <i>i</i>	Preteritums <i>i</i>
1. $V_1V_1 + i > V_1i$	pää : pä/i/ssä karkkee : karkke/i/ssa	saa : sa/i
2. $V_1V_2 + i > V_1V_2i \sim V_2i$	tie : tie/i/ssä ~ te/i/ssä	vie : vie/i ~ ve/i
3. $V_i + i > V_i$	maanantai : maananta/i/ssa	
4. $O, U + i > O_i, U_i$	poro : poro/i/la koivu : koivu/i/ssa	usko/n : usko/i/n häydy/n : häydy/i/n
5. $e + i > i$	piene/ssä : pien/i/ssä kainulaise/na : kainulais/i/na	tule/n: tul/i/n kuuntele/n : kuuntel/i/n
6. $i + i > ii$ (i nomen), i (i verb)	papi/la : papi/i/la kläpi/lä : kläpi/i/lä	sovi/n : sov/i/n
7. 1. $a + i > i$ 7.2. $a + i > oi$	1. poika : poj/i/la hukka : huk/i/la 2. ranta : ranno/i/la kala : kalo/i/la	1. juda/n : jud/i/n ota/n : ot/i/n 2. saata/n : saato/i/n anna/n : anno/i/n
8. $ä + i > i$	lehmä : lehm/i/lä tyhmä : tyhm/i/lä	lennä/n : lens/i/n pyydä/n : pyys/i/n

Vi ser at (1) når det er to like vokaler i stammen, så forsvinner den ene foran

³ I denne grammatikken er V = hvilken som helst vokal, V_1 og V_2 = to ulike vokaler, K = hvilken som helst konsonant.

flertalls *i* og preteritums *i*. (2) Når det er to forskjellige vokaler i stammen, så er det to alternativ: Begge vokalene i en diftong bevares og danner triftong med *i* (V_1V_2i), eller så forsvinner den første vokalen og *i* danner diftong med den andre vokalen (V_2i). Dere kan selv avgjøre hvilken form dere ønsker å bruke. Men dersom (3) originaldiftongens andre vokal er *i*, så forsvinner denne *i*'en alltid uansett. (4) De enkle vokalene *o*, *ö*, *u* og *y* forsvinner ikke foran suffikset *i*, mens *e* (5) alltid forsvinner. Når stammens vokal er *i*, blir det forskjell mellom nomen og verb (6): Foran flertalls *i* forsvinner den ikke, men foran preteritums *i* gjør den det.

De vanskeligste stammevokalene er *a* og *ä*. Når det er spørsmål om tostava stammer, som i eksemplene i tabellen ovenfor, finnes det likevel helt klare regler: *i a*-stammer (7) $a + i > i$, når den første vokalen i første stavelse er *o* eller *u* (7.1.), altså en rund vokal, ellers $a + i > oi$ (7.2.) Vi kan altså si at når den første vokalen i den første stavelsen er rund, så vil man ikke ha nok en rund vokal i den andre stavelsen.

Stammens *ä* (8) forsvinner alltid i tostava stammer foran flertalls og preteritums *i*. For flerstava stammer som ender på *a* eller *ä*, er det litt vanskeligere å gi noen klare regler. Én ting er likevel sikkert: Når stammen slutter på *va* eller *vä*, er resultatet alltid *vi*.

Vi kan altså si at i de fleste tilfeller er regelen den samme, uansett om det er spørsmål om sluttvokalen i nomenstammer og flertalls *i*, eller sluttvokalen i verbstammer og preteritums *i*.

3.4. Endring $ti > si$

I gradvekslinga så vi at *t* veksler slik: $tt : t : \bar{d}$. Likevel har vi mange ord der man har *s* istedenfor *t*. Jf. (verb) $tiettä/\bar{ät} : tietä/ny : tiedä/n : ties/i : ties/i/n$, $huutta/at : huuta/nu : huuḁa/n : huus/i : huus/i/n$, $ymmrättä/\bar{ät} : ymmärtä/ny : ymmärä/n : ymmärs/i : ymmärs/i/n$; (nomen) $vuosi : vuote/na : vuot/ta : vuot/heen : vuode/n : vuoss/i/i, uusi : uute/na : uut/ta : uut/heen : uude/n : uuss/i/i, hirsi : hirte/nä : hirt/tä : hirt/heen : hirre/n : hirss/i/i$.

Her er det snakk om et fenomen der *t* endres til *s* foran *i*.

En slik $ti > si$ –endring er vanlig først og fremst i preteritum i verb som har gradveksling II:I:0. For det andre er endringa vanlig i nomen der nominativens siste vokal er *i* og bøyingsstammen har *e*. Disse er alle ord med konsonantstamme, altså ord med to stammer. Endringa skjer i nominativ og foran flertalls *i*.

Når gradvekslinga er av typen II:I, skjer ikke endringa *ti > si* i det hele tatt.

3.5. Vokalharmoni

I det kvenske språket finnes enda en veksling; vi kaller den for **vokalharmoni**. Dette er et fenomen der kvaliteten til vokalen i ordrota påvirker kvaliteten til vokalene i suffiksene. Eksempel: (nomenformer) *joki* : *jove/ssa*, *huone* : *huonhee/ssa* : *huonet/ta*, *kota* : *koda/ssa* men *niemi* : *nieme/ssä*, *elämä* : *elämä/ssä*, *meri* : *mere/ssä* : *mer/tä*. Eller (verbformer) *lukke/et* : *luje/ma* : *luke/nu* mutta *lähte/et* : *lähde/mä* : *lähte/ny*.

Vokalharmonien kommer også fram i avledningssuffiksene. Eksempel: *kirjoi/ta/at* men *lähä/ttä/ät*.

Vokalharmoni er, kort fortalt, dette:

Når det er en bakre vokal i rotordet, brukes også en bakre vokal i suffikset. Ellers bruker man fremre vokaler.

Bakre vokaler, altså vokaler som man uttaler i bakre delen av munnen, er følgende: *a*, *o* ja *u*. Alle andre vokaler er fremre vokaler. Vokalene formes parallelt på den måten at den fremre varianten til *a* er *ä*, den fremre varianten til *o* er *ö* og den fremre varianten til *u* er *y*.

I denne læreboka markeres suffiksenes fremre og bakre vokalvarianter slik:

a ~ *ä* > skrives *A*

o ~ *ö* > skrives *O*

u ~ *y* > skrives *U*

4. Syntaks

I dette kapitlet skal vi se på hvordan ord blir satt sammen til setninger. Vi vil se på hva slags setninger som fins i det kvenske språket. Men før du går videre, les sida Setningsstruktur.

4.1. Hva er en setning?

Med en **setning** menes her en sammensetning av ord der det sentrale ordet er en finitt verbform. F.eks. er *Met lähdemä aikamatkale* 'Vi drar på en tidsreise' og *Nilla antoi preivin kuninkhaalle* 'Nilla ga brevet til kongen' begge to setninger. De har begge to en finitt verbform, dvs. personform av et verb. I den første er det *lähdemä*, i den andre er det *antoi*. I en setning kan det naturligvis også være flere finitte verb, men de må da være parallelle, som i *Met itkemä ja naurama*. Det finnes også **sammensatte setninger**. Med disse mener man setninger som er satt sammen av flere enkeltsetninger. F.eks. er setningene (1) *Met lähdemä aikamatkale ja tulema kohta takaisin* 'Vi drar på en tidsreise og kommer snart tilbake' og *Nilla sanoi emänälle, ette hän oon kauheen vaipunu* 'Nilla sa til kona at han er fryktelig trøtt' begge sammensatte setninger. Begge to har to enkle setninger. Men på én måte er de forskjellige: I den første sammensatte setningen (1) er de enkelte setningene parallelle, dvs. på samme nivå i et setningshierarki: begge to er **hovedsetninger**. I den andre sammensatte setningen (2) er den første enkeltsetningen en hovedsetning og den andre en **bisetning**.

4.2. Setningstyper

Det viktigste og mest dominerende leddet er i alle setninger det finitte verbet. Vi vil her klassifisere setninger etter hva slags verb de har og hva slags setningstyper de aktuelle verbene står i. Formen til alle de andre leddene i setningen – subjekter, objekter, adverbialer, predikativer – er avhengig av verbet og setningstypen.

Blant de viktige setningstypene finner vi f.eks. følgende typer, som vil skal se på i det følgende: **lokasjon, eksistens, eierkonstruksjon, predikasjon, gjerning, bevegelse, emosjon, kognisjon, perkepsjon og taleakt**. Vi har eksempler på alle disse allerede i det første kapitlet i *Aikamatka*. Men i tillegg til disse finnes det også andre typer setninger i det kvenske språket.

De er naturlig å dele de ovennevnte setningstypene i to hovedgrupper. Vi vil her bruke termene **direkte** og **referative** setningstyper. Direkte setningstyper er slike som direkte forteller om et saksforhold, mens referative setningstyper er

slike som refererer om følelser, ord, tanker eller sanseopplevelser til ett eller flere levende vesen.

Det er en vesentlig strukturell forskjell mellom disse to hovedgruppene: De direkte setningene kan ikke ha en *ette*-setning (altså en *at*-setning) som komplement, og det er ikke heller vanlig å ha andre bisetninger eller verbfraser som komplement. I de referative setningene derimot er det vanlig med både *ette*-setninger og andre bisetninger og verbfraser som komplement.

I tillegg til disse to setningstyper finnes det enda en tredje type setninger: **Modale setninger**, der vi som finittverb har et modalt verb, f. eks. *häyttyyt* 'å måtte', *saada* 'å få', *jouttuut* 'å være nødt til' osv. Disse modale verb forteller ingenting om de faktiske saksforholdene og refererer heller ikke til noen følelser eller tanker eller sanseopplevelser eller lignende. Deres funksjon er å modifisere det saksforholdet setningen forteller om.

4.2.1. Direkte setningstyper

4.2.1.1. Lokasjon

Lokasjonssetninger forteller at noe finnes på et sted. Det vanligste verbet er *olla* 'være', men også alle de andre såkalte "tilstedeverbene" er mulig, så som *seisoot* 'å stå', *istuut* 'å sitte'. Eksempel:

Met	olema	[siinä lomassa] ⁴ .
PRON[p11p, nom.]	V[olla, p11p]	N[iness.]
SUBJ	V	ADVL
'Vi er i det rommet.'		

Het	seisothaan	[vaaran laidala].
PRON[nom.3.p.pl.]	V[seisoot, 3.p.pl.]	N[adess.]
SUBJ	V	ADVL
'De står i fjellsida.'		

[Paha Amtmani]	assuu	Jovensuussa.
N[sg. nom.]	V[assuut, sg3p]	N[iness.]
SUBJ	V	ADVL
'Den onde amtmanden bor på Elvebakken.'		

Mie	istun	täälä.
PRON[p11p, nom.]	V[istuut, sg1p]	PROADV

⁴ Hakeparentes [] rundt ordene betyr at ordene hører til samme frase, for eksempel: [siinä lomassa]. Der hører begge ordene til adverbialfrasen, men *lomassa* er hovedordet og *siinä* er et attributt som forteller noe om hovedordet.

SUBJ	V	ADVL
'Jeg sitter her.'		

Vi kan se at i en lokasjonssetning står **subjektet** (= SUBJ) i begynnelsen av setningen, så kommer **verbet** (= V) og som siste ledd står **adverbialet** (= ADV). Adverbialet forteller hvor subjektet befinner seg. Subjektet står i nominativ, og det kongruerer med verbet, dvs. det er i samme tall og person som verbet. Adverbialet er et nomen i tilstedskasus, dvs. inessiv eller adessiv, eller det kan også være et adverb (= ADV).

Setningen har altså følgende struktur:

SUBJ(N[nom.]) + V(tilstedeverb med subjektkongruens) +
ADVL(N[iness./adess.]/ADV)

4.2.1.2. Eksistens

Eksistenssetningene forteller at noe(n) finnes, noe(n) eksisterer. Det vanligste verbet i en eksistenssetning er *olla* 'å være, å finnes'. Men også alle de andre "tilstedeverbene" er mulige. F.eks.

Siljola	oon	[iso kartano].
N[sg. adess.]	V[olla, sg3p]	N[sg.nom.]
ADVLI	V	SUBJ

'På tunet fins det et stort hus.'

Kartanossa	oon	loma.
N[sg. iness]	V[olla, sg3p]	N[sg.nom.]
ADVLI	V	SUBJ

'I huset fins det et rom.'

Lomassa	istuu	[studenttiita, tyttäriitä ja poikkii].
N[sg. iness]	V[istuut, sg3p]	[N, sg.part]
ADVLI	V	SUBJ

I rommet sitter det studenter, jenter og gutter.'

Jovessa	oon	kallaa.
N[sg. iness]	V[olla, sg3p]	N[sg.part.]
ADVLI	V	SUBJ

'Det er fisk i elva.'

Kentälä	seisoo	[paljon ihmistä].
---------	--------	-------------------

N[sg. adess.]	V[seisoot, sg3p]	KF[paljon+part.]
ADVLI	V	SUBJ

'Det står mye folk på sletta.'

Sieltä	löyttyy	[kymmenen toolii].
PROADV	V [löyttyyt, sg3p]	KF[grunntall+part.]
ADVLI	V	SUBJ

'Der er det ti stoler.'

Vi ser at i en eksistenssetning står **subjektet** som siste ledd i setninga.

Adverbialet, som forteller om hvor subjektet befinner seg, står først i setninga. Adverbialet står som regel i en påsteds kasus, dvs. i inessiv eller i adessiv, eller det er et adverb som for eksempel *täälä, tuola, sielä, siinä*. Et unntak er verbet *löyttyyt* 'å finnes', som krever at adverbialet står i en frastedskasus, dvs. elativ eller ablativ, som *täältä, sieltä, tuolta, siitä*.

Verbet står som regel i 3. person entall, og subjektet-N er enten i nominativ eller i partitiv. Vanlig er også et subjekt der det er en kvantor etterfulgt av et substantiv i partitivform. Med en **kvantor** menes et kardinaltall (*kaksi, viisi, tuhat*), eller et ord som uttrykker mengde, f.eks. *paljon* 'mye' eller *vähän* 'litt', og et nomen i entall eller flertall partitiv. En slik frase med kvantor kalles her **kvantorfrase** (= KF).

ADVLI (N[iness./adess.]/adverb) + V(sg3p) + SUBJ (N[nom./part.] / kvantorfrase).
--

4.2.1.3. Eierkonstruksjon

Eierkonstruksjonen uttrykker at en eller annen har noe. Verbet er alltid *olla*.
Eksempler.

Meilä	oon	[erilaiset vaatteet].
PRON[pl2p, adess.]	V[olla, sg1p]	N[pl.nom.]
ADVLI	V	SUBJ

'Vi har forskjellige klær.'

Hänelä	oon	[hirmuinen nälkä].
PRON[sg3p, adess.]	V[olla, sg3p]	N[sg. nom.]
ADVLI	V	SUBJ

'Han/hun er veldig sulten'. (Bokstavelig: 'Han/hun har veldig stor hunger.')

Villelä	on	[tillaa odottaat].
N[sg1p, adess.]	V[olla, sg3p]	N[sg.part. + V[1.inf.]]
ADVLI	V	SUBJ
'Ville har tid å vente.'		
Meilä	oon	sijjaa Villele.
PRON[pl1p, adess.]	V[olla, sg3p]	N[sg.part.] N[sg.allat.]
ADVLI	V	SUBJ ADVLI
'Vi har plass til Ville.'		
Heilä	oon	lapsii.
PRON[pl3p, adess.]	V[olla, sg3pl]	N[pl.part.]
ADVLI	V	SUBJ
'De har barn.'		
Nillala	oli	sivakat myötä.
N[sg1p, adess.]	V[olla, pl3p]	N[pl.nom.] ADV
ADVLI	V	SUBJ ADVLI
'Nilla har skiene med seg.'		

I en eierkonstruksjon er ordrekkefølgen slik at først i setningen står **adverbialet** i adessivform. Dette adverbialet forteller hvem eller hva det er som har noe. Deretter kommer *olla*-verbet, som alltid står i 3. person entall.

Eierkonstruksjonen hører til en type setninger som **ikke** har subjektkongruens. Etter verbet kommer subjektet, som forteller hva referenten til adverbialet har. Subjektet kan være i enten nominativ eller partitiv. Når det er i nominativ, er det kongruens mellom subjekt og verb. Men hvis det er i partitiv, står *olla-verbet* alltid i entall 3. person.

Visse spesielle eierkonstruksjoner krever at man i tillegg har et adverbial (se eksempler ovenfor). Dette står da normalt sist i setningen.

Vi kan altså se at i kvensk blir eierkonstruksjonen formet på en helt annen måte enn f.eks. i norsk: I norsk står den som eier som subjekt i setningen, mens i kvensk står det som blir eid som subjekt i setningen.

Setningene har altså følgende struktur:

ADVLI(N [adess.]) + V[olla, sg. 3p] + SUBJ(N[pl/sg. Nom./part.])

4.2.1.4. Predikasjon

Predikasjonssetninger finnes i tre hovedtyper.

1. Den første typen forteller at noe eller noen er noe. Verbet er nesten alltid *olla*. Eksempel:

Se aikamasiiniki	oon	yymyräinen.
N[sg. nom.]	V[olla, sg1p]	ADJ[sg. nom.]
SUBJ	V	PRED

'Den tidsmaskinen er rund.'

Ragnhild]	oon	ruijalainen.
N[sg. [nom]	V[olla, sg3p]	ADJ[sg. nom.]
SUBJ	V	PRED

'Ragnhild er norsk.'

Het	oon	[kovin iloiset].
PRON[pl3p[nom.]]	V[olla, sg/pl3p]	ADJ[pl. nom.]
SUBJ	V	PRED

'De er veldig glade.'

Mie	olen	[Maijan Kreeta].
PRON[sg1p, nom.]	V[olla, sg1p]	N[sg, nom.]
SUBJ	V	PRED

'Jeg heter Maijan Kreeta.'

Tet	oletta	[soma joukko].
PRON[pl2p, nom.]	V[olla, pl2p]	N[sg. nom.]
SUBJ	V	PRED

'Dere er en trivelig gjeng.'

Matkustaminen]	oon	jännittäävää].
N[sg. nom]	V[olla, sg3p]	ADJ[sg. part.]
SUBJ	V	PRED

'Det å reise er spennende.'

[Nämät porot]	oon	Liisan].
N[pl. nom.]	V[olla, sg/pl3p]	N[sg. gen.]
SUBJ	V	PRED

'Disse reinsdyrene hører til Liisa / er Liisa sine.'

I en **predikasjon** står subjektet i nominativform først i setningen. **Subjektet** har den egenskapen **predikativet** (= PRED) forteller om. Predikativet står sist i setningen, og er enten et substantiv eller et adjektiv. Det er som oftest i

nominativform, men av og til også i partitiv. Predikativet er alltid i partitiv når det forteller om hvilken gruppe et subjekt hører til, hvilken gruppe subjektet er en del av. Eksempel:

[Maija ja Nilla]	oon	[Niilan Oulan issoo sukkuu].
N[sg. + nom. sg.]	V[olla, 3. pers.pl.]	N[part.sg.]
SUBJ	V	PRED

[Maija og Nilla hører til Niilan Oula si store slekt.]

Predikativet kan også være et substantiv i genitiv, og forteller da hvem det er som noe tilhører.

[Nämä porot]	oon	Liisan
N[nom.pl.]	V[olla, 3. pers. pl]	N[gen.sg.]
SUBJ	V	PRED

[Dette er reinene til Liisa.]

Denne typen predikasjonssetning er altså slik:

SUBJ(N[nom.]) + V(*olla*, subjektkongruens) + PREDVI(ADJ/N[nom./part., tallkongruens] N [gen.]

2. En annen hovedtype av predikasjoner er **tulla joksiki**-typen 'bli noe; forandres til noe', som forteller hva noen blir eller forandres til. De vanligste verba er *tulla* 'komme, bli' og *kasuta* 'vokse opp'. Det er to typer setninger. Eksempel:

Mie	tulen	hulluksi.
PRON[1.p. sg.nom.]	V[tulla, 1.p.sg.]	ADJ[transl.sg.]
SUBJ	V	PRED

[Jeg blir gal.]

Pojat	kasuthiin	isoksi.
N[nom.pl.]	V[kasuta, 3p.pl.]	ADJ[transl.sg.]
SUBJ	V	PRED

[Guttene ble store. Egentl: "Guttene vokste seg store"]

Det er subjektkongruens i setningene, men predikativet kongruerer ikke med subjektet. Det står alltid i translativ entall. Denne typen predikasjonssetning er altså slik:

SUBJ[nom.] + V[tulla, kasuta, subjektkongruens + ADJ[transl.sg.]
--

Neste type **jostaki tullee joku** -setning har omtrent samme betydning:

Mikosta	tuli	varas.
N[elat.sg.]	V[tulla, 3.p.sg.]	ADJ[nom.sg.]
SUBJ	V	PRED
'Mikko ble tyv.'		

Minusta	tuli	opettaja.
PRON[elat.sg.1.p.]	V[tulla, 3.p.sg.]	N[nom.sg.]
SUBJ	V	PRED
'Jeg ble lærer.'		

Pojista	kasus	[kommet miehet].
N[elat.pl.]	V[kasuta,3.p.sg.]	N[nom.pl.]
SUBJ	V	PRED
[Guttene vokste opp til flotte menn.]		

Meistä	tuli	krannikset.
PRON[elat.1.p.pl.]	V[tulla, 3p.sg.]	N[nom.pl.]
SUBJ	V	PRED
'Vi ble naboer.'		

Porosta	tullee	[makkee ruoka].
N[elat.sg.]	V[tulla, 3.p.sg]	N[nom.sg.]
SUBJ	V	PRED
'Det blir god mat av rein.'		

Denne typen setning er spesiell i det at subjektet, dvs. den/det som forandres, står i elativ, mens predikativet står i nominativ. I slike setninger er det ikke subjektkongruens (subjektkongruens kan det være bare i setninger der subjektet står i nominativ), men predikativet kongruerer i tall med subjektet.

Denne typen predikasjonssetning er altså slik:

SUBJ[elat.] + V[tulla, kasuta, 3.p.sg.] + PRED[nom.]
--

3. En tredje hovedtype av predikasjoner er de som forteller hva noe **lukter som**, **smaker som**, **høres som**. Vanligvis er det et adjektiv som står som predikativ, og det står i ablativ entall. Men også et substantiv kan stå som predikativ.

Eksempel:

Kalat	haisthiin	pahalta.
N[nom.pl.]	V[haista,3.p.pl.]	ADJ[abl.sg.]
SUBJ	V	PRED

'Fiskene lukta dårlig.'

[Terjen pellaaminen] kuului		hyvältä.
N[nom.sg.]	V[kuuluut, 3.p.sg.]	ADJ[abl.sg.]
SUBJ	V	PRED

'Spillinga til Terje hørtes bra ut.'

Sie	näytät	kaunhiilta.
PRON[2.p.sg.]	V[näyttää, 2.p.sg.]	ADJ[abl.sg.]
SUBJ	V	PRED

'Du ser vakker ut.'

Kalat	näytethiin	lohelta.
N[nom.pl.]	V[näyttää, 3.p.pl.]	N[abl.sg.]
SUBJ	V	PRED

'Fiskene så ut som laks.'

Denne typen predikasjonssetning ser altså slik:

SUBJ (nom.) + V (haista, kuuluut, näyttää [subjektkongruens] + PRED (ADJ/N [abl.sg.]

Disse setningene forteller om hvordan det ser ut på en plass, hvordan det lukter der, eller hvordan det ser ut der. Setningstypen mangler subjekt, i stedet har vi ofte et stedsadverbial. Eksempel:

Saunassa	haissee	hyvältä.
N[iness.sg.]	V[haista, 3.p.sg.]	ADJ[abl.sg.]
ADV	V	PRED

'I saunaen lukter det godt.'

Sielä	näytti	kaunhiilta.
PROADV	V[näyttää, 3.p.sg.]	ADJ[abl.sg.]
ADV	V	PRED

'Der så det vakkert ut.'

I disse setningene er det finitte verbet alltid i 3. person entall.

4.2.1.5. Gjerning

Gjerningssetningene er en setningstype som forteller at en eller annen gjør noe. I en slik setning er det alltid med en eller annen som med vilje gjør noe, utfører noe eller har en eller annen aktivitet. Altså har slike setninger alltid en AGENT som er i aktivitet. Som oftest er denne agenten et menneske, men den kan også være et dyr. I en gjerningsstruktur er det agenten som gjør eller påvirker at noe nytt blir til, at noe hender eller at noe blir forandret.

Slike setninger har ofte, i tillegg til **subjekt**, også et **objekt**. Objektet er den som det hender noe med når subjektet handler, altså er i aktivitet. Men det finnes også gjerningsstrukturer uten objekt. Da er det subjektagenten som handler, uten å forårsake forandring i omgivelsene. Verbet i en gjerningssetning er alltid et transitivt verb. Jf. følgende eksempler:

Pappi	kirjoitti	preivin.
N[sg. nom.]	V[kirjoittaa, sg3p]	N[sg. gen.]
SUBJ	V	OBJ

'Presten skrev et brev.'

Amtmani	hävitti	mettän.
N[sg. nom.]	V[hävittää, sg3p]	N[sg. gen.]
SUBJ	V	OBJ

'Amtmannen ødela skogen.'

Minä	rakensin	huonheen.
PRON[sg1p, nom.]	V[rakentaa, sg3p]	N[sg. gen.]
SUBJ	V	OBJ

'Jeg bygde et hus.'

Liisa	lahtasi	porot.
N[sg. nom.]	V[lahdata]	N[pl. nom.]
SUBJ	V	OBJ

'Liisa slaktet reinsdyrene.'

Amtmani	hävitti	mettää.
N[sg. nom.]	V[hävittää, sg3p]	N[sg. part.]
SUBJ	V	OBJ

'Amtmannen ødela skog(en).'

Mie	studeeraan	kainun kieltä.
-----	------------	----------------

PRON[sg1p, nom.] V[studeerata, sg1p] N[sg. part]
 SUBJ V OBJ
 'Jeg studerer kvensk språk.'

Pekka pyytää kallaa.
 N[sg. nom.] V[pyytää, sg3p] N[sg. part]
 SUBJ V OBJ
 'Pekka fisker.' (= 'fanger fisk')

Kuningas luki preivin.
 N[sg. nom.] V[lukkeet, sp3p] N[sg. gen.]
 SUBJ V OBJ
 'Kongen leste brevet.'

[Terje] [laulaa].
 V[laulaat, sg3p]
 SUBJ V
 'Terje synger.'

Pojat piirethään.
 N[nom.pl.] V[piirthäät, 3.p.pl.]
 'Guttene tegner.'

I gjerningssetninger er det alltid kongruens mellom subjektet og verbet. Subjektet står alltid i nominativ. Hvis setningen har et objekt – noe den som oftest har – så står objektet enten i genitiv, nominativ eller partitiv. I en nektende setning står objektet alltid i partitiv. Nektende er alle setninger hvor det finnes en form av nektings verbet *ei*. Objektet kan stå i partitiv også, hvis gjerningen ikke er fullført eller om man fremdeles er i gang med den.

I andre tilfeller står objektet i en gjerningssetning alltid enten i genitiv eller nominativ. Genitivform brukes med objekt i entallsform, nominativ med objekt i flertallsform. Personpronomen har i flertall egen objektform, som også kalles til "akkusativform" (*meidät, teidät, heidät*). Andre ord har ingen akkusativform.

En "prototypisk" gjerningssetning er altså slik:

SUBJ(N[nom.]) + V[gjerningsverb med subjektkongruens] + OBJ(N[gen. sg./ nom.pl. / part.])

4.2.1.6. Bevegelse

Bevegelsessetninger er en setningsstruktur som forteller at en eller annen går til eller fra et sted. Som verb kan man ha et hvilken som helst verb som uttrykker bevegelse. Vanlige bevegelsesverb er f. eks. *tulla* 'å komme', *mennä* 'å gå', *lähteet* 'å dra', *käyđä* 'å ta en tur til et sted og komme tilbake'. Av komplementer har verbet – i tillegg til **subjektet** – et adverbial, som forteller hvorfra eller hvorhen man beveger seg.

Også et tilstedeverb kan av og til fungere som et bevegelsesverb. Av dette ser vi et eksempel, der *istuut* 'å sitte' ved hjelp av adverbialet får betydningen 'å sette seg ned'. Eksempler:

Met	lähdemä	aikamatkale.
PRON[pl1p, nom.]	V[lähteet, pl1p]	N[sg. allat.]
SUBJ	V	ADVLI

'Vi drar på en tidsreise.'

Met	menemä	aikamasiinhiin.
PRON[[pl1p, nom.]	V[mennä, pl1p]	N[sg. illat.]
SUBJ	V	ADVLI

'Vi går inn i tidsmaskinen.'

Met	tulema	Alattihoon.
PRON[pl1p, nom.]	V[tulla, pl1p]	N[sg. illat.]
SUBJ	V	ADVLI

'Vi kommer til Alta.'

Tet	käyttä	Alattiossa.
PRON[pl2p, nom.]	V[käyđä, pl2p]	N[sg. iness.]
SUBJ	V	ADVLI

'Dere tar en tur til Alta.'

Nilla	likeni	Aaronniemestä.
N[sg. nom.]	V[lijetä, sg3p]	N[sg. elat.]
SUBJ	V	ADVLI

'Nilla nærmet seg fra Aronnes.'

Nilla	hihtas	[Alattiosta Kööpenhaminhaan].
N[sg. nom.]	V[hihđata, sg3p]	[N[sg. elat.] N[sg. illat.]]
SUBJ	V	ADVLI

'Nilla gikk på ski fra Alta til København.'

Ville	istui	[Stiinan Leenan vierheen].
N[sg. nom.]	V[istuut, sg3p]	N[postp.]
SUBJ	V	ADVLI

'Nilla satte seg ved sida av Stiinan Leena.'

I bevegelsessetninger står subjektet alltid i nominativ og kongruerer med verbet. Som verb er et bevegelsesverb, og deretter, sist i setningen, står et adverbial. Adverbialet er et nomen, og det står som regel i en frasteds- (elativ eller ablativ) eller tilstedskasus (illativ eller allativ), eller det er et adverb (*tähään, tuhoon, siiheen, tänne, tuone, sinne*), eller også et nomen som har en **adposisjon** (ADVP). Adposisjon står for både preposisjon og postposisjon.

Helt spesielt er verbet *käydä*, som krever at adverbialkomplementet står i påstedskasus, dvs. inessiv eller adessiv.

Den typiske bevegelsessetninga er som følgende:

SUBJ(N[nom.]) + V(bevegelsesverb, subjektkongruens]) +
ADVLI(N[elativ./illativ./ablat./allativ.]/adverb)

Når noen forflytter seg til det indre av noe, bruker vi indre lokalkasus (elativ eller illativ), når noen forflytter seg til det ytre av noe, bruker vi ytre lokalkasus (ablativ eller allativ)⁵. Med stedsnavn bruker vi vanligvis indre lokalkasus.

4.2.1.7. Setninger med tre komplement

Setninger med tre komplement er setninger der verbet tar tre komplement.

Foran, i setningstypene 1– 6, tok verbet bare to komplement. I tillegg til subjektet, tok verbet enten objekt, adverbial eller predikativ. I passivsetninger mangler subjektet. Setninger med tre komplement er setninger som i tillegg til subjekt har to andre komplement. Disse er det flere typer av, vi skal se på dem hver for seg.

1. **Habitasjon** forteller at noen får eller tar noe **fra** noen, eller gir, sier ell. likn. noe **til** noen. Vi kan dele verba inn i **ta-verb** og **gi-verb**. Ta-verb er for eksempel *saada, ottaat, pyyttaät, varastaat, ostaat*, gi-verb er *anttaat, myydä, puhhuut, kirjoittaa, muistela, opettaat* osv. Eksempel:

Pekka	sai	palkinon	Kalevalaseuralta.
N[sg.nom.]	V[sg3p]	N[sg.gen.]	N[sg.abl.]
SUBJ	V	OBJ	ADVLI

⁵ Indre lokalkasus er inessiv (-ssA), elativ (-stA) og illativ (-hVVn, -sheen, -shiin), ytre lokalkasus er adessiv (-[l]lA, -ltA, -[l]le).

'Pekka fikk prisen av Kalevalaselskapet'

Pekka	ei saanu	palkinttoo	kruunulta.
N[sg.nom.]	V[kielt. sg3p]	N[sg.part.]	N[sg.abl.]
SUBJ	V	OBJ	ADVLI

'Pekka fikk ikke pris(en) av Staten.'

Aaro	varasti	minulta	sydämen.
N[sg.nom.]	V[sg3p]	PRON[abl.]	N[sg.gen.]
SUBJ	V	ADVLI	OBJ

'Aaro stjal fra meg hjertet'

Matti	ei ostanu	minulta	ruokkaa.
N[sg.nom.]	V[kielt.sg3p]	PRON[sg.abl]	N[sg.part.]
SUBJ	V	ADVLI	OBJ

'Matti kjøpte ikkeav meg mat.'

Liisale	annethiin	preivit.
N[sg.allat.]	V[passiivi]	N[pl.nom.]
ADVLI	V	OBJ

'Liisa ble gitt brevene.'

Stiina	antoi	Mikole	piilin.
N[sg.nom.]	V[sg3p]	N[sg.allat.]	N[sg.gen.]
SUBJ	V	ADVLI	OBJ

'Stiina ga Mikkoen bil/bilen.'

Pekale	ojenethiin	palkinon.
N[sg.allat.]	V[pass.]	N[sg.gen.]
ADVLI	V	OBJ

'Pekka fikk overrakt en pris'

Prototypen på habitasjon er altså slik:

SUBJ(N[nom.] + V(ottaminen (ta) /antaminen (gi), subjektkongruens) + OBJ(N[gen.sg./nom.pl./part.] + ADV(ablativ/allativ)

Med **ta-verb** bruker vi **ablativ** (-ltA-kasus), med **gi-verb** bruker vi **allativ** (-[l]le-kasus). Vi ser også at plassen til adverbialet og objektet kan veksle i setninga – i motsetning til på norsk, der objektet alltid kommer rett etter verbet. Vi kan også sammenlikne habitasjon med eierkonstruksjonen. I eiersetninger

har noen noe, i ta-setninger får eller tar noen noe **fra** noen, i gi-setninger gir noen noe **til** noen. I alle disse setningene er det såkalte **ytre lokalkasus**, eller *l*-kasus.

Av eksempla ovenfor ser vi at reglene for **objektets kasus** i habitasjon er de samme som i **gjerningssetninger** (se ovenfor punkt 5.).

Det finnes også en hel del verb som brukes i såkalte **referative** setninger (se under punkt 4.2.2.) og som på akkurat samme måte som verbene ovenfor kan få både objekt og adverbial. Denne type verb er f.eks. *pyytää*, *puhhuu*, *kirjoittaa*, *näyttää*, *muistella* og *opettaa*. Eksempel:

Kaisa	sanoi	Maijale	tottuuden.
N[sg.nom.]	V[sg3p]	N[sg.allat.]	N[sg.gen.]
SUBJ	V	ADVLI	OBJ

'Kaisa sa (til) Maija sannheten.'

Matti	pyysi	minulta	ruokkaa.
N[sg.nom.]	V[sg3p]	PRON[sg.abl.]	N[sg.part.]
SUBJ	V	ADVLI	OBJ

'Matti ba meg om mat.'

Mie	puhuin	hänelle	kaunhiita sanoi.
PRON[sg1p]	V[sg1p]	PRON[allat.]	N[pl.part.]
SUBJ	V	ADVLI	OBJ

'Jeg sa til henne/han vakre ord.'

Stiina	ei muistelu	Mikole	tottuutta.
N[sg.nom.]	V[kielt.sg3p]	N[sg.allat.]	N[sg.part.]
SUBJ	V	ADVLI	OBJ

'Stiina fortalte ikke (til) Mikko sannheten.'

Oppiijoile	opetethiin	[suomen kieltä].
N[allat.pl.]	V[passiivi]	N[part.sg.]
ADV	V	OBJ

'(Til) elevene ble lært finsk språk.'

Studentiile	näytethiin	eksamenitehtävän.
N[allat.pl.]	V[passiivi]	N[gen.sg.]
ADVLI	V	OBJ

'(Til) studentene ble vist eksamensoppgaven.'

Leena	näytti	studentiile	[uussii kuvvii].
-------	--------	-------------	------------------

N[nom.sg.]	V[3.p.sg.]	N[allet.pl.]	N[part.pl.]
SUBJ	V	ADV	OBJ

'Leena viste (til) studentene nye bilder.'

2. Flytting er setninger der noen flytter eller beveger noe fra noe eller til noe. Som subjekt i setninga står den som flytter, som objekt står den eller det som flyttes, og som adverbial står det stedet som et objekt flyttes til eller fra. Flytting kan sammenliknes med habitasjon: i begge kan en eller annens (objektets) stilling/posisjon veksle/bytte plass. I habitasjon veksler eieren, i flytting veksler stedet, når noen flytter det.

Flytteverb er for eksempel *siirtäät, liikuttaat, tuoda, viedä, panna, nouttaat* osv. Eksempel:

Pekka	siirsi	toolin	siljole.
N[nom.sg.]	V[3.p.sg.]	N[gen.sg.]	N[allat.sg.]
SUBJ	V	OBJ	ADV

'Pekka flytta stolen til gårdsplassen.'

Einari	tuoi	piilin	Tyskästä.
N[no.sg.]	V[3.p.sg.]	N[gen.sg.]	N[elat.sg.]
SUBJ	V	OBJ	ADV

'Einar henta bilen fra Tyskland.'

Sie	et pannu	kuppil	hyllyle.
PRON[2.p.sg.]	V[nekt.2.p.sg.]	N[sg./pl.part.]	N[allat.sg.]
SUBJ	V	OBJ	ADV

'Du plasserte ikke koppen på hylla.'

Miina	oon noutanu	minun	kotiin.
N[nom.sg.]	V[3.p.sg.]	PRON[gen.]	N[illat.sg.]
SUBJ	V	OBJ	ADV

'Miina har henta meg hjem.'

Pekkaa	ei nouđettu	taivhaasheen.
N[part.sg.]	V[nekt.pass.]	N[illat.sg.]
OBJ	V	ADV

'Pekka ble ikke henta til himmelen.'

Muori	viei	pojan	lastentarhaasheen.
N[nom.sg.]	V[3.p.sg.]	N[gen.sg.]	N[illat.sg.]
SUBJ	V	OBJ	ADV

'Mora bragte gutten til barnehagen.'

Sisaret	olthiin viemässä	poikkaa	lastentarhaasheen.
N[nom.pl.]	V[3.p.pl.]	N[part.sg.]	N[illat.sg.]
SUBJ	V	ABJ	ADV

'Søstran holdt på å bringe gutten til barnehagen.'

Mettästä	löydettiin	kuolleen ketun.
N[elat.sg.]	V[passiv]	N[gen.sg.]
ADVLI	V	OBJ

'I skogen ble det funnet en død rev.'

Äiji	ei löytäny	kuolutta kettuu	laattiilta.
N[nom.sg.]	V[nekt.3.p.sg.]	N[part.sg.]	N[allat.sg.]
SUBJ	V	OBJ	ADV

'Bestefaren fant ikke den døde reven på gulvet.'

Kaapista	viskattiin	vanhaat ruvat.
N[elat.sg.]	V[passiv]	N[nom.pl.]
ADV	V	OBJ

'Av skapet ble det kasta den gamle maten.'

Prototypen på flytting er altså slik:

SUBJ(N[nom.]) + V(flytting) + OBJ(N[sg.gen./pl.nom./part.]) + ADV(N[frakasu/til-kasu])
--

Reglene for bruk av indre (inessiv, elativ, illativ) og ytre (adessiv, ablativ, allativ) lokalkasus er de samme som når noe forflytter seg selv (intransitiv flytting, se foran 6. **Bevegelse**): Når noe blir forflyttet til det indre av noe, bruker vi indre lokalkasus (elativ eller illativ), når noe blir forflyttet til det ytre av noe, bruker vi ytre lokalkasus (ablativ eller allativ)⁶. Med stedsnavn bruker vi vanligvis indre lokalkasus.

3. Vurdering er en type setning der noen vurderer eller bedømmer noe: noen anser eller holder noen for å være noe, eller tror noen er noe. Vanlige verb er *luula* og *pittäät*.

Eksempel:

Matti	pittää	minnuu	hulluna.
-------	--------	--------	----------

⁶ Indre lokalkasus er inessiv (-ssA), elativ (-stA) og illativ (-hVVn, -sheen, -shiin), ytre lokalkasus er adessiv (-[l]lA, -ltA, -[l]le).

N[nom.sg.]	V[3.p.sg.]	PRON[part]	ADJ[ess.sg.]
SUBJ	V	OBJ	PRED

'Matti holder/anser meg for å være gal.'

Het	pidethään	meitä	hulluna.
PRON[3.p.pl.]	V[3.p.pl.]	PRON[part.pl.]	ADJ[ess.sg.]
SUBJ	V	OBJ	PRED

'De holder/anser oss for å være gale.'

Joonas	piti	valasta	kalana.
N[nom.sg.]	V[3.p.sg.]	V[part.sg.]	N[ess.sg.]
SUBJ	V	OBJ	PRED

'Jonas holdt/anså hvalen for å være en fisk.'

Mie	luulin	sinnuu	viishaaksi.
PRON[1.p.sg.]	V[1.p.sg.]	PRON[part.sg.]	ADJ[transl.sg.]
SUBJ	V	OBJ	ADV

'Jeg trodde du (var) klok.'

Perunka	luuli	meitä	kummitukseksi.
N[nom.sg.]	V[3.p.sg.]	PRON[part.sg.]	N[transl.sg.]
SUBJ	V	OBJ	ADV

'Beronka trodde vi (var) spøkelser.'

Meitä	luulthiin	tyhmäksi.
PRON[part.pl.]	V[pass.]	ADJ[transl.sg.]
OBJ	V	PRED

'Vi ble trodd (å være) dumme.'

Prototypen på vurdering er altså slik:

SUBJ(N[nom.sg./nom.pl.]) + V(pittäät/luula) + OBJ(N[part.sg./part.pl.]) + PRED(ADJ/N[ess.sg./transl.sg.])

Med *pittäät*-verbet bruker vi altså essiv, med *luula*-verbet bruker vi translativ. Objektet, eller det/den som man vurderer noen som, står alltid i (entall) partitiv.

4.2.1.8. Kontekst

Kontekstsetninger forteller om hvordan noe ser ut i det ytre. Disse setningene er av forskjellige slag, herunder hører for eksempel setninger om værforhold. La

oss se på noen eksempel:

Ulkona sattaa.
ADV V[sattaa, 3.p.sg.]
ADV V
'Ute regner det.'

Merelä tuuli.
N[adess.sg.] V[tuula, 3.p.sg.]
'På sjøen blåste det.'

Vi ser at setningene mangler subjekt, eller de krever ikke komplement. Men av og til kan setningene ha et subjektliknende ledd, noe som av enkelte anses å være objekt:

Tromssassa sattaa vettä.
N[iness.sg.] V[saattaa, 3.p.sg.] N[part.sg.]
ADV V SUBJ(?)
'I Tromsø regner det.'

Tunturissa pani/satoi lunta.
N[iness.sg.] V[panna/sattaa, 3.p.sg.] N[part.sg.]
ADV V SUBJ(?)
'På fjellet snødde det.'

Aurinko paistaa.
N[nom.sg.] V[paistaa, 3.p.sg.]
'Sola skinner.'

Det finnes også en type som minner om kontekstsetning-typen:

Oli [kova sää].
V[olla, 3.p.sg.] N[nom.sg.]
V PRED
.Det var dårlig vær..

Oon ilta.
V[olla, 3.p.sg.] N[nom.sg.]
V PRED
'Det er kveld.'

Oli [oikhein lämmin].
V[olla, 3.p.sg.] ADJ[nom.sg.]
V PRED
'Det var riktig varmt.'

Tuli [kaunis syksy].
V[tulla, 3.p.sg.] N[nom.sg.]
V PRED
'Det ble en vakker høst.'

I disse setningene kan adjektivet eller substantivfrasen etter verbet også analyseres som et subjekt, men jeg har her analysert dem som predikativ, fordi de 1. semantisk minner om et predikativ, og 2. det kan også føyes et slags formelt subjekt til dem. Jf.:

Se oli kova sää.
'Det var dårlig vær.'
Se oli kaunis ilta.
'Det var en vakker kveld.'

På samme måte kan man føye et formelt subjekt til ”værsetninger” som mangler subjekt.

Se sattaa ja tuulee.
Det regner og blåser.

Det er også slik at man på kvensk forsøker å unngå kontekstsetninger som begynner med verb, derfor plasserer man et adverbial eller et formelt subjekt i begynnelsen.

Hittil har vi behandlet bare den type setningsstrukturer og verb som direkte refererer til et saksforhold. I det følgende skal vi se på en annen hovedtype setninger, de referative setningstypene.

4.2.2. Referative setninger

Med refererende setningstyper menes det her setningstyper som refererer til en **mental tilstand** eller til en situasjon der en snakker eller skriver e.l. De referer til ens følelser, tanker, meninger, sanser osv.

Disse setningstypene krever at subjektkomplementet refererer til et levende vesen, som oftest til et menneske. Referative verb er ofte slik at de – i

motsetning til verb i direkte setninger – har en verbfrase eller en bisetning som objektkomplement.

Vi ser her på noen referative setningstyper.

4.2.2.1. Emosjon

Emosjon er en setningstype som forteller hva slags følelser subjektet har. Verbet i disse setninger er et **følelsesverb** som *rakastaa* 'å elske', *vihata* 'å hate', *tykätä* 'å like'. Verbene har to komplementer, subjekt og objekt. Eksempel:

Nuutti	rakastaa	Kreettaa.
N[nom.sg.]	V[rakastaa, 3.p.pl.]	N[part.sg.]
SUBJ	V	OBJ
'Nuutti elsker Kreetta.'		

Nuutti	rakastaa	hihtamista.
N[nom.sg.]	V[rakastaa, 3.p.sg.]	N[part.sg.]
SUBJ	V	OBJ
'Nuutti elsker å gå på ski.'		

Kreetta	vihhaa	Nillaa.
N[nom.3.p.sg.]	V[vihata, 3.p.sg.]	N[part.sg.]
SUBJ	V	OBJ
'Kreetta hater Nilla.'		

Mie	tykkään	ruijalaisista.
PRON[nom.1.p.sg.]	V[tykätä, 1.p.sg.]	N[elat.pl.]
SUBJ	V	OBJ
'Jeg liker nordmenn.'		

Antti	kärssii	allergiista.
N[nom.sg.]	V[kärssiit, 3.p.sg.]	N[elat.sg.]
SUBJ	V	OBJ
'Antti lider av allergi.'		

I denne type setninger står subjektet alltid i nominativ, og det kongruerer med verbet. Objektet står som regel i partitiv, men det finnes også verb som tar elativ, f.eks. *tykätä* 'like' og *kärssiit* 'lide (av)'

Den prototypiske emosjonssetningen dannes altså slik:

SUBJ(N[nom.] + V[følelsesverb, subjektkongruens] + OBJ(N[part].

4.2.2.2. Kognisjon

Kognisjon hører også til de setningstypene som uttrykker en slags psykologisk tilstand, men mer om en bevisst enn en følelsesmessig tilstand. **Kognitive verb** er blant annet *muistaa* 'å huske', *tiettää* 'å vite', *toivoot* 'å håpe' og *luulla* 'å tro'. Verbet har to komplement, subjekt og objekt.

For kognisjonssetninger er det typisk at objektet ikke er et nomen, men en verbfrase (VP), eller en bisetning (S), som her er en *ette*-setning. Med noen verb, som i nektende setninger med verba *muistaa*- og *tiettää*, kan objektet også være en spørresetning. Eksempel.

Pekka	muisti,	[ette hän häytty lukkeet preivin].
N[nom.sg.]	V[muistaa, 3.p.sg.]	S[<i>ette</i> -syntakti]
SUBJ	V	OBJ

'Pekka husket at han måtte lese brevet.'

Pekka	ei muistanu	[(ette) oliko hän ollu Porsangissa].
N[nom.sg.]	V[muistaa, nekt.]	S[spørresetn.]
SUBJ	V	OBJ

'Pekka husket ikke om han hadde vært i Porsanger.'

Pekka	muisti	[lukkeet preevin].
N[nom.sg.]	V[muistaa, 3.p.sg.]	VP[i.inf. + N[gen.sg.]]
SUBJ	V	OBJ

'Pekka husket at han hadde lest brevet.'

Met	toivoma	rauhaa.
PRON[nom.1.p.pl.]	V[toivoot, 1.p.pl.]	N[part.sg.]
SUBJ	V	OBJ

'Vi ønsker fred.'

Met	toivoma,	[ette Nilla tullee takaisin].
PRON[1.p.pl.]	V[toivoot, 1.p.pl.]	S[<i>ette</i> -setning]
SUBJ	V	OBJ

'Vi håper at Nilla kommer tilbake.'

Sie	tiedät,	[ette mie olen täällä].
PRON[2.p.sg.]	V[tiettää, 2.p.sg.]	S[<i>ette</i> -syntakti]
SUBJ	V	OBJ

'Du vet at jeg er her.'

Sie	[et tieny]	[(ette) olinko mie täällä.]
PRON[2.p.sg.]	V[tiettää, nekt.2.p.sg.]	S[spørresetn.]
SUBJ	V	OBJ

'Du visste ikke om jeg var her.'

Het olemassakhaan].	luulthiin,	[ette kainun kieltä ei ole
PRON[3.p.pl.]	V[luula, 3.p.pl.]	S[<i>ette</i> -setning]
SUBJ	V	OBJ

'De trodde at det ikke fantes noe kvensk språk.'

Met	aijoma	[lähteet aikamatkale].
PRON[1.p.pl]	V[aikkoot, 2.p.pl.]	VP[1. inf. + N[allat.sg.]]
SUBJ	V	OBJ

'Vi tenker å dra på en tidsreise'

Subjektet står alltid i nominativ, og det kongruerer med verbet.

De kognitive setningene er altså som regel slik:

SUBJ(N[nom.]) + V[kognisjonsverb med subjektkongruens] + OBJ(VP/*ette*-syntakti)

4.2.2.3. Perkepsjon

Perkepsjon er en setningstype der verbet gir uttrykk for en sanseinntrykk. Av **sanseverb** har vi f. eks. *kuula* 'å høre', *nähdä* 'å se', *haistaat* 'å lukte (= kjenne lukt), *maistaat* 'å smale', *tuntteet* 'å føle'. Verbet har to komplementer, subjekt og objekt. Objektet kan være et nomen, men det kan også være en bisetning. Bisetninga er enten en *ette*-setning, eller en spørresetning. Eksempel:

[Kylän ihmiset]	nähthiin,	[ette Nuutti tuli Aaronniemestä].
N[nom.pl.]	V[nähdä, 3.p.pl.]	S[<i>ette</i> -setning] (S = setning)
SUBJ	V	OBJ

'Bygdefolket så at Nuutti kom fra Aronnes.'

[Kylän ihmiset]	nähthiin,	[ko Nuutti tuli Aaronniemestä].
N[nom.pl.]	V[nähdä, 3.p.pl.]	S[<i>ko</i> -setning]
SUBJ	V	OBJ

'Bygdefolket så da Nuutti kom fra Aronnes.'

[Kylän ihmiset]	ei nähneet	[(ette) tuliko Nuutti
Aaronniemestä].		
N[nom.pl.]	V[nähdä, 3.p.pl., nekt.]	S[<i>ko</i> -spørresetn.].
SUBJ	V	OBJ

'Bygdefolket så ikke at Nuutti kom fra Aronnes.'

Met	näjimä,	[mitä sielä tapattui].
PRON[nom.1.p.pl.]	V[nähdä, 1.p.pl.]	S[spørresetn.]
SUBJ	V	OBJ
'Vi så hva som skjedde der.'		
Mie	kuulin,	[mitä sie sanoit].
PRON[nom.1.p.sg.]	V[kuula, 1.p.sg.]	S[spørresetn.]
SUBJ	V	OBJ
'Jeg hørte hva du sa.'		
Mie	näjin	aikamasiinin.
PRON[nom.1.p.sg.]	[nähdä, 1.p.sg.]	N[gen.sg.]
SUBJ	V	OBJ
'Jeg så tidsmaskinen.'		
Mie	[en nähny]	aikamasiinii.
PRON[nom.1.p.sg.]	V[nähdä, 1.p.sg.]	N[part.sg.]
SUBJ	V	OBJ
'Jeg så ikke noe tidsmaskin.'		
Het	tunnethiin,	[ette masiini lensi avaruuden läpi].
PRON[nom.3.p.pl.]	V[tuntteet, 3.p.pl.]	S[ette-setning]
SUBJ	V	OBJ
De følte at tidsmaskinen fløy gjennom lufta.'		
Ragnhild	kuuli,	[ette vielä oli sijjaa aikamasiinissa].
N[nom.sg.]	V[kuula, 3.p.sg.]	S[ette-setng]
SUBJ	V	OBJ
'Ragnhild hørte at det enda var plass i tidsmaskinen.'		
Met	kuulima	kitarinpellaamista.
PRON[nom.1.p.pl.]	V[kuula, 1.p.pl.]	N[part.sg.]
SUBJ	V	OBJ
'Vi hørte gitarspill.'		

Subjektet står alltid i nominativ, og det kongruerer med verbet. Hvis objektet er et nomen, så kan det stå i entall genitiv og i flertall nominativ. Objektet kan også stå i partitiv. Dersom objektet består av en bisetning, kan det være en *ette*-setning eller en spørresetning. Men spørresetning er det bare i nektende setninger.

SUBJ(N[nom.]) + V(sanseverb, subjektkongruens) +
 OBJ(N[gen./nom./part]/VP/*ette*-eller *ko*-setning/spørresetning)

4. 2.2.4. Taleakt

Taleakt er en setningstype – som allerede navnet forteller – der verbet forteller at subjektet enten sier, snakker, skriver eller ellers gir et språklig uttrykk. **Et taleaktverb** har to komplement, subjekt og et objekt. Subjektet er alltid en aktiv part i konteksten og er altså en AGENT. Objektet kan enten være et nomen eller det kan være en *ette*-setning.

Av **taleverb** har vi f. eks. *sannoot* 'å si', *puhhuut* 'å snakke', *kirjoittaa* 'å skrive', *opettaa* 'å lære', *valetella* 'å lyve'.

Eksempel:

[Annan Kaisa]	puhhuu	[kainun kieltä].
N[nom.sg.]	V[puhhuut, 3.p.sg.]	N[part.sg.]
SUBJ	V	OBJ
'Annan Kaisa snakker kvensk.'		
[Talmulahden pappi]	kirjoitti	preevin.
N[nom.sg.]	V[kirjoittaa, 3.p.sg.]	N[gen.sg.]
SUBJ	V	OBJ
'Presten i Talvik skrev et brev.'		
Hän	kirjoitti	preevit.
PRON[nom.3.p.sg.]	V[kirjoittaa, 3.p.sg.]	N[nom.pl.]
SUBJ	V	OBJ
'Han/hun skrev brevene.'		
[Talmulahden pappi]	[ei kirjoittannu]	preevii.
N[nom.sg.]	V[kirjoittaa, 3.p.sg.]	N[part.sg./part. pl.]
SUBJ	V	OBJ
'Presten i Talvik skrev ikke et brev.'		
[Talmulahden pappi]	kirjoitti,	[ette amtmanni kiussaa
kainulaissii].		
N[nom.sg.]	V[kirjoittaa, 3.p.sg.]	S[<i>ette</i> -setning]
SUBJ	V	OBJ
'Presten i Talvik skrev at amtmannen plaget kvenene.'		
Het	valetelthiin,	[ette heilä ei ollu sijjaa].

PRON[nom.3.p.pl.]	V[valetella, 3.p.pl.]	S[<i>ette</i> -setning]
SUBJ	V	OBJ
'De løy at de ikke hadde plass.'		
Sammeli	kysyi,	[(<i>ette</i>) keitä tet oletta].
N[nom.sg.]		V[kyssyyt, 3.p.sg.] S[spørresetn.]
SUBJ	V	OBJ
'Sammeli spurte hvem dere er.'		
Het	kysytiin	[(<i>ette</i>) mitä nyt häydymä tehdä].
PRON[nom.3.p.pl.]	V[kyssyyt, 3.p.pl.]	S[spørresetn.]
SUBJ	VOBJ	
'De spurte hva vi nå måtte gjøre.'		

Vi ser at subjektet igjen alltid er i nominativ kongruerer med verbet. Om verbet har et nomenobjekt, så kan det stå i genitiv entall og i nominativ i flertall, eller så kan objektet også være i partitiv.

Taleaktene blir bygd opp følgende måte:

SUBJ(N[nom.]) + V(taleaktverb, subjektkongruens) +
 OBJ(N[gen.sg./nom.pl./part.]/*ette*-setning/spørresetning)

Den som man snakker eller skriver til osv., føyes også ofte til taleaktsetningene, jf. Pappi kirjoitti *kuninkhaale* preevin 'Presten skrev et brev til kongen.'

Setningen kan altså være en setning med tre komplement. Se mer om dette under punkt [Habilitasjon](#).

Vi ser at både i kognitive, perpektive og taleakt-setninger kan en spørresetning stå som objekt. Denne spørresetninga er en bisetning, men den er likevel akkurat som om den skulle ha vært en hovedsetning. Man kan plassere konjunksjonen *ette* i begynnelsen, men *ette*-konjunksjonen kan også utelates.

4.2.3. Modale setninger

Som finitt verb (altså det verbet som bøyes i person) i **modale setninger** står alltid et **modalt verb**. Det typiske for modale verb er at de ikke forteller om noen faktiske saksforhold (jf. direkte setninger) eller refererer til noen følelser, tanker, meninger, tale eller sanseinntrykk (jf. referative setninger), men er bare med på å modifisere det saksforholdet setningen forteller om.

Eksempel:

Nilla lähti eilen Alattihoon. 'Nilla dro i går til Alta.'

Det finitte verbet *lähti* uttrykker et faktisk saksforhold, mens det modale verbet *häyttyyt* i setningen

Nilla häytyi eilen lähteet Alattihoon. 'Nilla måtte i går dra til Alta.'

ikke gir noe mer informasjon om det faktiske saksforholdet, men bare modifierer det. Slike modale verb blir av og til også kallet for *hjelpesverb*.

De modale verbene kan f. eks. uttrykke at noe må gjøres, eller at noe er tillatt å gjøre, eller at noe er mulig å gjøre. De modale verbene kan også være med på å begrense tidspunktet for en gjerning eller hendelse, dvs. noe blir påbegynt, man holder på å gjøre noe, eller man avslutter noe. Slike verb kan også kalles for *aspektuale verb*.

Modale verb kan ikke stå aleine i en setning; ved siden av dem må det alltid stå et annet verb, som da refererer til et faktisk saksforhold. Dette verbet blir her kalt for *hovedverb*. Hoved verbet står i en infinitivform, enten i 1. infinitiv eller i 3. infinitiv.

Som oftest står hoved verbet til et modalt verb i 1. infinitivform. Da analyserer vi setningen slik at verbfrasen med hoved verbet fungerer som objekt i setningen. De vanligste verbene av denne type er *häyttyyt* 'må', *pittäät* 'må, skal, bør', *saada* 'få', *saattaat* 'kunne', *taittaat* 'kunne, formå, se ut til'.

Eksempel:

Sie	häydyt	[lähteet Vesisaarheen].
PRON[nom.2.p.sg.]	V[2.p.sg.]	VP[1. inf. + N]
SUBJ	V	OBJ [V + ADV]

'Du må dra til Vadsø'
(Jf. Sie lähdet Vesisaarheen.)

Tet	[ette tarvitte]	[kirjoittaa paljon].
PRON[2.pers.pl.]	V[nekt.2.p.pl.]	VP[1.inf. + KF]
SUBJ	V	OBJ [V + OBJ]

'Dere trenger ikke skrive mye.'
(Jf. Tet ette kirjoita paljon.)

Aikamatkalaiset	pidethiin	[kohdatella Perungan].
NP[nom.pl.]	V[3.p.pl.]	VP[1. inf. + OBJ]
SUBJ	V	OBJ[V + OBJ]

'De tidsreisende skulle treffe Beronka.'
(Jf. Aikamatkalaiset kohdatelthiin Perungan.)

Met	emmä saa	[muuttaat tulevaisuutta].
PRON[nom.1.p.pl.]	V[pl1p]	VP[1. inf. + N]
SUBJ	V	OBJ[V + OBJ]

'Vi får ikke forandre på framtida.'
(Jf. Met emmä muuta tulevaisuutta.)

Aika	saattaa	muuttuut.
NP[nom.sg.]	V[3.p.sg.]	V[1. inf.]
SUBJ	V	OBJ

'Tida kan forandre seg'
(Jf. Aika muuttuu.)

Tet	taidatta	[olla oppinheet [koko grammatiikin]].
PRON[nom.2.p.pl.]	V[2.p.pl.]	VP[1. inf.[perf.] + NP]
SUBS	V	OBJ[V + OBJ]

'Dere har visst lært hele grammatikken.'
(Jf. Tet oletta oppinheet koko grammatiikin.)

Denne type modale setninger har altså som struktur:

SUBJ[nom.] + V[modalverb, subjektkongruens]+ OBJ[1. infinitiv (+ OBJ/ADV)]

Det finnes også modale verb som er sammensatt med verbet *olla* og et substantiv. De vanligste modale verbene av denne typen er *olla lupa* 'å ha lov' og *olla pakko* 'være nødt til'. Strukturen i denne type setninger ligner på strukturen til eierkonstruksjonen: den som kan eller må noe, står i adessiv (se foran 4.2.1, punkt 3). Eksempel:

Minula	[oon lupa]	[oppiit [kainun kieltä]].
PRON[adess.1.p.sg.]	V[3.p.sg. + N[lupa]]	VP[1. inf. + NP]
ADV	V	SUBJ[V + OBJ]

'Jeg har lov å lære kvensk.'
(Jf. *Mie opin kainun kieltä.*)

Kainulaisila	[oli pakko]	[oppiit [ruijan kieltä]].
NP[adess.pl.]	V[3.p.sg.] + N[pakko]	VP[1.inf. + NP]
ADVLI	V	SUBJ[V + OBJ]

'Kvenene måtte lære norsk.'
(Jf. *Kainulaiset opithiin ruijan kieltä.*)

Setningene er altså av typen:

ADV[NP/PRON[adess.]] + V[olla[3.p.pl.] + N] + SUBJ[1. inf. (+ OBJ/ADV)]

Hovedverbet til et modalt verb kan også stå i 3. infinitiv. Hovedverb verb er bl.a. verb som begrenser tidspunktet i en handling, gjerning eller hendelse (aspektuale verb), som verbene *alkkaat* 'å begynne' (+ 3. inf. illat.), *olla* 'å holde på' (+ 3. inf. iness.) og *heittäät* 'å slutte, holde opp' (+ 3. inf. elat.), og verbene *päästä* 'å kunne, ha mulighet' (+ 3. inf. illat.) og *jouttuut* 'å være nødt til, havne' (+ 3. inf. illat.). F. eks.

Met	aloima	[kuuntelemhaan [Perungan
muistelusta]].		
PRON[1.p.pl.]	V[1.p.pl.]	VP[3. inf. ill. + NP]
SUBJ	V	ADV[V + OBJ]
'Vi begynte å lytte til Beronkas fortelling.'		
(Jf. Met kuuntelimma Perungan muistelusta.)		

Tyttäret	oon	[hihtaamassa vaarassa].
NP[nom.pl.]	V[3.p.pl.]	VP[3. inf. iness. + N]
SUBJ	V	ADV[V + ADV]
'Jentene er på fjellet og går på ski'		
(Jf. Tyttäret hihdathan vaarassa.)		

Kläpit	oon	[syömässä murkinaa].
NP[nom.pl.]	V[3.p.pl.]	VP[3. inf. iness. + N]
SUBJ	V	ADV[V + OBJ]
'Ungene holder på å spise middag.'		
(Jf. Kläpit syödhään murkinaa.)		

Tet	[että ole heittäneet]	[laulamasta [vanhoita laului]].
PRON[2.p.pl.]	V[2.p.pl.]	VP[3. inf. elat. + NP]
SUBJ	V	ADV[V + OBJ]
'Dere har ikke sluttet å synge gamle sanger.'		
(Jf. Tet että laulanheet vanhoita laului.)		

Viimen (se)	heitti	[satamasta].
ADV	V[sg3p]	VP[3. inf. elat.]
ADV	V	ADV[V]
'Endelig sluttet det å regne.'		

(Jf. Viimen (se) satoi.)

Mie	pääsin	[lähtemhään kothiin].
PRON[1.p.sg.]	V[1.p.sg.]	VP[3. inf. ill. + N]
SUBJ	V	ADV[V + ADV]

'Jeg fikk/kunne dra hjem.'
(Jf. Mie lähdin kothiin.)

Liisa	joutuu	[kirjoittamhaan muisteluksen].
NP[nom.sg.]	V[3.p.sg.]	VP[3. inf ill. + N]
SUBJ	V	ADV[V + OBJ]

'Liisa må skrive en fortelling.'
(Jf. Liisa kirjoittaa muisteluksen.)

Setningene er altså av typen:

SUBJ[nom.] + V[modalverb, subjektkongruens] + ADV[3. inf.]
--

Det er lett å se tre ting når det gjelder de modale setninger som vi har behandlet her⁷:

For det første kongruerer det finitte verbet med subjektet, akkurat på samme måte som i direkte og referative setninger. I verbkonstruksjonen *olla lupa* osv. mangler subjektongruens, akkurat på samme måte som i eierkonstruksjonen.

For det andre: når vi ser på formen til infinitiven, oppdager vi at det er sammenheng mellom infinitivformen og kasusformen i en ikke-modal setning – de fleste modale verbene har nemlig en ikke-modal homonymisk motsvarighet (som etymologisk sett er samme verb). F. eks.:

Modal

Mie en pääse [lähtemhään].
'Jeg kan ikke dra.'

Ikke-modal

Mie en pääse [Vesisaarheen].
'Jeg har ikke anledning å komme til Vadsø.'

Äiji joutui [lähtemhään].
'Bestefar måtte dra'

Äiji joutui [fankilhaan].
'Bestefar havnet i fengsel.'

⁷ Det finnes også modale setninger med genitivsubjekt, f. eks. *Sinun kannattaa oppiit kainun kieltä* 'Det lønner seg for deg å lære kvensk', og setninger med modale konstruksjoner av typen *Heile oli paha tiettäät tottuutta* 'Det var vanskelig for dem å vite hva som var sant'. Disse forekommer som oftest uten subjekt – de er altså generative setninger – og subjektets kasusform kan derfor være vaklende.

Matti oon [lukemassa].
'Matti holder på å lese.'

Matti oon [koulussa].
'Matti er på skolen.'

Når vi har setninger med verb som har en ikke-modal funksjon og krever et NP-objekt som komplement, så står hovedverbet i setninger med modal funksjon i 1. infinitivform. F. eks.:

Modal
Sie saat [syödä marjoi].
'Du får spise bær.'

Ikke-modal
Sie saat [marjoi].
'Du får bær.'

Het pidethään [lähteet].
'De må dra.'

Het pidethään [elläimiitä].
'De holder dyr.'

Nekting får samme konsekvens, både i modale og ikke-modale setninger: Objektet i en nektende setning skal alltid stå i partitiv. Ellers er komplementene til et hovedverb i samme form som de ville ha vært i også uten det modale verbet.

4.3. Om kongruens mellom subjekt og predikat og subjektets kasus

Som vi ser av setningsanalysene foran, så er det vanligste tilfellet at subjektet og predikatet **kongruerer** med hverandre, dvs. at de er i samme tall og person. Kongruensen uteblir bare i de tilfeller, der subjektet i setningen er i partitiv eller i ablativ. I de ovennevnte tilfellene kan **subjektet** stå i **partitiv** bare i **eksistenssetninger** (*Kentälä oli miehii ja vaimoi*) og **eierkonstruksjoner** (*Minula oon rahhaa*). Ablativ kan bare forekomme i prediaksjonssetninger (*Mikosta tuli varas*). I andre tilfeller står subjektet i **nominativ**.

I de tilfeller hvor kongruens uteblir, står verbet alltid i 3. person entall.

4.4. Om kasusformen til andre komplement

Vi har ovenfor sett at verb har komplement, altså den slags fraser eller ledd som er nødvendige for at en setning skal være fullstendig. Vi kan også si at et verb **krever** visse komplement.

I tillegg til et subjektkomplement kan det i en setning være andre komplement som **objekt**, **adverbial** ellet **predikativ**. Hvor mange og hva slags komplement en setning har, er avhengig av verbtypen i setningen. I alle hittil behandlede setningstyper er det to komplement. Men det finnes også

setningstyper med bare ett komplement (f. eks. *Aurinko paistaa* 'Sola skinner') og setningstyper som krever tre komplementer (f. eks. *Nilla antoi preivin kuninkhaale* 'Nilla ga brevet til kongen'). Det fins også verb som kan stå uten ett eneste komplement (f. eks. *Sattaa* 'Det regner').

Et komplement kan være en substantivfrase (N) eller det kan være et adjektivfrase (ADJ), det kan være et adverb (ADV) eller det kan være *et* pronomen (PRON) som står i stedet for noen av disse. spesielt i referative setninger kan komplementet også være en bisetning (S) eller det kan være en verbfrase. Hvis komplementet er en bisetning, er det oftest en *ette*-setning, men en *ko*-setning er også mulig.

Vi skal ennå helt kort se på kasusformen til objekt-, adverbial- og predikativkomplement.

Predikativet i en **predikasjonssetning** står som oftest i **nominativ** (*Kaffi oli makkee*), av og til står det i **partitiv** (*Nilla oli torniolaista sukkuu*), eller i **translativ** (*Amtmani tuli hulluksi*). Når det er snakk om at eierforhold, så står det i **genitiv** (*Tämä pytinki on amtmanin*).

Mange av setningstypene ovenfor har et verb som krever **objekt**. Vi har sett at objektet i entall kan stå i genitiv entall (*Pappi kirjoitti preevin*), i nominativ flertall (*Nilla antoi preevit kuninkhaale*), eller i partitiv (*Nilla ei antanu kuninkhaale kirjaa/kirjoi*). Med noen få følellesverb kan det også stå i elativ (*Nilla tykkäs preevistä*). Vi har noen enkle regler for objektets kasus:

- Et objekt i entall kan stå i genitiv, men et objekt i flertall kan ikke gjøre det.
- Et objekt i flertall kan stå i nominativ, men et objekt i entall kan ikke gjøre det.
- Hvis objektet i en setningstype kan stå i genitiv/nominativ, så kan det stå også i partitiv. Men hvis et verb krever at objektet står i partitiv, kan objektet aldri stå i genitiv/nominativ.
- Objektet i en nektende setning står alltid i partitiv, uansett setningstype. Verb med elativ-objekt er et unntak: De står alltid i elativ.

Adverbialer finnes det mange slags av. I en **eierkonstruksjon** står det alltid i adessiv (*Kainulaisila oli sauna*). I en **bevegelsesetning** står det i en eller annen lokalkasus (*Nilla lähti Kööpenhaminhan*), som oftest i elativ eller illativ, eller ablativ eller allativ. Hvis frastedskasus er elativ, så er tilstedskasus illativ. Men hvis frastedskasus er ablativ, så er tilstedskasus allativ. – I en **lokasjonssetning** (*Amtmani asui Jovensuussa*) og i en **eksistenssetning** (*Ariniemessä assuu amtmani*) står adverbialet som oftest i en påstedskasus, dvs. enten i inessiv eller adessiv.

5. Verbmorfologi

5.1. Finitte og infinitte verbformer

I kvensk, som også ellers i europeiske språk, kan man dele verbformene i to hovedgrupper:

1. Finitte verbformer
2. Infinitte verbformer

Finitte verbformer er former som kan fungere som predikat i setninger.

Eksempel:

Met *lähdemä* Alattihoon. [Vi drar til Alta.]

Met *syömä* ruokkaa. [Vi spiser mat.]

Typisk for **finitte** verbformer er at de er bøyd i person, som i eksemplene ovenfor, der verba står i 1. person flertall (*met lähde/mä*, *met syö/mä*). Når disse verbformene forekommer i setninger som har subjekt eller som man kan legge et subjekt til, kalles de for **aktive** verbformer, og slike setninger kalles for *aktive setninger*. Når disse verbformene forekommer i setninger som ikke har subjekt, og som man heller ikke kan føye subjekt til, kalles de for **passive** verbformer og setningene er i disse tilfeller *passive setninger*.

Finitte verb har også *modus* og *tempus* (om dem nærmere i 5.2. [5.2. Om tempus og modus i kvensk generelt](#)).

Med **infinitte** verbformer mener vi verbformer som i normale setninger forekommer bare ved siden av en finitt verbform.

Eksempel:

Mie häydyn *lähteet*. [Jeg må dra.]

Matka oon *jännittäävä*. [Turen er spennende.]

Infinitte verbformer er såkalte **infinitiver** (som *lähteet* [å dra, å gå]) og **partisipper** (som *jännittäävä* [spennende]). Det fins flere kategorier både av infinitiver og av partisipper. Vi skal ikke snakke mer om dem i denne sammenheng. Men det er bra å vite at den infinitte verbformen som står som oppslagsord i ordbøker og i ordlista til denne læreboka, kalles første infinitiv, eller 1. infinitiv. Verbformen *lähteet* [å dra] er et eksempel på 1. infinitiv.

5.2. Om tempus og modus i kvensk generelt

Verbene har i kvensk, akkurat som i norsk, fire **tempus: presens, preteritum, perfektum og pluskvamperfektum**. De brukes også nærmest som tempusformer i norsk. En større forskjell er at kvensk egentlig ikke har en egen form for futurum, men bruker presensformer i denne funksjonen.

I kvensk har verbet tre **modus: indikativ, kondisjonalis og imperativ**. Dette betyr at man gjennom verbformen kan si om det er snakk om en nøytral konstatering (>**indikativ**), eller om det er en sak som forutsetter en betingelse (>**kondisjonalis**), eller om det er en setning hvor man kommanderer eller ber noen om å gjøre noe (>**imperativ**). Eksempel:

Indikativ:

Met *istuma* tässä lomassa. [Vi sitter i dette rommet.]

Kondisjonalis:

Met *istuisimma* tässä lomassa, jos *halluisimma*. [Vi skulle ha sittet i dette rommet om vi hadde villet.]

Imperativ:

Istukkaa tässä lomassa. [Sitt i dette rommet.] (Når man snakker til flere.)

Først skal vi bare behandle indikativ.

5.3. Verbets personsuffiks i kvensk

De finitte verbformene i kvensk må ha et personsuffiks. Personsuffiksene forteller om det dreier seg om første (*mie* 'jeg', *met* 'vi'), andre (*sie* 'du', *tet* 'dere') eller tredje person (*hän/se* 'hun/han/det', *het/het* 'de'), og om det dreier seg om entall (*mie, sie, hän/se*) eller flertall (*met, tet, het/net*).

Personsuffiksene er som følgende:

Tabell V.1 Personsuffiksene

Entall	1. person	2. person	3. person og	Passiv
Personpronomen	<i>mie</i>	<i>sie</i>	<i>se/hän</i>	Ingen subjekt
Personsuffiks	<i>n</i>	<i>t</i>	<i>pi/V⁸/-</i>	<i>thAAⁿ/dhAAⁿ/hAAⁿ</i>
Verbene: <i>saa/dā</i> 'få' <i>antta/at</i> 'gi' <i>tul/la</i> 'komme' <i>muistel/a</i> 'fortelle' <i>hihda/ta</i> 'gå på ski'	<i>n</i> <i>saa/n,</i> <i>anna/n,</i> <i>tule/n,</i> <i>muistele/n,</i> <i>hihtaa/n</i> [jeg får, gir, kommer, forteller, går på ski]	<i>t</i> <i>saa/t,</i> <i>anna/t,</i> <i>tule/t,</i> <i>muistele/t,</i> <i>hihtaa/t</i> [du får, gir, kommer, forteller, går på ski]	<i>saa/pi, antta/a, tulle/e, muistele/e, hihtaa/</i> [hun/han/den får, gir, kommer, forteller, går på ski]	[noen, det blir ikke sagt hvem] <i>saadhaan,</i> <i>anne/thaan,</i> <i>tul/haan,</i> <i>muistel/haan,</i> <i>hihda/thaan</i>
Flertall	1. person	2. person	3. person	
Personpronomen	<i>met</i>	<i>tet</i>	<i>net/het</i>	
Personsuffiks	<i>(m)mA</i>	<i>ttA</i>	<i>thAAⁿ/dhAAⁿ/hAAⁿ</i>	
Flertall	<i>saa/ma,</i> <i>anna/ma,</i> <i>tule/ma,</i> <i>muistele/mm</i> <i>a, hihtaa/ma</i> [vi får, gir, kommer, forteller, går på ski]	<i>saa/tta,</i> <i>anna/tta,</i> <i>tule/tta,</i> <i>muistele/tt</i> <i>a,</i> <i>hihtaa/tta</i> [dere får, gir, kommer, forteller, går på ski]	(het, net) <i>saa/dhaan,</i> <i>anne/thaan, tul/haan,</i> <i>muistel/haan,</i> <i>hihda/thaan</i> [de får, gir, kommer, forteller, går på ski]	

Kvensk har også *passiv*, som alltid har en agens, dvs. en som utfører handlinga, selv om det ikke blir uttrykt hvem dette er. Passivformen i bekreftende presens (altså i en setning som ikke har nektingsverb) er nesten alltid den samme som i 3. person flertall. Det eneste unntaket er verbet *olla* [å være], som har samme form i 3. person entall og flertall (dvs. *oon*), men i passiv brukes formen *olhaan*. (Se eksempel i [5.5. Indikativ presens](#).) I bekreftende preteritum er passivformen alltid den samme som 3. person flertall. I nektende setninger er passivformen noe ulik fra 3. person flertall. (Om preteritum, se [5.6. Indikativ preteritum](#).)

Kvensk er lett på den måten at de samme personsuffiksene brukes i presens, preteritum, indikativ og kondisjonalis. De eneste unntakene er i presens 3. person entall, der enstava verb har personsuffikset *pi*, og stammevokalen av alle andre verb, unntatt kontrakte verb, forlenges (se tabell V. 1 ovenfor). I

⁸ Stor V = hvilken som helst vokal, her vokalforlengring.

⁹ Stor A = a eller ä (jf. vokalharmoni i kvensk)

preteritum fins ingen personsuffiks i 3. person entall.

Personformene i passiv og 3. person flertall er ulik andre personformer på den måten at tempussuffiks og personsuffiks har smelta sammen. De sammensmelta suffiksene har i presens vokalene *AA* (= *aa* eller *ää*) og i preteritum alltid *ii*.

Konsonantene i begynnelsen av suffiksene varierer i presens, men i preteritum er det alltid samme *th*. Jf. *saa/dhaan* vs. *saa/thiin*, *lähde/thään* vs. *lähde/thiin*, *tul/haan* vs. *tulthiin*, men *pölä/thään* og *pölä/thiin*.

Personsuffiksene føyes til verbets vokalstamme i alle tilfeller, unntatt i 3. person flertall (eller i passiv) av verb i gruppe 3, hvor de føyes til konsonantstammen, f.eks. 3. Pers. ent. *tulle/e* : 3. pers. fl. *tul/haan*.

Personsuffiksene i imperativ er annerledes. Vi skal snakke om dem senere, i sammenheng med gjennomgang av imperativ.

5.4. Bøyningstyper av verb i kvensk

Her deles verbene i fire hovedgrupper på grunnlag av hva slags **stammer** verbene har. *Stamme* er den delen av ordet som *bøyningssuffiksene* blir føyet til.

1. **Enstava verb** er verb som har bare én stavelse i stammen og som har suffikset *dA* i 1. infinitiv. F. eks. *saa/dä* : *saa/n* [å få], *juo/dä* : *juo/n* [å drikke], *syö/dä* : *syö/n* [å spise].

2. **Verb med én stamme** har to stavelser i stammen. De har altså bare én stamme, og denne stammen kalles for vokalstamme pga. at den slutter på en vokal. Stammen kan likevel ha gradveksling, noe som betyr at den siste konsonanten eller konsonantkombinasjonen inne i stammen varierer.

Verb med vokalstammer har 1. infinitiv som slutter på *V/Vt* (= to vokaler og *t*). Vokalen kan være *e*, *i*, *A* (= *a* eller *ä*), *U* (= *u* eller *y*) eller *o*.

Eksempel: *häytty/yt* : *häydy/n* [å være nødt til], *lähte/et* : *lähde/n* [å dra, å gå], *lukke/et* : *luje/n* [å lese], *tiettä/ät* : *tiedä/n* [å vite].

3. **Verb med to stammer** er verb som har både en stamme som slutter på vokal og en stamme som slutter på konsonant.

I gruppe 3 (verb med to stammer) føyes 1. infinitiv suffiks til konsonantstammen, og vokalstammen slutter alltid på *-e*.

Konsonantstammen av verbene i gruppe 3, dvs. verb med to stammer, slutter bare på *l*, *n*, *r* eller *s*.

Verb med konsonantstammer består av følgende grupper:

1. Mange **tostava verb** som har *e* i vokalstammen. Konsonantstammen slutter på en konsonant (*l, n, r, s*). I tillegg er det to verb med konsonantstamme på *h, näh/ďä* og *teh/ďä*). I vokalstammen kan det være varierende konsonantkombinasjoner, som *juos/ta : juokse/e : juokse/n* [å løpe], *näh/ďä : näkke/e : näje/n* [å se], *ol/la : oon* (sic!) : *ole/n* [å være].

2. De såkalte *ele*-verbene er en stor gruppe som har vokalstamme på *ele*, konsonantstamme på *el*, f.eks. *muistel/a : muistele/n* [å fortelle], *kävel/ä : kävele/e : kävele/n*.

3. Verb med vokalstamme på *(A)ise* og konsonantstamme på *(A)is*, som *aukais/ta : aukaisse/e : aukaise/n* [å åpne], *täris/tä : tärisse/e : tärise/n* [dirre, skjelve].

Vi deler altså disse verbene inn i tre grupper:

- 3.1. *e*-verb, dvs. tostava verb med to stammer, konsonant- og vokalstamme
- 3.2. *ele*-verb
- 3.3. *(A)ise*-verb

4. **Verb med dobbel vokalstamme** har to ulike stammer, en kort og en lang, som begge slutter på en vokal.

1. infinitiv til verb med to vokalstammer slutter på <i>V/tA</i> .
--

Vi deler altså disse verbene inn i tre grupper:

1. **(O)itte-verb** har en kort stamme som slutter på *i* og en lang stamme som slutter på *itte*, som *tarvi/ta : (mie) tarvitte/n : (ei) tarvitte* [å behøve],
2. **ene-verb** har en kort stamme som slutter på *-e* og en lang stamme på *-ene*, som *vanhe/ta : vanhene/n : (ei) vanhene* [å bli gammel],
3. såkalte **kontrakte verb**, som *halu/ta : (mie) halluu/n : (ei) halu/nu* [å ville, å ønske], *pölä/tä : pölkkaa/n : (ei) pölkkaa* [å være redd], *studeera/ta : studeeraa/n : (ei) studeera/nnu* [å studere].

Gradveksling forekommer i en del *ene*-verb og i kontrakte verb. Nye låneverb fra norsk eller fra internasjonale språk er som regel kontrakte verb.

Verb med dobbel vokalstamme består altså av følgende grupper:

- 4.1. *(O)itte*-verb
- 4.2. *ene*-verb
- 4.3. kontrakte verb

5.5. Indikativ presens

Presensformen har ikke et eget suffiks eller noe annet kjennetegn. Den er en **umarkert kategori**. Presensformene må likevel ha personsuffiks. Tabellen viser eksempler på forskjellige bøyningstyper i presensformer.

Tabell V.2: Indikativ presens bøyning

Akt.ind.presens	1. inf.	1. pers. ent. Mie	2. pers. ent. Sie	3. pers. ent. hän/se	1. pers. fl. met	2. pers. fl. tet	3. pers. fl. het/net	Pasiiv –
1. Enstava verb	<i>saa/ḁa</i> [få] <i>vie/ḁä</i> [bringe] <i>ui/ḁa</i> [svømme]	saa/n vie/n ui/n	saa/t vie/t ui/t	saa/pi vie/pi ui/pi	saa/ma vie/mä ui/ma	saa/tta vie/ttä ui/tta	saa/ḁhään vie/ḁhään ui/ḁhaan	saa/ḁhään vie/ḁhään ui/ḁhaan
2. Verb med én stamme								
e-stammer	<i>kulkke/et</i> [gå]	kulje/n	kulje/t	kulkke/e	kulje/ma	kulje/tta	kulje/thaan	kulje/thaan
i-stammer	<i>lukke/et</i> [lese] <i>soppi/it</i> [avtale] <i>tohti/it</i> [tore]	luje/n sovi/n tohḁi/n	uje/t sovi/t tohḁi/t	ukke/e soppi/i tohti/i	luje/ma sovi/ma tohḁi/ma	luje/tta sovi/tta tohḁi/tta	uje/thaan sovi/thaan tohḁi/thaan	luje/thaan sovi/thaan tohḁi/thaan
O-, U-stammer	<i>aikko/ot</i> [ha til hensikt] <i>katto/ot</i> [se på] <i>näkky/y</i> [være synlig]	aijo/n katto/n nävy/n	aijo/t katto/t nävy/t	aikko/o katto/o näkky/y	aijo/ma katto/ma nävy/mä	aijo/tta katto/tta nävy/ttä	aijo/than katto/thaan nävy/thään	aijo/than katto/thaan nävy/thään

A-stammer	<i>luotta/at</i> [stole på] <i>antta/at</i> [gi] <i>kattosta/at</i> [kaste et blikk på] <i>lennä/ät</i> [fly] <i>näytätä/ä</i> <i>t</i> [vise]	luota/n anna/n kattosta/n lennä/n näytätä/n	luota/t anna/t kattosta/t ennä/t näytätä/t	luotta/a antta/a kattosta/a enttä/ä näytätä/ä	luota/ma anna/ma kattosta/mma lännä/immä näytätä/immä	luota/tta anna/tta kattosta/tta lennä/ttä näytätä/ttä	luote/thaan anne/thaan kattoste/thaan lenne/thään näytäste/thään	luote/thaan anne/thaan kattoste/thaan lenne/thään näytäste/thään
3. Verb med to stammer								
3.1. tostava verb	<i>ol/la</i> [være]	ole/n	ole/t	oon	ole/ma	ole/tta	oon	ol/haan
	<i>juos/ta</i> [løpe]	juokse/n	juokse/t	juokse/e	juokse/ma	juokse/tta	juos/thaan	juos/thaan
	<i>näh/đä</i> [se]	näje/n	näje/t	näkke/e	näje/mä	näje/ttä	näh/dhään	näh/dhään
3.2. ele-verb	<i>kävel/ä</i> [spasere]	kävele/n	kävele/t	kävele/e	kävele/immä	kävele/ttä	kävel/hään	kävel/hään
	<i>ajattel/la</i> [tenke]	ajattele/n	ajattele/t	ajattelle/e	ajattele/ma	ajattele/tta	ajatel/haan	ajatel/haan
3.3. Aise-verb	<i>aukais/ta</i> [åpne]	aukaise/n	aukaise/t	aukaisse/e	aukaise/mma	aukaise/tta	aukais/thaan	aukais/thaan
	<i>täris/tä</i> [riste]	tärise/n	tärise/t	tärisse/e	tärise/immä	tärise/ttä	täris/thään	täris/thään

4. Verb med dobbel vokalstamme									
4.1. itte-verb	<i>kyyti/tä</i> [skysse]	kyytite/n	kyytite/t	kyytite/e	kyytite/mmä	kyytite/ttä	kyyti/thään	kyyti/thään	
	<i>tarvi/ta</i> [behøve]	tarvite/n	tarvite/t	tarvite/e	tarvite/mma	tarvite/tta	tarvi/thaan	tarvi/thaan	
4.2. ene-verb	<i>lije/tä</i> [nærme seg]	likene/n	likene/t	likene/e	likene/mmä	likene/ttä	lije/thään	lije/thään	
	<i>vanhe/ta</i> [bli gammel]	vanhene/n	vanhene/t	vanhene/e	vanhene/mma	vanhene/tta	vanhe/thaan	vanhe/thaan	
4.3. Kontrakte verb	<i>jatka/ta</i> [fortsette]	jatkaa/n	jatkaa/t	jatkaa	jatkaa/ma	jatkaa/tta	jatka/thaan	jatka/thaan	
	<i>pölä/tä</i> [frykte]	pölkkaa/n	pölkkaa/t	pölkkaa	pölkkaa/mä	pölkkaa/ttä	pölä/thään	pölä/thään	
	<i>keri/tä</i> [rekke, nå]	kerkkii/n	kerkkii/t	kerkkii	kerkkii/mä	kerkkii/ttä	keri/thään	keri/thään	
	<i>kađo/ta</i> [forsvinne]	kattoo/n	kattoo/t	kattoo	kattoo/ma	kattoo/tta	kađo/thaan	kađo/thaan	

5.5.1. Presensstammen og gradveksling

Tabellen ovenfor viser at det fins **variasjon i konsonantene inne i en del ord**, f. eks. *kulkke/et* [å gå] : *kulkke/e : kulje/n, kađo/ta* [å forsvinne]: *kattoo/n*. Vi ser at de har gradveksling. Du ser også at mange konsonantkombinasjoner likevel er utenfor gradvekslinga. Før du leser videre, så kan du lese mer om gradveksling i [3.1. Gradveksling](#).

Alle verbtypene, unntatt enstava verb (gruppe 1) og *itte*-verb (gruppe 4.1.), har gradveksling.

Når vi nå ser hvordan gradene varierer i de ulike formkategoriene, kan vi oppsummere slik:

I gruppe 2 (verb med én stamme) har 3. person entall alltid grad II, altså to like konsonanter. Andre personer har enten grad I eller grad 0, men alle formene har likevel den samme graden.

Eksempel på grad II: (*hän*) *kulkke/e* (hun/han) går, *lukke/e* (hun/han) leser, *tuntte/e* (hun/han) kjenner, *häytty/y* (hun/han) må, *tiettä/ä* (hun/han) vet, *suuttu/u* (hun/han) blir sint, *ođotta/a* (hun/han) venter, *kyssy/y* (hun/han) spør, *sanno/o* (hun/han) sier. Eksempel på grad 0: *kulje/n* (jeg) går, *luje/n* (jeg) leser, *tunne/n* (jeg) kjenner, *häyđy/n* (jeg) må, *tiedä/n* (jeg) vet. Eksempel på grad I: *suutu/n* (jeg) blir sint, *ođota/n* (jeg) venter, *kysy/n* (jeg) spør, *sano/n* (jeg) sier. Vi ser også at gruppe 2 alltid grad II i 1. infinitiv.

Det vi allerede vet om gradveksling, er at grad 0 bare er mulig i de ordene som i grad II har *kk*, *tt* eller *pp*, men på en slik måte at samme verb har samme grad i 1. og 2. person entall, i alle personer i flertall og i passiv.

Vi må også være oppmerksomme på at i **gruppe 2 går A på slutten av stammen over til e foran personsuffiks i 3. person flertall og i passiv**. F.eks. *tiettä/ät* : *tiede/thään*, *antta/at* : *anne/thaan*, *kirjoitta/at* : *kirjoite/thaan*.

Verbene i gruppe 3 (verb med to stammer) har grad II i 3. person entall, på samme måte som gruppe 2. Personsuffikset (passiv) i 3. person flertall føyes til konsonantstammen, altså til den samme stammen som 1. infinitiv suffiks. Suffiksene i 1. og 2. person entall og flertall føyes til vokalstammen med grad I. Verbene *näh/dä* og *teh/dä* har også grad 0, og så føyes i entall 1. og 2. person og flertall 2. person til vokalstammen med grad 0.

Eksempel: *tul/la* [komme] : *tulle/e* : *tule/n, men/nä* [gå] : *menne/e* : *mene/n*, *ajatel/la* [tenke] : *ajattelle/e* : *ajattele/n*. Suffikset er *thAA*n eller *hAA*n. *thAA*n føyes til etter s, f.eks. *pest/tä* [vaske] : *pesse/e* : *pes/thään*, *juosta* [løpe] :

juokse/e : juos/thaan, *täris/tä* 'riste' : *tärisse/e* : *täris/thään*. Etter andre konsonanter tilføyes *hAAn*, f.eks. *men/nä* : *men/hään*, *tul/la* : *tul/haan*, *pur/ra* : *pur/haan* 'å bite'.

Dessuten fins de spesielle verbene *teh/dä* 'gjøre' og *näh/dä* 'se' som bøyes på denne måten: *teh/dä* : *tekke/e* : *tehe/n* : *teh/dhään*, *näh/dä* : *näkke/e* : *näje/n* : *näh/dhään*.

Verb i gruppe 4 (med dobbel vokalstamme) har kort stamme i 1. infinitiv og 3. person plural (og passiv), og de har lang stamme i alle andre personer.

Den første undergruppa (4.1.), (*O*)itte-verbene, er helt utenfor gradvekslinga. Den andre undergruppa (4.2.), *ene*-verbene, har gradveksling i konsonanten som står foran *ene*, som *lije/tä* : *likene/e* : *likene/n* [nærme seg]. I disse verbene er det gradveksling bare i verb som har en klusil (*k*, *p* eller *t*) mellom 1. og 2. stavelse. 1. infinitiv og 3. person pluralis (og passiv) har grad 0, i andre personer er det grad I. Med andre ord så har den korte stammen grad 0, og den lange stammen grad I. Teoretisk kunne det også ha eksistert verb som hadde hatt gradveksling mellom grad I og grad II, men slike verb i kvensk har jeg ennå ikke støtt på.

Den tredje undergruppa (4.3.), kontrakte verb, har også gradveksling. På samme måte som *ene*-verbene, har også de kontrakte verbene i 1. infinitiv og 3. person pluralis (passiv) nedre grad, altså grad I eller 0. I andre personer er det derimot alltid grad II. Eksempel: *pölä/tä* : *pölä/thään* : *pölkkää* : *pölkkää/n* [frykte], *halu/ta* : *halu/thaan* : *halluu* : *halluu/n* 'ønske'. Personsuffiksene, unntatt 3. person flertall (passiv), føyes til den lange vokalstammen.

Vi har altså følgende **regler**:

- Gruppe 1 (**enstava verb**): Ingen gradveksling. Personsuffiksene er *n*, *t*, *pi*, *mA*, *ttA* og *dhAAn*, og de føyes direkte til stammen.
- Gruppe 2 (**verb med vokalstamme**): Stammen kan ha stadieveksling. Hvis stammen har stadieveksling, føyes personsuffiksene *n*, *t*, *(m)mA*, *ttA* og *thAAn* til stammen med grad I eller grad 0, og personsuffikset *-V* i 3. person entall føyes til stammen med grad II, som er den samme stammen som også suffikset for 1. infinitiv føyes til.
- Gruppe 3 (**verb med to stammer**): Stammen kan ha stadieveksling. Personsuffiksene føyes til vokalstammen, unntatt 3. person pluralis (og passiv). Hvis verbet har stadieveksling, er reglene for gradveksling i personbøyning de samme som for gruppe 2. Personsuffikset i 3. person pluralis og passiv føyes til konsonantstammen.
- Gruppe 4 (**verb med dobbel vokalstamme**): Personsuffiksene *n*, *t*, *(-V)*, *mmA*, *ttA* føyes til den lange stammen, personsuffikset *thAAn* til den korte stammen. Stammen har gradveksling, unntatt undergruppe 4.1. (*itte*-verber). Den lange stammen har øvre grad i forhold til den korte stammen. Gruppe 4.2. (*ene*-

verbene) har (nesten) alltid grad I i den lange stammen, mens gruppe 4.3. (kontrakte verb) har grad II i den lange stammen.

Spesielt om passivstammen: Om et verb har konsonantstamme, så føyes passivsuffikset til den. Om et verb har kort og lang vokalstamme, så føyes suffikset til den korte stammen. I andre tilfeller føyes suffikset til verbets nederste grad av vokalstammen. Dersom stammen siste bokstav er *A*, så får vi en *e* foran passivsuffikset.

Om **passivstammen** er det bra å huske at i passiven (som ofte er det samme som 3. person flertall), i **alle formkategorier**, brukes samme stamme, som passivsuffikset føyes til. Vi kaller denne stammen **passivstammen**.

5.5.2. Nektende presens

Kvensk er forskjellig fra bl.a. norsk på den måten at også nektingsordet bøyes. Det kalles for **nektingsverb**. Det har ikke tempus og modus, men det har personbøyning: *mie en, sie et, hän/se ei, met emmä, tet että, net/net ei*.

Nekting lages på følgende måte: personform av nektingsverbet + nektingsform av verbet.

Verbets nektingsform er i gruppe 1 (enstava verb) den samme som verbets eneste stamme. I aktive personformer i gruppe 2 og gruppe 3 er nektingsformen aktiv vokalstamme med nedre grad. I gruppe 4 er nektingsformen den samme som den lange stammen i verbet.

Nektingsformen i alle personer i aktiv (1., 2. og 3. person entall og flertall) finner man for eksempel ved å fjerne personsuffikset *-n* fra bekræftende form i 1. person entall.

Eksempel: *saa/n > saa, lähde/n > lähde, tule/n > tule, likene/n > likene, pölkkää/n > pölkkää.*

Mie en lähde myötä. [Jeg kommer ikke med.]

Met emmä lähde myötä. [Vi kommer ikke med.]

Sie et näje mettää. [Du ser ikke skogen.]

Tet ettänäje mettää. [Dere ser ikke skogen.]

Hän/se ei pölkkää mithään. [Han frykter ingenting.]

Het/net ei pölkkää mithään. [De frykter ingenting.]

Nektende form i passiv er i gruppe 1, 3 og 4 samme som den 1. infinitiv. I gruppe 2 (verb med én stamme) er nektende passivform vokalstamme med nedre

grad + *tA* (eller: 1. person entall, uten $-n + tA$).

Også her må vi huske på at i vokalstammen i ord i gruppe 2 får vi $A > e$ foran *tA*-suffikset, på samme måte som bekræftende 3. person flertall (i passiv) foran personsuffikset. Med andre ord: også her brukes passivstammen som utgangspunkt (jf. passivstammen ovenfor.)

Sieltä *ei lähde/tä* myötä. [Derfra kommer det ingen med.]

Sieltä *ei kirjoite/ta* preivii. [Derfra skriver man ikke brev.]

Täälä *ei teh/dä* mithään. [Her gjør man ingenting.]

Alattiossa *ei pölä/tä* mithään. [I Alta er man ikke redd for noe.]

Hvis vi så sammenligner bekræftende indikativ presens med nektende presens, så ser vi at sjøl om 3. person flertall bekræftende presens er akkurat den samme som passiven, så er den ikke det i nektende presens. Der er verbets nektingsform den samme som også i andre personer aktiv. Eksempel:

3. person plural

Het *lähdetään* myötä.

Het *pöläthään* hukkaa.

Het *ei lähde* myötä.

Het *ei pölkkää* hukkaa.

Passiv

Myötä *lähdethään*.

Hukkaa *pöläthään*.

Myötä *ei lähdetä*.

Hukkaa *ei pölätä*.

Om vi også ser på hvordan nektings verbet og *olla*-verbets 3. person flertall, 3. person flertall og passiven er når vi sammenligner dem med hverandre, så ser det slik ut:

Bekræftende

Hän/Se *oon* aikamasiinissa,
[Hun/han er i tidsmaskinen.]

Het/Net *oon* aikamasiinissa.
[De er i tidsmaskinen.]

Täpäpä *olhaan* aikamasiinissa.
[I dag er man i tidsmaskinen.]

Nektende

Hän/Se *ei ole* aikamasiinissa.
[Hun/han er ikke i tidsmaskinen.]

Het/Net *ei ole* aikamasiinissa.
[De er ikke i tidsmaskinen.]

Täpäpä *ei olla* aikamasiinissa.
[I dag er man ikke i tidsmaskinen.]

5.6. Indikativ preteritum

Preteritumsuffiks i kvensk er i de fleste verbgruppene *i*, i kontrakte verb (gruppe 4.3.) er suffikset *s(i)*, i Porsanger ofte *is(i)*. Når man lager preteritumformer, tar man som utgangspunkt ordstammen i presens. Når man føyer til preteritumsuffikset *i*, så blir den sisten vokalen i stammen endret, forkortet eller

den faller bort. Om disse vokalendringene foran suffiksal *i*, se [3.3. Vokalveksling foran suffikset i](#). Her en tabell som viser hvordan man lager preteritum i kvensk.

Tabell V.3: Indikativ preteritum- böyning

Akt.ind. preteritum	1. inf.		1. pers. ent.	2. pers. ent.	3. pers. ent.	1. pers. fl.	2. pers. fl.	3. pers. fl.	Passiv
1. Enstava verb	saa/ḏa vie/ḏä ui/ḏa		sa/i/n ve/i/n u/i/n	sa/i/t ve/i/t u/i/t	sa/i ve/i u/i	sa/i/ma ve/i/mä u/i/ma	sa/i/tta ve/i/ttä u/i/tta	saa/thiin vie/thiin ui/thiin	saa/thiin vie/thiin ui/thiin
2. Verb med én stamme									
e-stammer	kulkke/et lukke/et		kulj/i/n luj/i/n	kulj/i//t luj/i/t	kulk/i luk/i	kulj/i/ma luj/i/ma	kulj/i/tta luj/i/tta	kulje/thiin luje/thiin	kulje/thiin luje/thiin
i-stammer	soppi/it tohti/it		sov/i/n tohd/i/n	sov/i/t tohd/i/t	sop/i toht/i	sov/i/ma tohd/i/ma	sov/i/tta tohd/i/tta	sovi/thiin tohdi/thiin	sovi/thiin tohdi/thiin
O-, U-stammer	aikko/ot katto/ot näkky/yt		aijo/i/n katto/i/n nävy/i/n	aijo/i/t katto/i/t nävy/i/t	aiko/i katto/i näky/i	aijo/i/ma katto/i/ma nävy/i/mä	aijo/i/tta katto/i/tta nävy/i/ttä	aijo/thiin katto/thiin nävy/thiin	aijo/thiin katto/thiin nävy/thiin
A-stammer	luotta/at antta/at kattosta/at lenttä/ät näytästä/ät		luot/i/n anno/i/n kattost/i/n lens/i/n näytäst/i/n	luot/i/t anno/i/t kattost/i/t lens/i/t näytäst/i/t	luott/i anto/i kattost/i lens/i näytäst/i	luot/i/ma anno/i/ma kattost/i/mma lens/i/mä näytäst/i/mmä	luot/i/tta anno/i/tta kattost/i/tta lens/i/ttä näytäst/i/ttä	luote/thiin anne/thiin kattoste/thiin lenne/thiin näytäste/thiin	luote/thiin anne/thiin kattoste/thiin lenne/thiin näytäste/thiin
3. Verb med to stammer									
Tostava verb	ol/la juos/ta näḥ/ḏä		ol/i/n juoks/i/n näj/i/n	ol/i/t juoks/i/t näj/i/t	ol/i juoks/i näk/i	ol/i/ma juoks/i/ma näj/i/mä	ol/i/tta juoks/i/tta näj/i/ttä	ol/thiin juos/thiin näḥ/thiin	ol/thiin juos/thiin näḥ/thiin
ele-verb	kävel/ä ajatel/la		kävel/i/n ajattel/i/n	kävel/i/t ajattel/i/t	kävel/i ajattel/i	kävel/i/mmä ajattel/i/ma	kävel/i/ttä ajattel/i/tta	kävel/thiin ajatel/thiin	kävel/thiin ajatel/thiin

(A)ise-verb	aukais/ta täris/tä		aukais/i/n täris/i/n	aukais/i/t täris/i/t	aukais/i täris/i	aukais/i/mma täris/i/mmä	aukais/i/tta täris/i/ttä	aukais/thiin täris/thiin	aukais/thiin täris/thiin
4. Verb med dobbel vokalstamme									
itte-verb	kyyti/tä tarvi/ta		kyytitt/i/n tarvitt/i/n	kyytitt/i/t tarvitt/i/t	kyytitt/i tarvitt/i	kyytitt/i/mmä tarvitt/i/mma	kyytitt/i/ttä tarvitt/i/ttä	kyyti/thiin tarvi/thiin	kyyti/thiin tarvi/thiin
ene-verb	lije/tä vanhe/ta		liken/i/n vanhen/i/n	liken/i/t vanhen/i/t	liken/i vanhen/i	liken/i/mmä vanhen/i/mma	liken/i/ttä vanhen/i/ttä	lije/thiin vanhe/thiin	lije/thiin vanhe/thiin
Kontrakte verb	jatka/ta pölä/tä keri/tä kađo/ta		jatka/si/n pölkä/si/n kerki/si/n kato/si/n	jatka/si/t pölkä/si/t kerki/si/t kato/si/t	jatka/s pölkä/s kerki/s kato/s	jatka/si/mma pölkä/si/mmä kerki/si/mmä kato/si/mma	jatka/si/tta pölkä/si/ttä kerki/si/ttä kato/si/ttä	jatka/thiin pölä/thiin keri/thiin kađo/thiin	jatka/thiin pölä/thiin keri/thiin kađo/thiin

5.6.1. Gradveksling i preteritum

Vi ser at i 1. og 2. person entall, og 1., 2. og 3. person flertall (og passiv) er gradvekslinga den samme i presens og preteritum. Det eneste unntaket er preteritum av kontrakte verb. De har i presens veksling 0: II, mens i preteritum er 0: I. Eks.: *pölä/tä* [å frykte] : (pres.) *pölkää/n* : (pret.) *pölkä/si/n*.

Ord i gruppe 2 og 3 som har gradveksling, har litt forskjellig veksling i 3. person entall presens og preteritum. Verb som i presens har veksling II : 0, har i preteritum I : 0, jf. presens *hän kulkkee* : *mie kuljen*, og preteritum *hän kulki* : *mie kuljin*. I andre tilfeller er gradvekslinga (eller fravær av veksling) den samme som i presens. Legg også merke til at

Når det i stammen er veksling II:I:0, så går vanligvis *t > s* foran preteritums *i*.

Som i *hän tiettä/ä* : *mie tiedän* : *hän tiesi*, *hän lenttä/ä* : *mie lennän* : *mie lensin*. Denne vekslinga inntreffer ikke hvis stammen har gradveksling II : I, f.eks. *hän kirjoittaa* : *mie kirjoita/n* : *mie kirjoit/i/n*.

Les om *t : s*-vekslinga i 3.4. Endring *ti > si*.

5.6.2. Personsuffikser i preteritum

Personsuffiksene i preteritum er nesten de samme som i presens. Unntak fins for det første i 3. person entall, som aldri har personsuffiks i preteritum. Det andre unntaket er 3. person flertall eller passiv, som i preteritum alltid har suffikset *tiin*, f.eks. *saa/da* : *saa/thiin*, *kulke/et* : *kulje/thiin*, *tul/la* : *tul/thiin*, *vanhe/ta* : *vanhe/thiin*, *kađo/ta* : *kađo/thiin*.

I 3. person flertall og i passiv har personsuffikset og tempussuffikset smelta sammen både i presens og preteritum. Disse sammensmelta suffiksene har inne i suffikset lang *AA* i presens og lang *ii* i preteritum. Dessuten kan vi se en slags ”gradveksling” i den første konsonanten av suffiksene. Det forekommer i enstava verb (jfr. pres. *saa/dhaan* : pret. *saa/thiin*) og i verb med konsonantstammer, når konsonantstammen slutter på *l*, *n* eller *r* (jf. pres. *tul/haan* : pret. *tul/thiin*, pret. *kävel/hään*, *kävel/thiin*, *men/hään* : *men/thiin*, *pur/haan* : *pur/thiin*).

3. person flertall og passiv er på den måten enklere i preteritum enn i presens ved at preteritum har det samme suffikset *tiin* uten noe veksling.

5.6.3. Nektende preteritum

Den nektende preteritum i kvensk lages på følgende måte:

Man tar den samme formen av nektingsverbet som i presens, og legger til perfektum partisipp av selve verbet.

Bekreftende

Mie *sa/i/n* preivin.

[Jeg fikk et brev.]

Sie *lähd/i/t* Alattihoon.

[Du drog til Alta.]

Nilla *tul/i* kothiin.

[Nilla kom hjem.]

Mie *tarvitt/i/n* aikamasiinin.

[Jeg behøvde en tidsmaskin.]

Sie *vanhen/i/t* aikamasiinissa.

[Du ble eldre i tidsmaskinen.]

Hän/Se *pölkä/is* kaikkee.

[Hun/Han fryktet alt.]

Nektende entall/flertall

Mie *en saa/nu* / Met *emmä saanheet* preivii.

[Jeg/Vi fikk ikke et brev/brevet.]

Sie *et lähte/ny* / Tet *että lähtenheet*

Alattihoon.

[Du/Dere drog ikke til Alta.]

Nilla *ei tul/lu* / *Miehet ei tul/heet* kothiin.

[Nilla/Mennene kom ikke hjem.]

Mie *en tarvi/nu* / Met *emmä tarvi/nheet*

aikamasiinii.

[Jeg/Vi behøvde ikke en tidsmaskin.]

Sie *et vanhe/nu* / Tet *että vanhe/nhet*

aikamasiinissa.

(Du/Dere ble ikke eldre i tidsmaskinen.)

Hän/Se *ei pölä/ny* / Het/net ei

pölä/nheetmithään.

[Hun/Han/De fryktet ingenting.]

Passivsuffikset i perfektum partisipp er forskjellig fra suffikset i 3. person flertall, f. eks:

Bekreftende passiv

Saa/thiin preivin.

[Man fikk et brev.]

Lähde/thiin Alattihoon.

[Man drog til Alta.]

Tul/thiin kothiin.

[Man kom hjem.]

Tarvi/thiin aikamasiinia.

[Man behøvde tidsmaskinen.]

Aikamasiinissa *vanhe/thiin*.

[Man ble eldre i tidsmaskinen.]

Nektende passiv

Preivii *ei saa/tu*.

[Man fikk ikke brevet.]

Alattihoon *ei lähde/tty*.

[Man drog ikke til Alta.]

Kothiin *ei tul/tu*.

[Man kom ikke hjem.]

Aikamasiinia *ei tarvi/ttu*.

[Man behøvde ikke tidsmaskinen.]

Aikamasiinissa *ei vanhe/ttu*.

[Man ble ikke eldre i tidsmaskinen.]

Sielä *pölä/thiin* kaikkee.
[Der fryktet man alt.]

Sielä *ei pölä/tty* mithään.
[Der fryktet man ingenting.]

5.6.4. Danning av perfektum partisipp

Suffiksene i perfektum partisipp er vanligvis i entall (*n*)*nU*. Eksempel: *saa/ḏa* : *saa/nu*, *lähte/et* : *lähte/ny*, *men/nä* : *men/ny*, *pölä/tä* : *pölä/ny*.

Etter en konsonantstamme på *r*, *l* eller *s*, er suffikset *rU*, *lU* eller *sU* (pga. at det har skjedd en assimilasjon). Eksempel: *pur/ra* : *pur/ru*, *tul/la* : *tul/lu*, *pes/tä* : *pes/sy*. I flertall brukes flertallsformen *nheet* av perfektum partisipp. I gruppe 3 forsvinner likevel *n* fra suffikset hvis konsonantstammen slutter på *l*, *r* og *s*; suffikset blir redusert til *heet*.

Passivformen til perfektum partisipp har et helt annet suffiks, nemlig *TU* (= (*t*)*tU*), og det føyes til verbets passivstamme, som også de andre passivsuffiksa.

Strukturen i perfektum partisipp

I **aktivformer** føyes perfektum partisipp- suffikset til stammen på følgende måte:

- Gruppe 1 (**enstava**) har stuktoren stamme + *nU*, fFor eks. *saa/ḏa* : *saa/nu*, *vie/ḏä* : *vie/ny*.
- Gruppe 2 (**verb med én stamme**) har strukturen stamme fra 3. person entall preteritum + (*n*)*nU*. Det vil si at når verbet har gradveksling II (3. person entall presens): I (3. person entall preteritum): 0 (1. person entall presens/preteritum), velges grad I (f.eks. *kulkkee* : *kulki* : *kuljen* → perfektum partisipp *kulke/nu*). Når verbet har gradveksling II : I : I, velges grad I (f.eks. *sannoo* : *sanoi* : *sanoin* → perfektum partisipp perf. *sano/nu*). Når verbet har gradveksling II : II : I, velges grad II (f.eks. *suuttuu* : *suuttui* : *suutuin* → perfektum partisipp *suuttu/nu*).
- I gruppe 3 (**verb med to stammer**) føyes perfektum partisipp-suffikset *nU* føyes til verbets konsonantstamme. Hvis stammen slutter på *l*, *r* eller *s*, blir *n* i suffikset assimilert, slik at suffikset blir *lU*, *rU* eller *sU*. (Konsonantstammen er den stammen som 1. infinitiv-suffikset føyes til.) Eksempel: *men/nä* + *nU* > *men/ny*, *tul/la* + *nU* > *tul/lu*, *juos/ta* : *juos/su*, *kävel/ä* : *kävel/y*. (Om forkortning av *m*, *n*, *l* og *r*, se [3.2. Lengden til de stemte konsonantene l, r, m, og n.](#))
- I gruppe 4 (**verb med dobbel vokalstamme**) føyes perfektum partisipp-suffikset *nU* (bare *Oi/ḏa*-verb kan ha *nnU*) til den korte stammen (som altså alltid har nedre grad i verb med gradveksling). Eksempel: *tarvi/ta* : *tarvi/nu*, *kiikaroi/ḏa* : *kikaroi/nnu*, *lije/tä* : *lije/ny*, *pölä/tä* : *pölä/ny*.

Passivsuffikset (*t*)*tU* føyes til den samme passivstammen som alle de andre passivsuffiksa. (Se punktet [passivstammen](#).) Eksempel: *saa/ḏa* : *saa/tu*,

kirjoitta/at : kirjoite/ttu, lähte/et : lähde/tty, men/nä : men/ty, kiikaroi/da : kiikaroi/ttu, lije/tä : lije/tty, pölä/tä : pölä/tty.

5.7. Danning av indikativ perfektum og pluskvamperfektum

Med **indikativ perfektum** menes verbformer som forteller at noe allerede **er gjort** eller **er skjedd**. Med **indikativ pluskvamperfektum** igjen menes verbformer som forteller at noe **var gjort** eller **var skjedd**. Perfektum og pluskvamperfektum brukes nesten på samme måte som de tilsvarende norske tempusene.

Som f.eks.:

Perfektum

Mie *olen ollu* aikamatkala.

[Jeg *har vært* på (en) tidsreise.]

Sie *olet käynny* Englanissa.

[Du *har vært* i England.]

Se/Hän *oon kirjoittannu* preivin.

[Hun/han *har skrevet* et brev.]

Met *olema olheet* aikamatkala.

[Vi *har vært* på tidsreise.]

Tet *oletta käynheet* Englanissa.

[Dere *har vært* i England.]

Net/Het *oon kirjoittanheet* preivin.

[De *har skrevet* et brev.]

Preivin *oon kirjoitettu*.

[Brevet *er skrevet*.]

Pluskvamperfektum

Mie *olin ollu* aikamatkala.

[Jeg *hadde vært* på (en) tidsreise]

Sie *olit käynny* Englanissa.

[Du *hadde vært* i England.]

Se/Hän *oli kirjoittannu* preivin.

[Hun/han *hadde skrevet* et brev.]

Met *olima olheet* aikamatkala

[Vi *hadde vært* på tidsreise.]

Tet *olitta käynheet* Englanissa.

[Dere *hadde vært* i England.]

Net/Het *olthiin kirjoittanheet* preivin.

[De *hadde skrevet* et brev.]

Preivin *oli kirjoitettu*.

[Brevet *var skrevet*.]

Danning av tempus(former) av disse er veldig lett.

I danning av perfektum og pluskvamperfektum brukes **olla-verbets personform** som hjelpeverb og formen **perfektum partisipp** av hoved verbet.

Begge har vi allerede lært tidligere. (Om perfektum partisipp se [Danning av perfektum partisipp](#).) I perfektum er formen av *olla*-verbet den samme som i presens (*olen, olet, oon, olema, oletta, oon*), i pluskvamperfektum den samme

som i preteritum (*olin, olit, oli, olima, olitta, olthiin*). I passiv bruker vi de samme formene som i 3. person entall av *olla*-verbet (*oon, oli*), og i hovedverbet passiv perfektum partisipp, som har suffikset (*t*)*tU*.

Nektende form av perfektum og pluskvamperfektum

I perfektum og pluskvamperfektum har vi også **nektende** form, som også i de andre tempus, eller altså i presens og preteritum.

I nektende perfektum og pluskvamperfektum bruker vi **nektingsverbets** personform (*en et ei emmä että ei*) og **nektingsform** av *olla*-verbet *ole* (i perfektum), eller perfektum partisipp *ollu/olheet* (i pluskvamperfektum), og dessuten **perfektum partisipp av hovedverbet**.

Som f.eks.:

Perfektum

Mie *olen ollu* aikamatkala.
[Jeg *har vært* på (en) tidsreise.]

Sie *olet käyny* Englanissa.
[Du *har vært* i England.]

Se/Hän *oon kirjoittannu* preivin.
[Hun/han *har skrevet* et brev.]

Met *olema olheet* aikamatkala.
[Vi *har vært* på en tidsreise.]

Tet *oletta käynheet* Englanissa.
[Dere *har vært* i England.]

Net/Het *oon kirjoittanheet* preivin.
[De *har skrevet* et brev.]

Preivin *oon kirjoitettu*.
[Brevet *er skrevet*.]

Pluskvamperfektum

Mie *olin ollu* aikamatkala.
[Jeg *hadde vært* på en tidsreise.]

Nektende perfektum

Mie *en ole ollu* aikamatkalla.
[Jeg *har ikke vært* på (en) tidsreise.]

Sie *et ole käyny* Englanissa.
[Du *har ikke vært* i England.]

Se/Hän *ei ole kirjoittannu* preivii.
[Hun/han *har ikke skrevet* et brev.]

Met *emmä ole olheet* aikamatkala.
[Vi *har ikke vært* på en tidsreise.]

Tet *että ole käynheet* Englanissa.
[Dere *har ikke vært* i England.]

Net/Het *ei ole kirjoittanheet* preivii.
[De *har ikke skrevet* et brev.]

Preivii *ei ole kirjoitettu*.
[Brevet *er ikke skrevet*.]

Nektende pluskvamperfektum

Mie *en ollu ollua* aikamatkala.
[Jeg *hadde ikke vært* på en tidsreise.]

Sie *olit* käyny Englanissa.
[Du *hadde vært* i England.]

Sie *et ollu käyny* Englanissa.
[Du *hadde ikke vært* i England.]

Se/Hän *oli kirjoittannu* preivin.
[Hun/han *hadde skrevet* et brev.]

Se/Hän *ei ollu kirjoittannu* preivii.
[Hun/han *hadde ikke skrevet* et brev.]

Met *olima olheet* aikamatkala.
[Vi *hadde vært* på en tidsreise.]

Met *emmä olheet olheet* aikamatkala.
[Vi *hadde ikke vært* på en tidsreise.]

Tet *olitta käynheet* Englanissa.
[Dere *hadde vært* i England.]

Tet *että olheet käynheet* Englanissa.
[Dere *hadde ikke vært* i England.]

Net/Het *olthiin kirjoittanheet* preevin.
[De *hadde skrevet* et brev.]

Net/Het *ei olheet kirjoittanheet* preevii.
[De *hadde ikke skrevet* et brev.]

Preevin *oli kirjoitettu*.
[Brevet *var skrevet*.]

Preevii *ei ollu kirjoitettu*.
[Brevet *var ikke skrevet*.]

Vi kan altså si:

Nektende preteritum og bekreftende og nektende perfektum og pluskvamperfektum dannes på den måten at man til hjelpeverbet føyer perfektum partisipp av hovedverbet.
--

Her er en tabell der vi ser at formen til perfektum partisipp er den samme i nektende preteritum, bekreftende perfektum og pluskvamperfektum

Tabell V.4: Danning av indikativ nektende preteritum og bekræftende og nektende perfektum og pluskvamperfektum

Kategorier	S.1.p. <i>mie</i>	Sg. 2.p. <i>sie</i>	Sg.3.p. <i>hän/se</i>	Pl.1.p. <i>met</i>	Pl.2.p. <i>tet</i>	Pl.3.p. <i>het/net</i>	Passiv	
Nekt. pret.	<i>en</i>	<i>et</i>	<i>ei</i>	<i>emmä</i>	<i>että</i>	<i>ei</i>	<i>ei</i>	
Perfektum	<i>olen</i>	<i>olet</i>	<i>oon</i>	<i>olema</i>	<i>oletta</i>	<i>oon</i>	<i>oon</i>	
Nekt. perf.	<i>en ole</i>	<i>et ole</i>	<i>ei ole</i>	<i>emmä ole</i>	<i>että ole</i>	<i>ei ole</i>	<i>ei ole</i>	
Pluskvamp.	<i>olin</i>	<i>olit</i>	<i>oli</i>	<i>olima</i>	<i>olitta</i>	<i>olthiin</i>	<i>oli</i>	
Nekt. pluskv.	<i>en ollu</i>	<i>et ollu</i>	<i>ei ollu</i>	<i>emmä olheet</i>	<i>että olheet</i>	<i>ei olheet</i>	<i>ei ollu</i>	
	<p>(1) saa/nu, vie/ny, ui/nu; (2) kulke/nu, luke/nu, sopi/nu, tohti/nu, aiko/nu, katto/nu, näky/ny, luotta/nu, anta/nu, kattosta/nnu, lentä/ny, näytätä/nnny; (3) ol/lu, juos/su, näh/ny, kävel/y, ajatel/lu, aukais/su; (4) kyyti/ny, tarvi/nu, kiikaroi/nu, lije/ny, vanhe/nu, jatka/nu, pölä/ny, kerä/ny, kađo/nu;</p> <p>(= aktiv perfektum partisipp, nominativ singular)</p>			<p>(1) saa/nheet, vie/nheet, ui/nheet; (2) kulke/nheet, luke/nheet, sopi/nheet, tohti/nheet, aiko/nheet, katto/nheet, näky/nheet, luotta/nheet, anta/nheet, kattosta/nheet, lentä/nheet, näytätä/nheet; (3) ol/heet, juos/heet, näh/nheet, kävel/heet, ajatel/heet, aukais/heet; (4) kyyti/nheet, tarvi/nheet, kiikaroi/nheet, lije/nheet, vanhe/nheet, jatka/nheet, pölä/nheet, kerä/nheet, kađo/nheet</p> <p>(=aktiv perfektum partisipp, nominativ plural)</p>			<p>(1) saa/tu, vie/ty, ui/tu; (2) kulje/ttu, luje/ttu, sovi/ttu, tohđi/ttu, aijo/ttu, katto/ttu, nävy/tty, luote/ttu, anne/ttu, kattoste/ttu, lenne/tty, näytäste/tty; (3) ol/tu, juos/tu, näh/ty, kävel/ty, ajatel/tu, aukais/tu; (4) kyyti/tty, tarvi/ttu, kiikaroi/ttu, lije/tty, vanhe/ttu, jatka/ttu, pölä/tty, kerä/tty, kađo/ttu</p> <p>(= passiiivin partisiiipin perfektin singulaarin nominatiivi)</p>	

5.8. Danning av kondisjonalis

Som fortalt foran, så er det tre modus i kvensk: indikativ, kondisjonalis og imperativ (Se [5.2. Om tempus og modus i kvensk generelt](#)). Alle tre modus er helt produktive. Til nå har vi lært å danne indikativ, eller nøytralformen. Nå skal vi se på danning av kondisjonalis, eller vilkårsformen.

Kondisjonalis er svært vanlig i tale og skrift. Kondisjonalis har alle de samme personene som også i indikativ, eller altså singular og plural 1., 2. ja 3. person og passiv. Kondisjonalis har to tempus: presens ja perfektum.

5.8.1. Danning av bekreftende kondisjonalis presens

I alle personer i aktiv, foruten i 3. person plural, så dannes bekreftende kondisjonalis presens slik:

Verbets vokalstamme + is(i) + personsuffiks.
--

Kondisjonalissuffikset er **isi**, men i 3. person singular er det bare **is**. Til vokalstammen føyer man *isi*, nesten på samme måte som også preteritums *i(si)*-suffikset (Se [3.3. Vokalforandring foran suffikset i](#)). Danning av kondisjonalis er likevel lettere, for man trenger ikke å lure på hvordan en *a* eller *ä* i slutten av ordet endres: *aogä*bevares alltid. Regelen er:

Kondisjonalis dannes slik: stammevokalen $V + is(i) > V\mathbf{is}(i)$. Dersom V er en e eller i , får vi: $V + is(i) > is(i)$.

Eksempel:

Gruppe 1: *saa/dä : sa/i : sa/is, vie/dä : ve/i/n : ve/isi/n, ui/dä : u/i/t : u/isi/t*;
Gruppe 2: *kulkke/et : kulj/i/ma : kulk/isi/mma, lukke/et : luj/i/tta : luk/isi/tta, soppi/it : sop/i : sop/is, tohti/it : tohd/i/n : toht/isi/n, aikko/ot : aijo/i/t : aik/oisi/t, katto/ot : katto/i/ma : katto/isi/mma, näkky/yt : nävy/i/ttä : näky/isi/ttä, luotta/at : luott/i : luotta/is, antta/at : anno/i/n : anta/isi/n, kattosta/at : kattost/i/t : kattosta/isi/t, lenttä/ät : lens/i/mä : lentä/isi/mmä, näytästä/ät : näytäst/i/ttä : näytästä/isi/ttä*;
Gruppe 3: *ol/la : ol/i : ol/is, juos/ta : juoks/i/n : juoks/isi/n, näh/dä : näj/i/t : näk/isi/t, kävel/ä : kävel/i/mmä : kävel/isi/mä, ajatel/la : ajattel/i/tta : ajatte/isi/tta, aukais/ta : aukais/i : aukais/is, täris/tä : täris/i/n : täris/isi/n*
Gruppe 4: *kyyti/tä : kyytitt/i/t : kyytitt/isi/t, tarvi/ta : tarvitt/i/mma : tarvit/isi/mma, lije/tä : liken/i/ttä : liken/isi/ttä, vanhe/ta : vanhen/i : vanhen/is, jatka/ta : jatka/isi/n : jatka/isi/n, pölä/tä : pölkä/si/t : pölkä/isi/t, keri/tä : kerki/si/mmä : kerkki/isi/mmä, kado/ta : kato/si/tta : katto/isi/tta*.

Vi ser at foran kondisjonalissuffikset så er graden den samme som foran *i*-suffikset i preteritum sg. 3. person. (Se [5.6.1. Gradveksling i preteritum](#)). Dette gjelder likevel ikke de kontrakte verba i gruppe 4: de har foran kondisjonalissuffikset grad II (*pölä/tä : pölkä/isi/t : pölkä/isi/t, kađo/ta : kato/isi/tta : katto/isi/tta*). Dessuten får den korte stammen deres: *i + is(i) > i/is(i)* (*keri/tä : kerkki/isi/ttä*).

3. person plural og passiv kondisjonalis dannes slik:

Samme verbstamme som i passiv indikativ + (t)Ais .

Til enstava stammer (Gruppe 1) og til konsonantstammer (Gruppe 3) føyes suffiksvarianten **tAis**, til de andre stammene (Gruppe 2 og Gruppe 4) variantent**ttAis**. På denne måten:

Gruppe 1: *saa/đa : saa/tais, vie/đä : vie/täis, ui/đa : ui/tais;*

Gruppe 2: *kulke/et : kulje/ttais, lukke/et : hje/ttais, soppi/it : sovi/ttais, tohti/it : tohđi/ttais, aikko/ot : aijo/ttais, katto/ot : katto/ttais, näkky/yt : nävy/ttäis, luotta/at : luote/ttais, antta/at : anne/ttais, katto/ot : katto/ttais, lenttä/ät : lenne/ttäis, näytästä/ät : näytäste/ttäis;*

Gruppe 3: *ol/la : ol/tais, juos/ta : juos/tais, näh/đä : näh/täis, kävel/ä*

: kävel/täis, ajatel/la : ajatel/tais, aukais/ta : aukais/tais, täris/tä : täris/täis;

Gruppe 4: *kyyti/tä : kyyti/ttäis, tarvi/ta : tarvi/ttais, lije/tä : lije/ttäis, vanhe/ta : vanhe/ttais, jatka/ta : jatka/ttais, pölä/tä : pölä/ttäis, kerit/tä : kerit/ttäis, kađo/ta : kađo/ttais.*

Eksempel på bruk av kondisjonalis:

Mie *lähtisin* mielelä aikamatkale.

[Jeg skulle gjerne reise på en tidsreise.]

Sie *saisit* jo lähteet kothiin.

[Du kan få dra hjem allerede.]

Ville *opastuis* Priitan kans, jos se *olis* mahdollista.

[Ville skulle blitt kjent med Brita om detvar mulig.]

Jos met *halluisimma*, met *saattaisimma* lähteet vaikka kuuhuun.

[Dersom vi ville, så skulle vi dratt om så til månen.]

Tet *pölkäisittä* hukki, jos tet niitä *kohđattelisitta*.

[Dere skulle bli redd ulvene om dere møtte dem.]

Liisa ja Pekka *jatkattais* matkaa, jos heilä *olis* piili.
[Liisa og Pekka skulle fortsatt turen om de hadde bil.]

Kuuhuunki *lähdetäis*, jos *olis* aikamasiini.
[Til månen skulle man dratt om det fantes en tidsmaskin.]

5.8.2. Nektende kondisjonalis presens

Nektende kondisjonalis presens er lett å danne:

I aktiv person tar vi nektingsverbets personform *en, et, ei, emmä* og *että* og føyer til 3. person singular kondisjonalis av hovedverbet. I flertall 3. person og passiv nektende kondisjonalis tar vi *eiog* passivformen av hovedverbets bekreftende kondisjonalis.

Som (jf. de bekreftende setningene ovenfor).

Mie *en lähtis* mielelä aikamatkale.
[Jeg ville ikke gjernedratt på en tidsreise.]

Sie *et sais* vielä lähteet kothiin.
[Du får ikke dra hjemennå.]

Ville *ei opastuis* Priitan kans, vaikka se *olis* mahdollista.
[Ville skulle ikke bli kjent med Brita, sjøl om det var mulig.]

Jos met *emmä halluis*, met *emmä tarvittis lähteet* kuuhuun.
[Om vi ikke ville, så trengte vi ikke å dra til månen.]

Tet *että pölkkäis* hukkii, vaikka niitä *kohdattelisitta*.
[Dere skulle ikke bli redd ulvene, sjøl om dere møtte dem.]

Liisa ja Pekka *ei jatkattais* matkaa, vaikka heilä *olis* piili.
[Liisa og Pekka skulle ikke fortsatt reisa, sjøl om de hadde bil.]

Kuuhuunkhaan *ei lähdetäis*, jos *ei olis* aikamasiinii.
[Til månen skulle man ikke dratt, om det ikke fantes tidsmaskin.]

Av tabell V.5 ser dere hvordan kondisjonalis presens dannes.

Tabell V.5: Danning av kondisjonalis presens, bekreftende og nektende

Stammetypen	Sg. 1. p.	Sg. 2. p.	Sg. 3. p. (+ <i>en, et, ei,</i> <i>emmä, että</i>)	Pl. 1. p.	Pl. 2. p.	Pl. 3. p. (<i>het ei</i>)	Passiv (<i>ei</i>)
1. Enstava stammer	sa/isi/n ve/isi/n u/isi/n	sa/isi/t ve/isi/t u/isi/t	sa/is ve/is u/is	sa/isi/ma ve/isi/mä u/isi/ma	sa/isi/tta ve/isi/ttä u/isi/tta	saa/ta/is vie/tä/is ui/ta/is	saa/ta/is vie/tä/is ui/ta/is
2. Verb med én stamme	kulk/isi/n luk/isi/n sop/isi/n toht/isi/n aiko/isi/n katto/isi/n näky/isi/n luotta/isi/n anta/isi/n kattosta/isi/n lentä/isi/n näytästä/isi/n	kulk/isi/t luk/isi/t sop/isi/t toht/isi/t aiko/isi/t katto/isi/t näky/isi/t luotta/isi/t anta/isi/t kattosta/isi/t lentä/isi/t näytästä/isi/t	kulk/is luk/is sop/is toht/is aiko/is katto/is näky/is luotta/is anta/is kattosta/is lentä/is näytästä/is	kulk/isi/mma luk/isi/mma sop/isi/mma toht/isi/mma aiko/isi/mma katto/isi/mma näky/isi/mma luotta/isi/mma anta/isi/mma kattosta/isi/ma lentä/isi/mmä näytästä/isi/mä	kulk/isi/tta luk/isi/tta sop/isi/tta toht/isi/tta aiko/isi/tta katto/isi/tta näky/isi/ttä luotta/isi/tta anta/isi/tta kattosta/isi/tta lentä/isi/ttä näytästä/isi/ttä	kulje/tta/is luje/tta/is sovi/tta/is tohdi/tta/is aijo/tta/is katto/tta/is nävy/ttä/is luote/tta/is anne/tta/is kattoste/tta/is lenne/ttä/is näytäste/ttä/is	kulje/tta/is luje/tta/is sovi/tta/is tohdi/tta/is aijo/tta/is katto/tta/is nävy/ttä/is luote/tta/is anne/tta/is kattoste/tta/is lenne/ttä/is näytäste/ttä/is
3. Verb med to stammer	ol/isi/n juoks/isi/n näk/isi/n kävel/isi/n ajattel/isi/n aukais/isi/n	ol/isi/t juoks/isi/t näk/isi/t kävel/isi/t ajattel/isi/t aukais/isi/t	ol/is juoks/is näk/is kävel/is ajattel/is aukais/is	ol/isi/mma juoks/isi/mma näk/isi/mmä kävel/isi/mä ajattel/isi/mma aukais/isi/ma	ol/isi/tta juoks/isi/tta näk/isi/ttä kävel/isi/ttä ajattel/isi/tta aukais/isi/tta	ol/tais juos/ta/is näh/tä/is kävel/tä/is ajatel/ta/is aukais/ta/is	ol/tais juos/ta/is näh/tä/is kävel/tä/is ajatel/ta/is aukais/ta/is

4. Verb med dobbel vokal- stamme	kyytitt/isi/n tarvitt/isi/n liken/isi/n vanhen/isi/n jatka/isi/n pölkä/isi/n kerkki/isi/n katto/isi/n	kyytitt/isi/t tarvitt/isi/t liken/isi/t vanhen/isi/t jatka/isi/t pölkä/isi/t kerkki/isi/t katto/isi/t	kyytitt/is tarvitt/is liken/is vanhen/is jatka/is pölkä/is kerkki/is katto/is	kyytitt/isi/mä tarvitt/isi/ma liken/isi/mä vanhen/isi/ma jatka/isi/ma pölkä/isi/mmä kerkki/isi/mmä katto/isi/ma	kyytitt/isi/ttä tarvitt/isi/tta liken/isi/ttä vanhen/isi/tta jatka/isi/tta pölkä/isi/ttä kerkki/isi/ttä katto/isi/tta	kyyti/ttä/is tarvi/tta/is lije/ttä/is vanhe/tta/is jatka/tta/is pölä/ttä/is keri/ttä/is kađo/tta/is	kyyti/ttä/is tarvi/tta/is lije/ttä/is vanhe/tta/is jatka/tta/is pölä/ttä/is keri/ttä/is kađo/tta/is
---	--	--	--	--	--	--	--

5.8.3. Danning av kondisjonalis perfektum

Kondisjonalis perfektum dannes på den måten at man tar

personformen av *olla*-verbet i kondisjonalis (*olisin, olisit, olis, olisimma, olisitta, oltais*) + perfektum partisipp av hovedverbet (samme form som også i indikativ perfektum).

Se [Danning av perfektum partisipp](#). Legg merke til at samme form av perfektum partisipp også brukes i danning av nektende preteritum og perfektum og pluskvamperfektum. Eksempel på kondisjonalis perfektum:

Mie *olisinlähteny* mielelä aikamatkale.
[Jeg skulle gjerne ha dratt på en tidsreise.]

Sie *olisit* jo *saanu* lähteet kothiin.
[Du ville allerede ha fått gått hjem.]

Ville *olis opastunnu* Priitan kans, jos se *olis ollu* mahdollista.
[Ville skulle ha blitt kjent med Brita om det hadde vært mulig.]

Jos met *olisimmahalunheet*, met *olisimma saattanheet* lähteet vaikka kuuhuun.
[Om vi skulle ha villet, så skulle vi ha dratt om så til månen.]

Tet *olisitta pölanheet* hukkaa, jos niitä *olisitta kohdatelheet*.
[Dere skulle ha blitt redd ulvene om dere skulle hadde møtt dem.]

Liisa ja Pekka *olis jatkanheet* matkaa, jos heilä *olis ollu* piili.
[Liisa og Pekka skulle ha fortsatt reisa om de skulle ha hatt bil.]

Kuuhuunki *olis lähdetty*, jos *olis ollu* aikamasiini.
[Til månen skulle man ha reist om det skulle ha vært en tidsmaskin.]

Legg også merke til at bekreftende 3. person plural er identisk med passiv. I perfektum brukes formen *oltais* av hjelpeverbet og aktiv perfektum partisipp av hovedverbet.

Danning av nektende kondisjonalis perfektum

Nektende kondisjonalis perfektum er lett å danne. Man tar

personformen av nektingsverbet (*en, et, ei, emmä, että, ei*) + *olis* + samme form

av hovedverbets perfektum partisipp som i bekræftende kondisjonalis perfektum.

Eksempel:

Mie *en olis lähteny* mielelä aikamatkale.

[Jeg skulle ikke gjerne hadratt på en tidsreise.]

Sie *et olis vielä saanu* lähteet kothiin.

[Du skulle ennå ikke ha fått dratt hjem.]

Ville *ei olis opastunnu* Priitan kans, jos se *ei olis ollu* mahdollista.

[Ville skulle ikke ha blitt kjent med Brita om det ikke skulle ha vært mulig.]

Jos met *emmä olis halunheet*, met *emmä olis tarvinheet* lähteet kuuhuun.

[Om vi ikke skulle ha villet, så hadde vi ikke trengt å dra til månen.]

Tet *että olis pölänheet* hukki, jos tet *että olis* niitä *kohdatelheet*.

[Dere skulle ikke ha blitt redd ulvene om dere ikke skulle ha møtt dem.]

Liisa ja Pekka *ei olis* (eller *oltais*) *jatkanheet* matkaa, jos heilä *ei olis ollu* piilii.

[Liisa og Pekka skulle ikke ha fortsatt reisa om de ikke skulle ha hatt bil.]

Kuuhuunkhaan *ei olis lähdetty*, jos *ei olis ollu* aikamasiinii.

[Ikke til månen heller skulle man ha dratt om man ikke hadde hatt tidsmaskin.]

Tabell V.6: Danning av kondisjonalis perfektum, bekreftende og nektende

Kategori	Sg.1.p. <i>mie</i>	Sing.2.p. <i>sie</i>	Sg.3. <i>hän/se</i>	Pl.1.p. <i>met</i>	Pl.2.p. <i>tet</i>	Pl.3. <i>het/net</i>	Passiv		
Perfektum	olisin	olisit	olis	olisimma	olisitta	oltais/olis	olis		
Nektende perfektum	en olis	et olis	ei olis	emmä olis	että olis	ei oltais/olis	ei olis		
	<p>(1) saa/nu, vie/ny, ui/nu; (2) kulke/nu, luke/nu, sopi/nu, tohti/nu, aiko/nu, katto/nu, näky/ny, luotta/nu, anta/nu, kattosta/nnu, lentä/ny, näytystä/nnny; (3) ol/lu, juos/su, näh/ny, kävel/y, ajatel/lu, aukais/su; (4) kyyti/ny, tarvi/nu, kiikaroi/nu, lije/ny, vanhe/nu, jatka/nu, pölä/ny, kerä/ny, kađo/nu;</p> <p>(=singular nominativ av aktiv partisipp perfektum)</p>			<p>(1) saa/nheet, vie/nheet, ui/nheet; (2) kulke/nheet, luke/nheet, sopi/nheet, tohti/nheet, aiko/nheet, katto/nheet, näky/nheet, luotta/nheet, anta/nheet, kattosta/nheet, lentä/nheet, näytystä/nheet; (3) ol/heet, juos/heet, näh/nheet, kävel/heet, ajatel/heet, aukais/heet; (4) kyyti/nheet, tarvi/nheet, kiikaroi/nheet, lije/nheet, vanhe/nheet, jatka/nheet, pölä/nheet, kerä/nheet, kađo/nheet</p> <p>(= plural nominativ av aktiv partisipp perfektum)</p>			<p>(1) saa/tu, vie/ty, ui/tu; (2) kulje/ttu, luke/ttu, sovi/ttu, tohđi/ttu, aijo/ttu, katto/ttu, nävy/tty, luote/ttu, anne/ttu, kattoste/ttu, lenne/tty, näytäste/tty; (3) ol/tu, juos/tu, näh/ty, kävel/ty, ajatel/tu, aukais/tu; (4) kyyti/tty, tarvi/ttu, kiikaroi/ttu, lije/tty, vanhe/ttu, jatka/ttu, pölä/tty, kerä/tty, kađo/ttu</p> <p>(= singular nominativ av passiv partisipp perfektum)</p>		

5.9. Danning av imperativ

Nå skal vi se på danninga av det kvenske språkets tredje modus, dvs. imperativ, eller bydeform.

Som i indikativ er det også i imperativ to tall i imperativ – singular og plural – og tre personer – første, andre og tredje. Dessuten er det mulig å danne passivform av imperativ, men den er sjelden i bruk.

Av personformer er det andre person som er den mest produktive: det er jo vanligvis slik at man byr eller befaler personer som er til stede. Også til sine egne kan man foreslå noen slags aktivitet. Så kan man også uttrykke et slags ønske om at en tredje person, en eller flere, som ikke er til stede, skal gjøre eller utføre noe. Da bruker man imperativformens tredje person.

Det finnes ikke en første person singular imperativform i kvensk.

Imperativen kan i teorien, i tillegg til presens, dessuten ha en perfektumform.

Dette er en form som er så lite i bruk og lite frekvent at vi ikke bryr oss om å presentere den her.

Danning av imperativ:

5.9.1. Danning av 1. person plural imperativ

1. person plural imperativ er identisk med indikativ presens 1. person plural. Den eneste forskjellen er at når man i indikativ vanligvis bruker personpronomen, så finnes den ikke i imperativ. Som

Met lähdemä aikamatkale. (Bekreftende indikativ presens.)

[Vi drar på en tidsreise.]

Lähdemä aikamatkale! (Bekreftende imperativ presens.)

[La oss dra på en tidsreise!]

Met emmä lähde aikamatkale. (Nektende indikativ presens.)

[Vi drar ikke på en tidsreise.]

Emmä lähde aikamatkale! (Nektende imperativ presens.)

[La oss ikke dra på en tidsreise!]

Met kirjoitamma preivin faarile. (Bekreftende indikativ presens.)

[Vi skal skrive et brev til far.]

Kirjoitamma preivin faarile! (Bekreftende imperativ presens.)

[La oss skrive et brev til far!]

Met emmä kirjoita preivii faarile. (Nektende indikativ presens.)

[Vi skal ikke skrive et brev til far.]

Emmä kirjoita preivii faarile! (Nektende imperativ presens.)

[La oss ikke skrive et brev til far!]

5.9.2. Danning av singular og plural 2. person imperativ

2. person singular og plural av imperativ er helt vanlig både i tale og skrift.

Bekreftende singular imperativ er identisk med verbets nektingsform i presens

([Nektende presens](#)). Slik:

Mie en lähde aikamatkale.

[Jeg drar ikke på en tidsreise.]

Lähde aikamatkale!

[Dra på en tidsreise!]

Met emmä kirjoita preivii faarile.

[Vi skal ikke skrive brev til far.]

Kirjoita preivin faarile!

[Skriv et brev til far!]

Het ei hihtaa päässiäisinä.

[De går ikke på ski i påsken.]

Hihtaa päässiäisinä!

[Gå på ski i påsken!]

Nektende form av imperativ 2. person singular dannes på den måten at man tar imperativformen av nektingsverbet i 2. person singular, *älä*, og føyer til samme form av hovedverbet som det har i bekreftende imperativ. Slik:

Älä lähde aikamatkale! [Ikke dra på en tidsreise!]

Älä kirjoita preivii faarile! [Ikke skriv brev til far!]

Älä hihtaa päässiäisinä! [Ikke gå på ski i påsken!]

Imperativ 2. person plural dannes på følgende måte: i verbtypene 1, 2 og 4

(enstava verb, verb med en stamme og verb med dobbel vokalstamme) føyer man suffikset *kkAA* til verbstammen. I verbtype 3 (verb med to stammer) føyer man suffikset *(k)kAA* til konsonantstammen.

Når suffikset føyes til en vokalstamme, så føyes det i enstava stammer direkte til verbets eneste stamme. Eks. *saa/dā : saa/kkaa, vie/dä : vie/kkää*.

I Gruppe 2 velger man II-stammen, når det i stammen er veksling II:I. Eks. *autta/at : autta/kkaa, kirjoitta/at : kirjoittakkaa, lähättä/ät : lähättä/kkää*. Når det i stammen er veksling II:I:0, så velger man I-stammen. Eks. *antta/at : anta/nu : anna/n : anta/kkaa, kulkke/et : kulke/nu : kulje/n : kulke/kkaa, soppi/it : sopi/nu : sovi/n : sopi/kkaa*. Om det ikke er veksling i det hele tatt i en stamme (da er det alltid grad II), så føyer man naturligvis suffikset direkte til den eneste stammen. Som i: *katto/ot : katto/n : katto/kkaa*.

I Gruppe 4, eller den verbgruppa som har stammer med dobbelvokal, så velger man den lengste stammen. Somi: *kyyti/tä : kyytite/n : kyytite/kkää, lije/tä : likene/e : likene/kkää, hihdā/ta : hihtaa/n : hihtaa/kkaa*.

Når suffikset føyes til verb med konsonantstammer (Gruppe 3), og konsonantstammens sluttvokal er ustemt *h* eller *s*, så blir imperativsuffikset *kAA*, ellers er suffikset *kkAA*. Som i: *men/nä : mene/n : men/kkää, kävel/ä : kävele/n : kävel/kkää, pur/ra : pure/n : pur/kkaa, men pes/tä : pese/n : pes/kä, näh/dä : näje/n : näh/kä, teh/dä : tehe/n : teh/kä, aukais/ta : aukaise/n : aukais/kaa*. Nektende form av 2. person plural imperativ dannes etter samme mønster som i singular, eller altså på den måten at man tar 2. person plural av nektings verbet, *älkkä*, og føyer til samme form av hoved verbet som det har i bekræftende imperativ.

Eks.

<i>Viekkä preivin posthiin!</i>	[Ta brevet med til posten!]
<i>Älkkä viekkä preivii posthiin.</i>	[Ikke ta med brevettilposten!]
<i>Auttakkaa aina muorii!</i>	[Hjelp alltid mor!]
<i>Älkkä koskhaan auttakkaa muorii!</i>	[Hjelp aldri mor!]
<i>Hihtaakkaa päässiäisinä!</i>	[Gå på ski i påsken!]
<i>Älkkä hihtaakkaa päässiäisinä!</i>	[Ikke gå på ski i påsken!]
<i>Menkkä kothiin!</i>	[Gå hjem!]
<i>Älkkä menkkä kothiin!</i>	[Ikke gå hjem!]

5.9.3. Danning av singular og plural 3. person

Suffiksa i **3. person imperativ singular og plural** *erkhOO*n (singular) og *khOO*t (plural). Disse suffiksa føyes til verbstammene på samme måte som suffiksa i 2. person plural. Forskjellen i forhold til imperativ i andre personer er at man i setninger med 3. person imperativ vanligvis føyer til en agent eller et

subjekt eller noen man håper eller ønsker skal utføre noe. Eller altså:

Viekhöön Pekka / Viekhööt pojat preivinposthiin!
[La Pekka /La guttene ta med brevet til posten!]

Auttakhoon faari / Auttakhoot kläpit muorii!
[La han/hun hjelpe far/La barna hjelpe mor!]

Hihtaakhoon Liisa / Hihtaakhoot krannit tännepäässiäisinä!
[La bare Liisa gå på ski!/La bare naboene gå på ski hit i påsken!]

Menkhöön äiji / Menkhööt tyttäret kothiin!
[La bare bestefar gå/La bare jentene gå hjem!]

Olkhoon Jumala armolinen. / Olkhoot herrat armoliset köyhile!
[Måtte Gud være nådig!/La herrene være nådige mot de fattige!]

3. person nektende imperativ dannes i kvensk vanligvis på den måten at *olla*-verbets 3. person bekreftende imperativ *olkhoon/olkhoot* føyes til såkalt **3. infinitiv abessiv**.

3.infinitiv abessiv dannes slik: I alle verbtyper tar man vokalstammen og føyer 3. infinitivssuffikset *mA* til dem, og deretter abessivsuffikset *ttA*, så får vi m.a.o. *mAttA*. Foran 3. infinitivsuffikset bruker man for verbgruppene 1, 2 og 4 (verb med vokalstammer) samme stamme som man bruker til å lage imperativ 2. person plural og 3. person plural. I gruppe 3, eller verb med konsonantstammer, føyes suffikset til verbets vokalstamme med grad I. Eller slik: (Gruppe 1) *saa/dā : saa/kkaa : saa/ma/tta, vie/dä : vie/kkää : vie/mä/ttä*; (Gruppe 2, II:I-stammer) *autta/at : autta/kkaa : autta/ma/tta, kirjoitta/at : kirjoittakkaa : kirjoitta/ma/tta, lähättä/ät : lähättä/kkää : lähättä/mä/ttä*, (Gruppe 2, II:I:0-stammer), *antta/at : anta/nu : anna/n : anta/kkaa : anta/ma/tta, kulkke/et : kulke/nu : kulje/n : kulke/kkaa : kulke/ma/tta, soppi/it : sopi/nu : sovi/n : sopi/kkaa : sopi/ma/tta*, (Gruppe 2, stammer uten veksling) *katto/ot : katto/n : katto/kkaa : katto/ma/tta*; (Gruppe 4) *kyyti/tä : kyytite/n : kyytite/kkää : kyytite/mä/ttä, lije/tä : likene/e : likene/kkää : likene/mä/ttä, hihda/ta : hihtaa/n : hihtaa/kkaa : hihtaa/ma/tta*; (Gruppe 3) *men/nä : mene/n : men/kkää : mene/mä/ttä, kävel/ä : kävele/n : kävel/kkää : kävele/mä/ttä, pur/ra : pure/n : pur/kkaa : pure/ma/tta, men pes/tä : pese/n : pes/kää : pese/mä/ttä, näh/dä : näje/n : näh/kää : näke/mä/ttä, teh/dä : tehe/n : teh/kää : teke/mä/ttä, aukais/ta : aukaise/n : aukais/kaa : aukaise/ma/tta*.

3. infinitiv har flere kasusformer, men de skal vi behandle når vi ellers gjennomgår infinitivene.

Singular og plural 3. person nektende imperativ ser altså slik ut:
Olkhoon Pekka / Olkhoot pojat viemättä preivii posthiin.
[La Pekka/La guttene la være å ta med brevet til posten.]

Olkhoon faari / Olkhoot kläpit auttamatta muorii.
[La far/La barna ikke hjelpe mor.]
Olkhoon Liisa / Olkhoot krannit hihtaamatta tännepäässiäisinä.
[La bare Liisa/La bare naboene være med å gå hit på ski i påsken.]

Olkhoon äiji / Olkhoot tyttäret menemättä kothiin.
[La bare bestefar /La bare jentene være med å gå hjem.]

Olkhoon Jumala olematta armolinen. / *Olkhoot herrat olematta* armoliset köyhile.
[La bare Gud la være med å være nådig/La bare herrenevære med å være nådige mot de fattige.]

5.9.4. Danning av passiv imperativ

Passiv imperativ dannes på den måten at man føyer passivens imperativsuffiks til passivstammen (se [Om passivstammen](#)). Suffikset er i enstava stammer (Gruppe 1) *tAkhOOn*, i de andre *ttAkhOOn*. Altså slik:

Gruppe 1: *saa/ḏa : saa/ḏhaan : syö/täkhöön, viedä : vie/ḏhään : vie/täkhöön, ui/ḏa : ui/ḏhaan : ui/takhoon*; Gruppe 2:
kulke/et : kulje/thaan : kulje/ttakhoon, lukke/et : luje/thaan : luje/ttakhoon, soppi/it : sovi/thaan : sovi/ttakhoon, tohti/it : tohḏi/thaan tohḏi/ttakhoon, aikko/ot : aijo/thaan : aijo/ttakhoon, katto/ot : katto/thaan : katto/ttakhoon, näkky/yt : nävy/thään nävy/ttäkhöön, luotta/at : luote/thaan : luote/ttakhoon, anttaat : anne/thaan : anne/ttakhoon, kattosta/at : kattoste/thaan : kattoste/ttakhoon, lenttä/ät : lenne/thään : lenne/ttäkhöön, näytästä/ät : näytäste/thään : näytäste/ttäkhöön;

Gruppe 3: *ol/la : ol/haan : ol/takhoon, juos/ta : juos/thaan : juos/takhoon, näh/ḏä : näh/ḏhään : näh/täkhöön, kävel/ä : kävel/hään : kävel/täkhöön, ajatel/la : ajatel/haan : ajatel/takhoon, aukais/ta : aukais/thaan : aukais/takhoon, täris/tä : täris/thään : täris/täkhöön*;

Gruppe 4: *kyyti/tä : kyyti/thään : kyyti/ttäkhöön, tarvi/ta : tarvi/thaan : tarvi/ttakhoon, lije/tä : lije/thään : lije/ttäkhöön, vanhe/ta : vanhe/thaan : vanhe/ttakhoon, jatka/ta : jatka/thaan : jatka/ttakhoon, pölä/tä : pölä/thään : pölä/ttäkhöön, keri/tä : keri/thään : keri/ttäkhöön, kaḏo/ta : kaḏo/thaan : kaḏo/ttakhoon*.

Passiv imperativ er nesten ikke i bruk i vanlig tale eller i tekst. Om man ønsker å bruke denne formen – i lovtekster eller i andre offisielle tekster – så kan man bruke den f.eks. slik:

Ostettakhoon ensistä mettän ja sitte vasta *kaadettakhoon* sen.
[La han/hun bare kjøpe skogen først, og først deretter felle den.]

Danning av passiv nektende imperativ er enda mer perifer. Men man kan, om man vil, danne den slik: man tar passiv imperativ av *olla*-verbet og føyer til den samme 3. infinitiv abessiv som også i aktiv 3. person nektende imperativ. Eks. *Oltakhoon kaatamatta* mettää ennen ko se oon ostettu.
[La han/hun (nå) bare ikke felle skogen før den er kjøpt.]

Her er en tabell som viser hvordan de forskjelligeimperativformene er i forskjellige personer.

Tabell V.7: Danning av bekreftende (og 2. persons nektende) imperativ

Stammetype		S. 2. p. (älä)	S. 3. p. hän/se	Pl. 1. p.	Pl. 2. p. (älkkää)	Pl. 3. p. het/net	Passiv
1. Enstava	saa/đä vie/đä ui/đä	saa vie ui	saa/khoon vie/khöön ui/khoon	saa/ma vie/mä ui/ma	saa/kkaa vie/kkää ui/kkaa	syö/khööt vie/khööt ui/khoot	syö/tä/khöön vie/tä/khöön ui/ta/khoon
2. Verb med én stamme	kulkke/et lukke/et soppi/it aikko/ot katto/ot näky/yt luotta/at antta/at kattosta/at näytästä/ät	kulje luje sovi aijo katto nävy luota anna kattosta näytästä	kulke/khoon luke/khoon sopi/khoon aiko/khoon katto/khoon näky/khöön luotta/khoon anta/khoon kattosta/khoon näytästä/khöön	kulje/ma luje/ma sovi/ma aijo/ma katto/ma nävy/mä luota/ma anna/ma kattosta/mma näytästä/mmä	kulke/kkaa luke/kkaa sopi/kkaa aiko/kkaa katto/kkaa näky/kkää luotta/kkaa anta/kkaa kattosta/kkaa näytästä/kkää	kulke/khoot luke/khoot sopi/khoot aiko/khoot katto/khoot näky/khööt luotta/khoot anta/khoot kattosta/khoot näytästä/khööt	kulje/tta/khoon luje/tta/khoon sovi/tta/khoon aijo/tta/khoon katto/tta/khoon nävy/ttä/khöön luote/tta/khoon anne/tta/khoon kattoste/tta/khoon näytäste/ttä/khöön
3. Verb med to stammer	ol/la juos/ta näh/đä kävel/ä ajatel/la aukais/ta	ole juokse näje kävele ajattele aukaise	ol/khoon juos/khoon näh/khöön kävel/khöön ajatel/khoon aukais/khoon	ole/ma juokse/ma näje/mä kävele/mmä ajattele/ma aukaise/mma	ol/kkaa juos/kaa näh/kää kävel/kkää ajatel/kkaa aukais/kaa	ol/khoot juos/khoot näh/khööt kävel/khööt ajatel/khoot aukais/khoot	ol/ta/khoon juos/ta/khoon näh/tä/khöön kävel/tä/khöön ajatel/ta/khoon aukais/ta/khoon

4. Verb med dobbel vokalstamme	kyyti/tä	kyytite	kyytite/khöön	kyytite/mmä	kyytite/kkää	kyytite/khööt	kyyti//ttä/khöön
	tarvi/ta	tarvitte	tarvitte/khoon	tarvitte/mma	tarvitte/kkaa	tarvitte/khoot	tarvi/tta/khoon
	lije/tä	likene	likene/khöön	likene/mmä	likene/kkää	likene/khööt	lije/ttä/khöön
	vanhe/ta	vanhene	vanhene/khoon	vanhene/mma	vanhene/kkaa	vanhene/khoot	vanhe/tta/khoon
	jatka/ta	jatkaa	jatkaa/khoon	jatkaa/ma	jatkaa/kkaa	jatkaa/khoot	jatka/tta/khoon
	pölä/tä	pölkkaa	pölkkaa/khöön	pölkkaa/mä	pölkkaa/kkää	pölkkaa/khööt	pölä/ttä/khöön
	keri/tä	kerkkii	kerkkii/khöön	kerkkii/mä	kerkkii/kkää	kerkkii/khööt	keri/ttä/khöön
	kađo/ta	kattoo	kattoo/khoon	kattoo/ma	kattoo/kkaa	kattoo/khoot	kađo/tta/khoon

5.10. Oppsummert om forskjellene mellom danning av 3. person plural og passiv

Vi har sett at av og til er 3. person plural og passiv identiske, andre ganger er de det ikke. Her er en tabell som viser når de er identiske, og når de ikke er det. Som eksempelverb er verbet *antta/at* i gruppe 2.

Tabell V.8: Forskjeller i danning av 3. person plural og passiv

Formkategorier	3. person plural (<i>het, net</i>)	Passiv
<i>Usammensatte former</i>		
Indikativ presens	annethaan	annethaan
Indikativ preteritum	annethiin	annethiin
Kondisjonalis presens	annettais	annettais
Imperativ presens	antakhoot	annettakhoon
<i>Sammensatte former</i>		
Indikativ perfektum	oon antanheet	oon annettu
Indikativ pluskv.	olthiin antanheet	oli kirjoitettu
Kondisjonalis perfektum	oltais ~ olis antanheet	olis annettu
<i>Nektende former</i>		
Indikativ presens	ei anna	ei anneta
Indikativ preteritum	ei antanheet	ei annettu
Indikativ perfektum	ei ole antanheet	ei ole annettu
Indikativ pluskv.	ei olheet antanheet	ei ollu annettu
Kondisjonalis presens	ei annettais	ei annettais
Kondisjonalis perfektum	ei oltais ~ olis antanheet	ei olis annettu
Imperativ presens	olkhoot antamatta	oltakhoon antamatta

I tabellen er de passive verbformene merket med tykk skrift (som i **annethaan**). Vi ser at 3. person plural er identisk med passivformen bare i indikativ presens, i preteritum og i kondisjonalis presens. Eller m.a.o. i de andre usammensatte formkategoriene, bortsett fra i bekræftende imperativ presens. Ikke i noen andre formkategorier, verken i bekræftende sammensatte former eller i nektingsformer (som alltid er sammensatte former), er 3. person plural identisk med passiv, og man bruker heller ikke passive verbformer i danning av den. Også i danning av passivformer brukes passivformer bare av hoved verbet, hjelpeverba *ei* og *olla* står alltid i aktiv form. Unntaket er nektende imperativ presens der *olla*- verbet står i passivform.

Denne formen danner man ellers også på helt andre måter enn andre modus.

5.11. Infinitte verbformer

I kapittel 5.1. så vi at verbet har to hovedkategorier av former: **finite**

og **infinite**. I det foregående har vi behandla de finite verbformene, nå skal vi se på de infinite verbformene.

Det finnes to forskjellige typer infinite verbformer:

infiniteverogpartisipp. Ingen av disse kan stå aleine i setningen, men bare ved siden av en finite verbform – om altså setninga skal være syntaktisk fullstendig.

Det er en stor prinsipiell forskjell mellom infinitevene og partisippene: Infinitevene forekommer vanligvis som NP:er (substantiver), partisippene igjen har en funksjon som ligner på funksjonen til adjektiver. For eksempel:

Mie halluun **syöä** (= 1. inf.). [Jeg vil spise.]

Jf.

Mie halluun **ruokkaa**. [Jeg vil ha mat.]

Men

Kuolu (= perfektum partisipp av verbet *kuol/a 'dø'*) mies makas ruumiskirstussa. [Den døde mannen lå i en likkiste.]

Jf.

Vanhaa (=adjektiv) mies makas ruumiskirstussa. [Den gamle mannen lå i en likkiste.]

Den andre store forskjellen er at partisippene bøyes i alle kasus, både i singular og plural. Infinite verbformer har også noe kasusbøyning, men den er meget ufullstendig.

La oss først se på de forskjellige infinitivtypene.

5.11.1. Infinitevene

Det finnes tre forskjellige hovedtyper av infinitever. Vi kaller dem helt enkelt for **første infinitiv**, **andre infinitiv** og **trede infinitiv**. Av disse er **første infinitiv** enklest: den har bare én form, som er den samme som verbets oppslagsform i ordlister. Første infinitiv har vanligvis funksjon som objekt eller subjekt i en setning.

Som objektsfunksjon er den vanlig i for eksempel i relative setninger (se grammatikken, punktet [4.2.2. Referative setninger](#).) Enda mer vanlig er første infinitiv i modale setninger (se grammatikken, punktet [4.2.3. Modale setninger](#).)

Eks.

Hukka ajatteli/tahtoi/meinas/sai **[lähteet jäniksenpyyhyön]**.

SUBJ V OBJ

[Ulven tenkte/ønsket/fikk (å) dra på harejakt.]

Hänelä oli pakko/halu [saada ruokkaa].
 ADVLI V SUBJ
 [Hun/han måtte/hadde lyst (å) få (tak i) mat.]

Andre infinitiv har to kasus, inessiv og såkalt instruktiv (suffiks *n*). Andre infinitiv er ikke svært vanlig i kvensk. De gangene de brukes, fungerer den som frie adverbialer i setningen. Dvs. at de kan utelates, og setninga er like fullt fullstendig. Ofte er det slik at andre infinitiv kan erstattes med en setning. Eks.:

[Kulkkeissa vaarassa] [hän näki jäniksen].
 ADVL S
 [”Gående ” å fjellet, så han en hare.]

Jf. Den semantisk identiske setninga:

[Ko hän kulki vaarassa,] [hän näki jäniksen].
 S S
 [Mens han gikk på fjellet, så han en hare.]

[Hän käveli kadūla] [heilutellen kässii].
 S ADVL
 [Hun/han gikk på gata, svingende med armene.]

Jf. Den semantisk identiske setninga:

[Hän käveli kadūla] ja [heilutteli kässii].
 S S
 [Hun/han gikk på gata og svingte med armene.]

Andre infinitiv trenger man altså vanligvis ikke å bruke, det samme kan sies med en hel setning, med bi- eller hovedsetning. 2. infinitiv inessiv kan vanligvis erstattes med en temporal (dvs. som uttrykker tid) *ko*-setning, som i verbfrasen ovenfor: *kulkkeissa vaarassa* kan erstattes med *ko hän kulki vaarassa*. 2. infinitiv instruktiv kan erstattes med en *ja*-konjunksjon og en hovedsetning, som når verbfrasen ovenfor *heilutellen kässii* erstattes med *ja heilutteli kässii*.

Men det finnes også former av 2. infinitiv som er akkurat som adverb eller postposisjoner. For eksempel *käyden* ’til fots’, *juosten* ’springende’ og *vähitellen* ’etter hvert’ og (postposisjonen) *toisten nähden* ’i andres påsyn’. Disse anser vi som en del av leksikon.

Tredje infinitiv igjen er svært frekventativ i tale og skrift, og den er en

vesentlig del av infinitivbøyninga. Den forekommer i fem kasus: **inessiv**, **elativ**, **illativ** og **adessiv** og **abessiv**. Det er slik at visse finitte verb krever at infinitiven i setninga står i en bestemte kasusform av 3. infinitiv. Slike tilfeller har jeg beskrevet for eksempel i forbindelse med modale setninger i punkt 4.2.3 i grammatikken (se [dette](#)); der fungerer 3. infinitiv inessiv, elativ og illativ som et obligatorisk adverbial i setninga. Indre lokalkasus av 3. infinitiv blir brukt også i lokasjon- og bevelsesetninger (se punktene [4.2.1.1. Lokasjon](#) og [4.2.1.6. Bevegelse](#)).

3. infinitivformene står alltid som adverbial i en setning. 3. infinitiv adessiv står alltid som et fritt adverbial i setningen, altså adverbialfrasen kan utelates uten å bryte mot setningsstrukturen, og den uttrykker **måten** som handlinga blir utfør å. Også 3. infinitiv abessiv kan fungere som et fritt adverbial i setningen.

Eksempel på bruk av 3. infinitiv:

Pekka SUBJ Jf.	istuu V	[lukemassa kirjaa]. 'Pekka sitter og leser i ei bok.' VP [3.inf.iness + NP] = ADV
Pekka SUBJ	istuu V	venheessä. 'Pekka sitter i båten.' NP [ness.sg.] = ADV
Pekka SUBJ Jf.	tuli V	[hihtaamasta]. 'Pekka kom fra skitur/eg.: 'fra skigåing'' VP [3.inf.elat. + NP] = ADV
Pekka SUBJ	tuli V	Kaarasjoesta. 'Pekka kom fra Karasok.' NP [elat.sg.] = ADV
Pekka SUBJ Jf.	ui V	[kattomhaan kalloi]. 'Pekka svømte ut for å se på fisk.' VP [3.inf.ill. + NP] = ADV
Pekka SUBJ	ui V	saarheen. 'Pekka svømte til øya.' NP [ill.sg.] = ADV
Ruoka SUBJ Jf.	jäi V	[syömättä]. 'Maten ble uspist.' VP [3.inf.abess] = ADV
Pekka SUBJ	jäi V	ruvatta. 'Pekka ble uten mat.' NP [abess.sg.] = ADV

Hän	lähti	naakkimalla	kaupunkhiin	[toisten kuulematta].
NP	V	VP[3.inf.adess.]	NP [ill.sg.]	VP[NP + 3.inf.abess.]
SUBJ	V	LØS.ADV.	NP	LØS.ADV

'Han gikk smygende ut, uten at andre hørte det.'

Jf.

Hän	lähti	sykkelillä	kaupunkhiin	rahatta.
NP	V	NP [adess.sg.]	NP [ill.sg.]	NP[abess.sg.]
SUBJ	V	LØS.ADV	NP	LØS.ADV

'Han dro med sykkel til byen, uten penger.'

De siste setningene ville ha vært fullstendige, sjøl om vi hadde fjernet de løse adverbialene (*naakkimalla/sykkelillä* og *toisten kuulematta/rahatta*). *Lähteet*- verbet krever bare adverbialer som forteller om sted, hvor man drar hen.

Ovenfor ser vi at 3. infinitiv er i samme kasus som et tilsvarende NP-adverbial ville ha vært.

I den følgende tabellen ser vi hvordan de forskjellige infinitivene dannes:

Tabell V.9: Infinitivformene

Stammetyper	1. inf.	2. inf. iness.	2. inf. instrukti.	3. inf. iness.	3. inf. elat.	3. inf. illat.	3. inf. abess.
1. 1-stava	saa/ða vie/ðä ui/ða	saa/ðessa vie/ðessä ui/ðessa	saa/ðen vie/ðen ui/ðen	saa/massa vie/mässä ui/massa	saa/masta vie/mästä ui/masta	saa/mhaan vie/mhään ui/mhaan	saa/matta vie/mättä ui/matta
2. Verb med én stamme							
e-stammer	kulkke/et	kulkke/issa	kulkke/in	kulke/massa	kulke/masta	kulke/mhaan	kulke/matta
i-stammer	lukke/et	lukke/issa	lukke/in	luke/massa	luke/masta	luke/mhaan	luke/matta
	soppi/it	soppi/issa	soppi/in	sopi/massa	sopi/masta	sopi/mhaan	sopi/matta
	tohti/it	tohti/issa	tohti/in	tohti/massa	tohti/masta	tohti/mhaan	tohti/matta
O-, U-stammer	aikko/ot	aikko/issa	aikko/in	aiko/massa	aiko/masta	aiko/mhaan	aiko/matta
	katto/ot	katto/issa	katto/in	katto/massa	katto/masta	katto/mhaan	katto/matta
	näkky/yt	näkky/issä	näkky/in	näky/mässä	näky/mästä	näky/mhään	näky/mättä
A-stammer	luotta/at	luotta/issa	luotta/in	luotta/massa	luotta/masta	luotta/mhaan	luotta/matta
	antta/at	antta/issa	antta/in	anta/massa	anta/masta	anta/mhaan	anta/matta
	kattosta/at	kattosta/issa	kattosta/in	kattosta/massa	kattosta/masta	kattosta/mhaan	kattosta/matta
	lenttä/ät	lenttä/issä	lenttä/in	lentä/mässä	lentä/mästä	lentä/mhään	lentä/mättä
	näytästä/ät	näytästä/issä	näytästä/in	näytästä/mässä	näytästä/mästä	näytästä/mhään	näytästä/mättä
3. Verb med to stammer							
3.1. 2-stava	ol/la	olle/issa	ol/len	ole/massa	ole/masta	ole/mhaan	ole/matta
	juos/ta	juos/tessa	juos/ten	juokse/massa	juokse/masta	juokse/mhaan	juokse/matta
	näh/ðä	näh/ðessä	näh/ðen	näke/mässä	näke/mästä	näke/mhään	näke/mättä
3.2. ele-verb	kävel/ä	kävel/essä	kävel/en	kävele/mässä	kävele/mästä	kävele/mhään	kävele/mättä
	ajatel/la	ajatel/lessa	ajatel/len	ajattele/massa	ajattele/masta	ajattele/mhaan	ajattele/matta
3.3. (A)ise-verb	aukais/ta	aukais/tessa	aukais/ten	aukaise/massa	aukaise/masta	aukaise/mhaan	aukaise/matta
	täris/tä	täris/tessä	täris/ten	tärise/mässä	tärise/mästä	tärise/mhään	tärise/mättä

4. Verb med dobbel voklastamme							
4.1. itte-verb	kyyti/tä halli/ta	kyyti/tessä halli/tessa	kyyti/ten halli/ten	kyytitte/mässä hallitte/massa	kyytitte/mästä hallitte/masta	kyytitte/mhään hallitte/mhaan	kyytitte/mättä hallitte/matta
4.2. ne-verb	like/tä vanhe/ta	lije/tessä vanhe/tessa	lije/ten vanhe/ten	likene/mässä vanhene/massa	likene/mästä vanhene/masta	likene/mhään vanhene/mhaan	likene/mättä vanhene/matta
4.3. Kontrakte verb	jatka/ta pölä/tä keri/tä kado/ta	jatka/issa pölkki/issä kerkki/issä katto/issa	jatka/in pölkki/in kerkki/in katto/in	jatkaa/massa pölkki/mässä kerkkii/mässä kattoo/massa	jatkaa/masta pölkki/mästä kerkkii/mästä kattoo/masta	jatkaa/mhaan pölkki/mhään kerkkii/mhään kattoo/mhaan	jatkaa/matta pölkki/mättä kerkkii/mättä kattoo/matta

Tabellen mangler formene 3. infinitiv adessiv, men de lages akkurat på samme måte som f.eks. inessivformene: verbets vokalstamme + mA + (l)lA: *syömälä, uimala, antamalla, juoksemalla, ajattelemalla, kyytittemälä, pölkkiämällä* osv.

5.11.2. Partisippene

Partisippene er infinitte verbformer som ofte har samme funksjon som adjektivene i en setning. Derfor bøyes de også i alle kasus og i begge tall, de bøyes altså på samme måte som hvilket som helst nomen. Dessuten forekommer de i nektende preteritum, i sammensatte verbformer og i infinitte verbfraser. Eksempel:

Som adjektivattributt

Astiita ei ole hyvä pestä [*juokseevassa* (aktiv presens partisipp i iness. sg.) vedessä].
'Det er ikke bra å vaske opp/vaske kopper i rennende vann'

Rannasta löytyi [*häviny* (aktiv perfektum partisipp i nom.sg.) mies].
'På stranda ble det funnet en druknede mann.'

Mettästä löydettiin [*tapetun* (passiv perfektum partisipp i gen. sg.) karhuun].
'I skogen ble det funnet en drepen bjørn.'

Nektende preteritum

Mie en kirjoittanu (aktiv indikativ nektende preteritum, 1. pers. sg.) preevii kuninkhaale.
'Jeg skrev ikke brev til kongen.'

Met |*emmä pölämme* (aktiv indikativ nektende preteritum, 1. pers. pl.) hukkaa.
'Vi var ikke redde for ulven.'

I verbets sammensatte former

Hän oli häviny (aktiv indikativ pluskvamperfektum, 3. pers. sg.) aaphaan.
'Han/hun var druknet på havet.'

Met *olisimma lähättämme* (aktiv kondisjonalis perfektum, 1. pers.pl.) kuninkhaale preevin.
'Vi skulle ha sendt et brev/brevet til kongen.'

Karhuun oli tapettu [passiv indikativ pluskvamperfektum] jo kevväilä.
'Bjørnen var drept allerede om våren.'

I verbifraser

Näkkyy [*tulleevan* (aktiv presens partisipp, gen.sg.) kaunis päivä].
'Det ser ut til å bli en vakker dag.'

Mie kuulin [Nuutin *tulleevan* (aktiv presens partisipp, gen.sg.)].
'Jeg hørte at Knut var kommet.'

[Nuutti] näytti jo [tulheen (aktiv perfektum partisipp, gen.sg.) Alattihoon].
'Knut så ut til å være kommet til Alta allerede.'

Het luulthiin [Nuutin jo tulheen (aktiv perfektum partisipp, gen. sg.) Alattihoon].
'De trodde at Knut hadde kommet allerede til Alta.'

Det er to hovedtyper partisipp, **presens partisipp** og **perfektum partisipp**. Begge har både en aktiv og en passiv form. Danning av perfektum partisipp har du allerede lært tidligere da vi behandla danning av nektende preteritum. (Se punkt [5.6.4. Danning av perfektum partisipp](#).)

Også danning av presens partisipp er lett: **Aktiv presens partisipp** dannes på den måten at suffikset *vA* (ved enstava verb må man først fjerne suffikset *pi*) føyes til formen aktiv indikativ presens 3. person sg. **Passiv presens partisipp** sitt suffiks *TAvA* og **passiv perfektum partisipp** sitt suffiks *TU* føyes til den samme stammen, som også de andre passivsuffiksene (se [passivstammen](#) ovenfor). Bøyning av aktiv presens partisipp flertall er enkel, og man trenger ikke å lure på om om det blir en *O* foran *i*'en, eller ikke: sluttvokalen *A* + flertalls *i* blir alltid *i*. Eksempel (*syö/vä:*) *syöv/i/ssä*, (*juos/ta : juokse/va:*) *juoksev/i/ssa*, (*kirjoittaa/t : kirjoitta/va:*) *kirjoittav/i/ssa*, (*hävi/tä : hävvi/vä:*) *hävviiv/i/ssä*. (Se også punkt [3.3. Vokalveksling foran suffikset i](#).)

Nedenfor er en tabell der du kan se hvordan partisippformene dannes.

Tabell V.10: Partisippformene

Stammetyper	1. inf.	Akt. partis.pres. (vA-partis.)	Akt. partis.perf. (nUt-partis)	Pass. partis.pres. (TAvA-partis.)	Pass. partis.perf. (TU-partis.)
1. 1-stava	saa/ða vie/ðä ui/ða	saa/va vie/vä ui/va	saa/nu vie/ny ui/nu	saa/tava vie/tävä ui/tava	saa/tu vie/ty ui/tu
2. Verb med én stamme					
e-stammer	kulkke/et	kulkkee/va	kulke/nu	kulje/ttava	kulje/ttu
i-stammer	lukke/et soppi/it tohti/it	lukkee/va soppii/va tohtii/va	luke/nu sopi/nu tohti/nu	luje/ttava sovi/ttava tohdi/ttava	luje/ttu sovi/ttu tohdi/ttu
O-, U-stammer	aikko/ot katto/ot	aikkoo/va kattoo/va	aiko/nu katto/nu	aijo/ttava kattotta/va	aijo/ttu katto/ttu
A-stammer	näky/yt luotta/at antta/at kattosta/at lenttä/ät näytästä/ät	näkkyy/vä luottaa/va anttaa/va kattostaa/va lenttää/vä näytästää/vä	näky/ny luotta/nu anttaa/nu kattosta/nu lenttä/ny näytästä/nny	nävy/ttävä luote/ttava anne/ttava kattoste/ttava lenne/ttävä näytäste/ttävä	nävy/tty luote/ttu anne/ttu kattoste/ttu lenne/tty näytäste/tty
3. Verb med to stammer					
3.1. 2-stava	ol/la juos/ta näh/ða	ollee/va juoksee/va näkkee/vä	ol/lu juos/su näh/ny	ol/tava juos/tava näh/tävä	ol/tu juos/tu näh/ty

3.2. ele-verb	kävel/ä ajatel/la	kävelee/vä ajattellee/va	kävel/y ajatel/lu	kävel/tävä ajatel/tava	kävel/ty ajatel/tu
3.3. Aise-verb	aukais/ta täris/tä	aukaissee/va tärissee/vä	aukais/su täris/sy	aukais/tava täris/tävä	aukais/tu täris/ty
4. Stammer med dobbel vokalstamme					
4.1. itte-verbit	kyyti/tä tarvi/ta	kyytittee/vä tarvittee/va	kyyti/ny tarvi/nu	kyyti/ttävä tarvi/ttava	kyyti/tty tarvi/ttu
4.2. ne-verb	like/tä vanhe/ta	likenee/vä vanhenee/va	lije/ny vanhe/nu	lije/ttävä vanhe/ttava	lije/tty vanhe/ttu
4.3. Kontrakte verb	jatka/ta pölä/tä keri/tä kado/ta	jatkaa/va pölkkaa/vä kerkkii/vä kattoo/va	jatka/nu pölä/ny keri/ny kado/nu	jatka/ttava pölä/ttävä keri/ttävä kado/ttava	jatka/ttu pölä/tty keri/tty kado/ttu

6. Nomenmorfologi

Som nomen regnes følgende: **substantiv**, **adjektiv**, **pronomen** og **tallord**. På kvensk bøyes alle nomena – i motsetning til på norsk – på samme måte. Bøying av pronomen og tallord er litt forskjellig, men substantiv og adjektiv bøyes helt på samme måte.

Verba er de mest sentrale orda i ei setning, og alle andre ord er avhengige av dem. Også nomenas form er avhengig av verbet i setninga (jf. kapittel [4.2. Setningstyper](#)). Et adjektiv som står foran et substantiv og presiserer det, har samme form, kasus og tall som det substantivet det står til. Vi kaller dette kongruens (se foran om [kongruens mellom adjektivattributt og hovedord](#)).

Her skal vi først behandle substantivas og adjektivs tall og kasus.

6.1. Tall

Nomena har to tall: singular og plural, eller entall og flertall. **Entall** er en såkalt umarkert kategori, den har ingen eget kjennetegn eller suffiks. Entall brukes når det er snakk om én enhet, eller om en ting når man ikke kan si hvorvidt den består av én eller flere enheter. I slike tilfeller det vanligvis snakk om stoff eller mengde som ikke kan deles i mindre enheter. Vi kan kalle slike ord for *stofford*. Eksempel:

Poika lähti Naavuonhoon. [Gutten dro til Kvæningen.]
(*Poika* er én enhet, og det er også *Naavuno*.)

Ilma oon kaunis. [Været er pent.]
(*Ilma* er et stofford, som ikke kan deles i mindre deler.)

Mie juon vettä. [Jeg drikker vann.]
(*vettä* er partitiv (kasus) av ordet *vesi*; *vesi* er et stofford, som ikke kan deles i mindre deler.)

Plural, eller **flertall**, brukes når det er snakk om flere enn én enhet. Flertall har en egen form. Flertall kjennetegnes av to forskjellige suffiks: *t* i nominativ, og *i* i andre kasus. Eksempel:

Poja/t (nominativ flertall) lähdehiin Naavuonhoon. (Nominativ.)
[Guttene dro til Kvæningen.]
Poj/i/la (adessiv flertall) ei ole tillaa lähteet Naavuonhoon. (Adessiv.)
[Guttene har ikke anledning til å dra til Kvæningen.]

Hvordan man føyer disse flertallssuffiksa til ordstammen, har vi snakket om i [3.3. Vokalendringer foran suffikset i](#).

6.2. Nomenas bøyningstyper og stammer

På samme måte som verb, har også nomen både vokal- og konsonantstamme. Alle nomen har vokalstamme, men bare en del av nomena har også konsonantstamme. De nomena som bare har vokalstamme, kaller vi her for **nomen med én stamme**. De nomena som både har vokal- og konsonantstamme, kaller vi her **nomen med to stammer**.

Om et nomen har konsonantstamme, så brukes denne i danning av partitiv entall, og for en del av konsonantstammene også i danning av genitiv flertall. I andre tilfeller brukes alltid vokalstammen. (Om ordas vokal- og konsonantstammer generelt, se [2.3.2. Ordstammer](#).)

Det finnes også énstava, tostava og flerstava nomen, og vokalstammen deres kan slutte på én eller to vokaler. I denne grammatikken deles nomena inn i grupper, alt etter hva slags stammer de har og hvordan de ulike bøyningssuffiksa føyes til disse stammene.

Vi skal her behandle hver stammetype for seg.

6.2.1. Tostava stammer med kort endevokal

Tostava stammer med kort endevokal har vi i ord som bare har to stavelser i vokalstammen, hvorav siste stavelse slutter på én vokal, som i (nom.sg. : gen.sg.) *poika : poja/n*, *kroppi : kropi/n*, *tollo : tollo/n*. Foran denne vokalen er det i nominativ alltid konsonant.

I gruppa nomen med **én stamme** og to stavelser kan den siste vokalen i vokalstammen være *e*, *i*, *A*, *O* eller *U*, for eksempel (nom.sg. : gen.sg. : part.sg.) *aika : aija/n : aikka/a* [tid], *joki : jove/n : jokke/e* [elv], *joukko : jouko/n : joukko/o* [gruppe, flokk], *tooli : tooli/n : tooli/i* [stol]. Stammevokalen er den samme som nominativformens siste vokal. Et unntak er stammer med *e* islutten der nominativformen slutter på *i*.

I gruppa nomen med **to stammer** ender nominativen alltid på vokalen *i* og vokalstammens siste vokal er alltid *e*. Denne gruppa med tostava ord som har to stammer er ikke stor, og nye ord kommer ikke til her lenger. Vi sier derfor at gruppa er lukket. Konsonantstammen brukes bare i danning av partitiv entall, ellers brukes alltid vokalstammen. Eksempel på slike ord med to stammer er:

(nom. sg. : gen. sg. : part. sg. : part. pl. : iness.pl.) *pieni : piene/n : pien/tä*, *lumi : lume/n : lun/ta*, *käsi : käde/n : kät/tä*, *viisi : viide/n : viit/tä*, *hirsi : hirre/n : hirt/tä*, *kaksi : kahde/n : kah/ta*, *lapsi : lapse/n : las/ta*.

I de tostava stammene med kort endevokal er det gradveksling. Gradvekslinga er slik:

- ord med én stamme, enten I (: 0) : II, eks. (nom. sg. : gen. sg. : part. pl. : iness. pl. iness.) *aika : aija/n : aikka/a : aikko/i : aijo/i/ssa*, *loma : loma/n : lomma/a : lomm/i/i : lomm/i/ssa*) eller II (: I) : II, eks. (nom. sg. : gen. sg. : part. sg. : part. pl. : iness. pl.) *katto : kato/n : katto/o : katto/i : katto/i/n*, *hullu : hullu/n : hullu/u : hullu/i : hullu/i/ssa*);
- i ord med to stammer vises ikke gradvekslinga på samme måte, siden man i partitiv

bruker konsonantstammen, og i konsonantstammer som ender på *-te*, er det veksling mellom *s* i nominativ og stammens *t* (se [3.4. ti > si –endring](#)). I flertall er det likevel gradveksling i *s*'en i stammen. Danning av flertall i eksempla ovenfor ville vært (nom. sg. : part. pl. : iness. pl.) *pieni* : *pieni/i* : *pieri/i/ssä*, *lumi* : *lumi/i/i* : *lumi/i/ssa*, *käsi* : *käsi/i/i* : *käsi/i/ssä*, *viisi* : *viisi/i/i* : *viisi/i/ssä*¹⁰, *hirsi* : *hirsi/i/i* : *hirsi/i/ssä*, *kaksi* : *kaksi/i/i* : *kaksi/i/ssa*, *lapsi* : *lapsi/i* : *lapsi/i/ssa*.

Om gradveksling, se eget kapittel [3.1. Gradveksling](#).

6.2.2. Flerstava stammer med kort endevokal

Flerstava stammer med kort endevokal er nomen som har mer enn to stavelser i stammen, og som har en vokalstamme som ender på én vokal. Det kan være mange stavelser i stammen; vanligvis er det likevel bare tre eller fire. Sammensatte ord, eller ”kombinerte ord”, som for eksempel *esimerkki*, der det til sammen er fire stavelser, anser vi likevel ikke som flerstava. Sammensatte ord bøyes etter siste ord i kombinasjonen; ordet *esimerkki* bøyes som et tostava ord.

Av flerstava nomen med kort endevokal finnes det både de med én stamme, og de som også har konsonantstamme. Flerstava nomen er forskjellige fra tostava nomen i det at dersom et ord har konsonantstamme, så er den vanligvis den samme som nominativ entall, eller altså oppslagsordet; i de tostava er jo konsonantformen med bare i partitiv entall, og nominativ ender på *i*.

Flerstava ord med én stamme kan slutte på hvilken som helst vokal, eller siste vokal kan være *i*, *O* eller *U*; men likevel aldri en *e*. Stammens sluttvokal er, i andre former enn [komparativ](#), den samme som sluttvokalen i nominativ entall, eller m.a.o. så er det ingen veksling *i* : *e*. Dette er enten lånord som ender på *i*, eller så er de avledninger som er danna ved at et avledningssuffiks er føyd til grunnordet. Til disse regnes for eksempel alle komparativene, presens partisipp og *nomen agentis* (tekijännimet). Eksempel: (lånord) *meininki* : *meinigin* : *meininkii*, *tunturi* : *tunturi/n* : *tunturi/i*, (kollektivavledning) (*paivu* →) *paivukko* : *paivuko/n* : *paivuko/o*, (komparativ) (*tihhee* →) *tihheempi* : *tihheemä/n* : *tihheemppää*, (presens partisipp) (*soppi/it* →) *soppiiva* : *soppiiva/n* : *soppiiva/a*, (nomen agentis) (*kulkke/et* →) *kulkkiija* : *kulkkiija/n* : *kulkkiija/a*. Som dere ser, så er gradvekslinga vanligvis av samme karakter som i tostava ord.

Det finnes flere typer av **flerstava nomen med to stammer**, altså med én vokalstamme og én konsonantstamme. Jeg lister dem opp her og benevner dem etter en frekvent representant, eller i forhold til hvilke saker eller forhold de refererer til.

tyttöret-nomena. Den indre konsonanten i stammen kan være i veksling I : II, eller O : I, eller evt. helt uten veksling. Eksempel på vekslingstypen er *tytär* : *tyttöre/n* : *tyttörtä*, *kannel* : *kantele/n* : *kannel/ta*. Andre som hører til denne gruppa er

¹⁰ Jo, du ser rett! Også tallorda har flertallsformer! Eks. *Mie olin viimi viikola kaksissa häissä*. ’Jeg var siste uke i to bryllup’. Det er snakk om såkalt *plurale tantum*-ord, eller ord som alltid står i flertall (som *häät* ’bryllup’). Et annet tilfelle har vi når det er spørsmål om et sett, et servise, som *Minula oon viidet kupit* ’Jeg har fem sett av kopper’.

sisar : *sisare/n* : *sisar/ta*, *elläin* : *elläime/n* : *elläin/tä*, *tyven* : *tyvene/n* : *tyven/tä*, *sydän* : *sydäme/n* : *sydän/tä*. Vi ser at konsonantstammens *n* ofte veksler med vokalstammens *me*. Noen ganger bevares *n*, som ovenfor i ordet *tyven* : *tyvenen*. Regelen er at om nominativ entall slutter på *in*, så veksler den alltid med vokalstammens *ime*. Oftest er vokalstammens siste vokal *e*, men den kan også være *A*, som i *lämmin* : *lämpimä/n*: *lämmin/tä*.

Egenskapsnavn. Disse nomena har som regel et adjektiv som grunnord. Av dette adjektivet er det så danna et substantiv, som forteller at noen eller noe har den egenskapen som dette adjektivet uttrykker. I entall har disse gradvekslinga *us* : *uđe* : *ut*, i flertall ender stammen på *ks(i)*. Som i : (*rakas* →) *rakkhaus* : *rakkhaude/n* : *rakkhaut/ta* : *rakkhauks/ii/ta*, (*korkkee* →) *korkkeus* : *korkkeude/n* : *korkkeut/ta* : *korkkeuks/ii/ta* (part.pl.).

Ordenstall dannes av grunntalla, eller kardinalene. Eksempel: (nom.sg. : gen.sg. : part.sg. : illat.sg. : part.pl.) (*nelje* →) *neljes* : *neljene/n* : *neljet/tä* : *neljent/heen*: *neljenss/i/i*. Tallordet *tuhat* bøyes nesten som et ordenstall, slik: *tuhat* : *tuhane/n* : *tuhat/ta* : *tuhant/heen* : *tuhanss/i/i*.¹¹

Karitive adjektiv forteller at det grunnordet uttrykker, ikke eksisterer. Grunnordet er enten et substantiv eller et verb. Eksempel: (*vika* →) *vijaton* : *vijattoma/n* : *vijaton/ta* : *vijattomm/ii/ta*, (*onni* →) *onneton* : *onnettoma/n* : *onneton/ta* : *onnettomm/ii/ta*, (*tiettäät* →) *tietämätön* : *tietämättömä/n* : *tietämätön/tä* : *tietämättöm/ii/tä*. Vi ser at karitivsuffikset alltid gradveksler etter skjemaet I : II.

Superlativer, som også superlativer på norsk, forteller at det er mest av noe, eller mer av en eller annen egenskap enn noen annen i en gitt kontekst. Eksempel: (*korkkee* →) *korkkein* : *korkkeima/n* : *korkkein/ta* : *korkkeim/ii/ta*, (*paha* →) *pahhiin* : *pahhiima/n* : *pahhiin/ta* : *pahhiim/ii/ta*. Ser vi godt etter, så legger vi merke til at disse superlativa nesten er som *tytär*-nomina, og de kan også plasseres i den gruppa.

6.2.3. Stammer med lang endevokal (VV-stammer)

Stammer med lang vokal kan deles i tre grupper. I **første gruppe** har vi slike som bare har én stavelse, og stavelsesmønsteret er (K)VV, for eksempel *yö*, *tie*, *tee*, *täi*. Vokalene kan være like eller forskjellige. Til samme gruppe kan også regnes flerstava nomen som slutter på *Vi*, som *lauvantai*, *maanantai*.

Til den **andre gruppa** hører tostava nomen med vokalstamme, med nominativ og stamme som slutter på VV, eller altså på to like vokaler, som *kauhee*, *korkkee*, *kurkkii*, *laattii*, *valkkee*¹², *vappaa*. Både i denne gruppa, og i første gruppe, er nominativ entall og stammen like. Adjektivet *vanhaa* er i entall også som *valkkee*-nomena: *vanhaa* : *vanhaa/n* : *vanhaa/ta*. I flertall bøyes det som vanlige tostava

¹¹ Men jf. ordenstallet (*tuhat* →) *tuhanes* : *tuhanenne/n* : *tuhanet/ta* : *tuhant/heen* : *tuhanss/i/i*.

¹² I mange dialekter ender disse orda på *iA*, eller *eA* eller *iO*. Orda bøyes likevel oftest på samme måte som om de hadde endt på VV.

nomen med kort endevokal, altså: *vanho/i/n* : *vanho/i/ssa* osv.

I den **tredje gruppa** er det også nomen som har vokalstamme som slutter på to like vokaler, men her er det i tillegg også nomen med konsonantstammer. I denne gruppa har vi altså nomen med to stammer. Konsonantstammen er – foruten i [perfektum partisipp](#) – lik den i nominativ entall. Til denne tredje gruppa hører følgende undergrupper :

opas-nomena. Av disse er det både substantiv og adjektiv. Det kommer ikke nye tostava *opas*-ord, dette er altså ei lukket gruppe. Men man kan likevel vha. suffikset *-kAs* danne nye avledninger. Eksempel: (nom.sg. : gen. sg. : part.sg. : part.pl.) *opas* : *opphaa/n* : *opas/ta* : *oppha/i/ta*, *rikas* : *rikkhaa/n* : *rikas/ta* : *rikkha/i/ta*, *ruvis* : *rukhi/n* : *ruvis/ta* : *rukhi/i/ta*, *tyyris* : *tyyrhii/n* : *tyyris/tä* : *tyyrhi/i/tä*, *rakas* : *rakkhaan* : *rakasta* : *rakkha/i/ta*, *varas* : *varkhaan* : *varasta* : *varkha/i/ta*, *lammas* : *lamphaa/n* : *lammas/ta* : *lampha/i/ta*; (avledning) (*voima* →) *voimakas* : *voimakkhaa/n* : *voimakas/ta* : *voimakha/i/ta*.

vuodet-nomena, som: (nom. sg. : gen. sg. : part.sg. : part.pl.) *vuodet* : *vuothee/n* : *vuodet/ta* : *vuothe/i/ta*, *huonet* : *huonhee/n* : *huonet/ta* : *huonhe/i/ta*, *tervet* : *tervhee/n* : *tervet/tä* : *tervhe/i/tä*, *siikatet* 'dønning' : *siikatthee/n* : *siikatet/ta* : *siikathe/i/ta*, *askelet* : *askelhee/n* : *askelet/ta* : *askelheita*.

Vi ser at *opas*-nomena og *vuodet*-nomena begge har samme slags gradveksling: 0 : I eller I : II. I begge forekommer også *h* etter stammevokalen.

Perfektum partisipp-formene regnes også til denne gruppa, skjøl om de i nominativ ender på vokalene U^{13} . Konsonantstammen er likevel i bruk i partitiv. Eksempel: (*kuolla* →) *kuolu* : *kuolhee/n* : *kuollut/ta* : *kuolhe/i/ta*, (*vaippu/ut* →) *vaipunu* : *vaipunhee/n* : *vaipunut/ta* : *vaipunhe/i/ta*.

Vi ser at i den tredje gruppa, eller VV-nomenstammer med to stammer, dukker det alltid opp en *h* etter stammekonsonanten. Denne må ikke forveksles med illativens *h*; i illativsuffikset er det *h* i alle stammetyper.

6.2.4 Nomen med konsonantstamme i genitiv flertall

Nomen med konsonantstamme i genitiv flertall har alle to stammer. Men denne konsonantstammen brukes, i tillegg til å danne partitiv entall, også når man danner genitiv flertall.

Følgende nomentypene finnes:

- 1. såkalte *s:kse*-nomen, som *veres* : *veres/tä* : *veres/ten* : *verekse/t*, *kokkous* : *kokkous/ta* : *kokkous/ten* : *kokkoukse/t*, *kokkouks/i/i*). Det kan virke som om *kokkous*-nomena alltid slutter på *-Us* i nominativ entall. De er da også avleda av et verb, de er en slags *nomen actionis*, eller *tevonnimi*, som man sier. Disse må heller ikke forveksles med egenskapsord på *-Us* : *Ute*, som har nomen som grunnord (se ovenfor [om egenskapsord](#)).
- 2. såkalte *inen*-nomen, som *vihrinen* : *vihris/tä* : *vihris/ten* : *vihriset*, *ihminen* :

¹³ I disse nominativ entall-formene av perfektum partisipp var det tidligere en *t* i slutten, men den er seinere forsvunnet i nesten alle de kvenske dialektene. Derfor anser vi dem her som nomen med konsonantstamme.

ihmis/tä : ihmis/ten : ihmise/t). Dette er en svært vanlig nomentype, og slike kan man lage stadig nye av vha. avledningssuffikset *-(la)inen*, for eksempel (Mogadishu →) *mogadishulainen* 'en person fra Mogadishu'.

I tabellen nedenfor kan du se hva slags stammer nomenas ulike bøyningstyper har.

Tabell VI.1: Nomenas bøyningstyper

Bøyningstype	Nominativ sg.	Vokalstamme: genitiv sg. : partitiv sg./ essiv sg.	Konsonantstamme: sg. partitiv (: genitiv flertall)
1. Tostava stammer med kort endevokal			
1.1. Men én stamme	aika mettä joki pappi joukko	aija/n : aikkaa mettä/n: mettä/ä jove/n : jokke/e papi/n : pappi/i jouko/n : joukko/o	
1.2. Med to stammer	pieni lumi käsi viisi hirsi lapsi mies	piene/n : piene/nä lume/n : lume/na käde/n : käte/nä viide/n : viite/nä hirre/n : hirte/nä lapse/n : lapse/na miehe/n : miehe/nä	pien/tä lun/ta kät/tä viit/tä hirt/tä lasta mies/tä
2. Flerstava stammer med kort endevokal			
2.2. Med én stamme	meininki tunturi paivukko tihheempi soppiiva kulkkiiija opettaaja sivakka	meiningi/n : meininkki/i tunturi/n : tunturi/i paivuko/n : paivukko/o tihheemä/n : tihheemppä/ä soppiiva/n : soppiiva/a kulkkiiija/n : kulkkiiija/a opettaaja/a : opettaaja/a sivaka/n : sivakka/a	
2.2. Med to stammer	tytär kannel sisar elläin tyven sydän lämmin rakkhaus korkkeus neljes tuhat	tyttäre/n : tyttäre/nä kantele/n : kantele/na sisare/n : sisare/na elläime/n : eläime/nä tyvene/n : tyvene/nä sydäme/n : sydäme/nä lämpimä/n : lämpimä/nä rakkhaude/n : rakkhaute/na korkkeude/n : korkkeute/na neljene/n : neljente/nä tuhane/n : tuhante/na	tytär/tä kannel/ta sisar/ta elläin/tä tyven/tä sydän/tä lämmin/tä rakkhaut/ta korkkeut/ta neljet/tä tuhat/ta
3. Stammer med lang endevokal			
3.1. Enstava og <i>Vi</i> -nomen	maa tie yö	maa/n : maa/ta tie/n : tie/tä yö/n : yö/tä	

	tuorestai helluntai	tuorestai/n : tuorestai/ta helluntain : helluntai/ta	
3.2. Tostava med én stamme	valkkee kauhee kurkkii assii	valkkee/n : valkkee/ta kauhee/n : kauhee/ta kurkkii/n : kurkkii/ta assii/n : assii/ta	
3.3. Med to stammer	opas rakas ruvis tyyris voimakas vuodet huonet tervet siikatet askelet	opphaa/n : opphaa/na rakkhaa/n : rakkhaa/na rukhii/n : rukhii/na tyyrhii/n : tyyrhii/nä voimakkhaa/n : voimakhaa/na vuothee/n : vuothee/na huonhee/n : huonhee/na tervhee/n : tervhee/nä siikatthee/n : siikatthee/na askelhee/n : askelhee/na	opas/ta rakas/ta ruvis/ta tyyris/tä voimakas/ta vuodet/ta huonet/ta tervet/tä siikatet/ta askelet/ta
4.1. <i>veres-</i> og <i>kokkous-</i> nomen	veres varis kokkous	verekse/n : verekse/nä varikse/n : varikse/na kokkouse/n : kokkouse/na	veres/tä varis/ta kokkous/ta
4.2. <i>-inen-</i> nomen	vihrinen ihminen kainulainen	vihrise/n : vihrise/nä ihmise/n : ihmise/nä kainulaise/n : kainulaise/na	vihris/tä : vihris/ten ihmis/tä : ihmisen/ten kainulais/ta : kainulais/ten

Disse stammene må man bruke når man begynner å danne de ulike kasusformene i kvensk. Det er til disse stammene man føyer kasussuffiks.

6.3. Kasusene

I kvensk er det 12 forskjellige kasus som har ulike kasussuffiks. Kasussuffiksa har samme funksjon som preposisjonene i norsk. Kasussystemet i kvensk er lett på den måten at de samme kasussuffiksa brukes både i entall og i flertall; den største forskjellen i suffiksa gjelder genitiv.

Nå skal vi gjøre det slik i denne læreboka at vi presenterer danning av kasus så enkelt som mulig. Når vi så lurer på hvordan ord settes sammen, eller m.a.o. vi lager setninger, så skal vi se på hvordan de ulike formene brukes.

I kvensk har vi følgende kasus: 1. (de såkalte grammatikalske kasusene) nominativ, genitiv, partitiv; 2. (de såkalte predikerende kasusene) essiv, translativ; 3. (de såkalte lokalkasusene) inessiv, elativ, illativ, adessiv, ablativ, allatiiv; 4. ("uten/foruten"-kasusen) abessiv. De sistnevnte lokalkasusene – adessivi, ablativi ja allativi – kan vi også kalle habitivikasus etter deres funksjon. Lokalkasusene kan også etter sine suffiks deles inn i såkalte s-kasus (i suffikset deres er det en *s*), som finnes i inessiv, elativ og illatiivi (i illativ er slett ikke *s* med i alle stammetypene), og i *l*-kasus (i suffiksa er det en *l*), som i adessiv, ablativ og allativ. Disse to kasusgruppene har litt ulike funksjoner også som lokalkasus.

6.3.1. Bøyning av nominativ entall

I følgende tabell ser vi hvilke suffiks de ulike kasusene har og hvordan de føyes til de ulike stammetyperne.

Tabell VI.2: Kasusformene i entall

Kasus	1. Tostava stammer med kort endevokal		2. Flerstava stammer med kort endevokal		3. Stammer med lang endevokal		4. Nomen med konsonantstamme i genitiv flertall
	1.1. Nomen med en stamme	1.2. Nomen med to stammer	2.2. Nomen med en stamme	3.2. Nomen med to stammer	2.3. Enstava nomen og andre med en stamme	3.3. Nomen med to stammer	
Nominativ	aika mettä joki pappi joukko	pieni lumi käsi viisi hirsi lapsi mies	meininki tunturi paivukko tihheempi soppiiva kulkkiiija opettaaja sivakka	tytär kannel sisar elläin tyven sydän lämmin rakkhaus korkkeus neljes tuhat	maa tie yö tuorestai helluntai valkkee kauhee kurkkii assii	opas rakas ruvis tyyris voimakas vuodet huonet tervet siikatet askelet lukenu (!)	veres varis kokkous vihrinen ihminen kainulainen
Genitiv	aija/ n mettä/ n jove/ n papi/ n jouko/ n	piene/ n lume/ n käde/ n viide/ n hirre/ n lapse/ n miehe/ n	meiningi/ n tunturi/ n paivuko/ n tihheemä/ n soppiiva/ n kulkkiiija/ n opettaaja/ n sivaka/ n	tyttäre/ n kantele/ n sisare/ n elläime/ n tyvene/ n sydäme/ n lämpimä/ n rakkhaude/ n korkkeude/ n neljene/ n tuhane/ n	maa/ n tie/ n yö/ n tuorestai/ n helluntai/ n valkkee/ n kauhee/ n kurkkii/ n assii/ n	opphaa/ n rakkhaa/ n rukhi/ n tyyrhi/ n voimakkaa/ n vuothee/ n huonhee/ n tervhee/ n siikatthee/ n askelhee/ n lukenhee/ n	verekse/ n varikse/ n kokkouse/ n vihrise/ n ihmise/ n kainulaise/ n

Partitiv	aikka/ a mettä/ ä jokke/ e pappi/ i joukko/ o	pien/ tä lun/ ta kät/ tä viit/ tä hirt/ tä las/ ta mies/ tä	meininkki/ i tunturi/ i paivukko/ o tihheempä/ ä soppiiva/ a kulkkiija/ a opettaaja/ a sivakka/ a	tytär/ tä kannel/ ta sisar/ ta ellän/ tä tyven/ tä sydän/ tä lämmin/ tä rakkhaut/ ta korkkeut/ ta neljet/ tä tuhat/ ta	maa/ ta tie/ tä yö/ tä tuorestai/ ta helluntai/ ta valkkee/ ta kauhee/ ta kurkkii/ ta assii/ ta	opas/ ta rakas/ ta ruvis/ ta tyyris/ tä voimakas/ ta vuodet/ ta huonet/ ta tervet/ tä siikatet/ ta askelet/ ta lukenut/ ta (!)	veres/ tä varis/ ta kokkous/ ta vihris/ tä ihmis/ tä kainulais/ ta
Essiv		piene/ nä lume/ na käte/ nä viite/ nä hirte/ nä lapse/ na miehe/ nä	meininki/ nä tunturi/ na / paivukko/ na tihheempä/ nä soppiiva/ na kulkkiija/ na opettaaja/ na sivakka/ na	tyttäre/ nä kantele/ na sisare/ na elläime/ nä tyvene/ nä sydäme/ nä lämpimä/ nä rakkhaute/ na korkkeute/ na neljente/ nä tuhante/ na	maa/ na tie/ nä yö/ nä tuorestai/ na helluntai/ na valkkee/ na kauhee/ na kurkkii/ na assii/ na	opphaa/ na rakkhaa/ na rukhii/ na tyyrhii/ nä voimakkhaa/ na vuothee/ na huonhee/ na tervhee/ nä siikatthee/ na askelhee/ na lukenhee/ na	verekse/ nä varikse/ na kokkouse/ na vihrise/ nä ihmise/ nä kainulaise/ na
Translativ	aija/ ksi mettä/ ksi jove/ ksi papi/ ksi jouko/ ksi	piene/ ksi lume/ ksi käde/ ksi viide/ ksi hirre/ ksi lapse/ ksi miehe/ ksi	meiningi/ ksi tunturi/ ksi paivuko/ ksi tihheemä/ ksi soppiiva/ ksi kulkkiija/ ksi opettaaja/ ksi sivaka/ ksi	tyttäre/ ksi kantele/ ksi sisare/ ksi elläime/ ksi tyvene/ ksi sydäme/ ksi lämpimä/ ksi rakkhaude/ ksi korkkeude/ ksi neljene/ ksi tuhane/ ksi	maa/ ksi tie/ ksi yö/ ksi tuorestai/ ksi helluntai/ ksi valkkee/ ksi kauhee/ ksi kurkkii/ ksi assii/ ksi	opphaa/ ksi rakkhaa/ ksi rukhii/ ksi tyyrhii/ ksi voimakkhaa/ ksi vuothee/ ksi huonhee/ ksi tervhee/ ksi siikatthee/ ksi askelhee/ ksi lukenhee/ ksi	verekse/ ksi varikse/ ksi kokkouse/ ksi vihrise/ ksi ihmise/ ksi kainulaise/ ksi

Inessiv	aija/ ssa mettä/ ssä jove/ ssa papi/ ssa jouko/ ssa	piene/ ssä lume/ ssa käde/ ssä viide/ ssä hirre/ ssä lapse/ ssa miehe/ ssä	meiningi/ ssä tunturi/ ssa paivuko/ ssa tihheemä/ ssä soppiiva/ ssa opettaaja/ ssa sivaka/ ssa	tyttäre/ ssä kantele/ ssa sisare/ ssa elläime/ ssä tyvene/ ssä sydäme/ ssä lämpimä/ ssä rakkhaude/ ssa korkkeude/ ssa neljene/ ssä tuhane/ ssa	maa/ ssa tie/ ssä yö/ ssä tuorestai/ ssa helluntai/ ssa valkkee/ ssa kauhee/ ssa kurkkii/ ssa assii/ ssa	opphaa/ ssa rakkhaa/ ssa rukhii/ ssa tyyrhii/ ssä voimakkhaa/ ssa vuothee/ ssa huonhee/ ssa tervhee/ ssä siikatthee/ ssa askelhee/ ssa lukenhee/ ssa	verekse/ ssä varikse/ ssa kokkouse/ ssa vihrise/ ssä ihmise/ ssä kainulaise/ ssa
Elativ	aija/ sta mettä/ stä jove/ sta papi/ sta jouko/ sta	piene/ stä lume/ sta käde/ stä viide/ stä hirre/ stä lapse/ sta miehe/ stä	meiningi/ stä tunturi/ sta paivuko/ sta tihheemä/ stä soppiiva/ sta opettaaja/ sta sivaka/ sta	tyttäre/ stä kantele/ sta sisare/ sta elläime/ stä tyvene/ stä sydäme/ stä lämpimä/ stä rakkhaude/ sta korkkeude/ sta neljene/ stä tuhane/ sta	maa/ sta tie/ stä yö/ stä tuorestai/ sta helluntai/ sta valkkee/ sta kauhee/ sta kurkkii/ sta assii/ sta	opphaa/ sta rakkhaa/ sta rukhii/ sta tyyrhii/ stä voimakkhaa/ sta vuothee/ sta huonhee/ sta tervhee/ stä siikatthee/ sta askelhee/ sta lukenhee/ sta	verekse/ stä varikse/ sta kokkouse/ sta vihrise/ stä ihmise/ stä kainulaise/ sta
Illativ	aik/ haan mett/ hään jok/ heen papp/ hiin joukk/ hoon	pien/ heen lum/ heen kät/ heen viit/ heen hirt/ heen laps/ heen mieh/ heen	meinink/ hiin tuntur/ hiin paivukk/ hoon tihheemp/ hään soppiiv/ haan kulkkii/ haan opettaaj/ haan sivakk/ haan	tyttär/ heen kantel/ heen sisar/ heen elläim/ heen tyven/ heen sydäm/ heen lämpim/ hään rakkhaut/ heen korkkeut/ heen neljent/ heen tuhant/ heen	maa/ haan tie/ heen yö/ höön tuorestai/ hiin helluntai/ hiin valkkee/ sheen kauhee/ sheen kurkkii/ sheen assii/ sheen	opphaa/ sheen rakkhaa/ sheen rukhii/ sheen tyyrhii/ sheen voimakkhaa/ sheen vuothee/ sheen huonhee/ sheen tervhee/ sheen siikatthee/ sheen askelhee/ sheen lukenhee/ sheen	vereks/ heen variks/ heen kokkouks/ heen vihris/ heen ihmis/ heen kainulais/ heen

Adessiv	aija/ la mettä/ lä jove/ la papi/ la jouko/ la	piene/ lä lume/ la käde/ lä viide/ lä hirre/ lä lapse/ la miehe/ lä	meiningi/ llä tunturi/ lla paivuko/ lla tihheemä/ llä soppiiva/ lla opettaaja/ la sivaka/ lla	tyttäre/ llä kantele/ lla sisare/ lla elläime/ llä tyvene/ llä sydäme/ llä lämpimä/ llä rakkhaude/ lla korkkeude/ lla neljene/ llä tuhane/ lla	maa/ la tie/ lä yö/ lä tuorestai/ lla helluntai/ lla valkkee/ la kauhee/ la kurkkii/ la assii/ la	opphaa/ la rakkhaa/ la rukhii/ la tyyrhii/ lä voimakkhaa/ la vuothee/ la huonhee/ la tervhee/ lä siikatthee/ la askelhee/ la lukenhee/ la	verekse/ llä varikse/ lla kokkouse/ lla vihrise/ llä ihmise/ llä kainulaise/ la
Ablativ	aija/ lta mettä/ ltä jove/ lta papi/ lta jouko/ lta	piene/ ltä lume/ lta käde/ ltä viide/ ltä hirre/ ltä lapse/ lta miehe/ ltä	meiningi/ ltä tunturi/ lta paivuko/ lta tihheemä/ ltä soppiiva/ lta opettaaja/ lta sivaka/ lta	tyttäre/ ltä kantele/ lta sisare/ lta elläime/ ltä tyvene/ ltä sydäme/ ltä lämpimä/ ltä rakkhaude/ lta korkkeude/ lta neljene/ ltä tuhane/ lta	maa/ lta tie/ ltä yö/ ltä tuorestai/ lta helluntai/ lta valkkee/ lta kauhee/ lta kurkkii/ lta assii/ lta	opphaa/ lta rakkhaa/ lta rukhii/ lta tyyrhii/ ltä voimakkhaa/ lta vuothee/ lta huonhee/ lta tervhee/ ltä siikatthee/ lta askelhee/ lta lukenhee/ lta	verekse/ ltä varikse/ lta kokkouse/ lta vihrise/ ltä ihmise/ ltä kainulaise/ lta
Allativ	aija/ le mettä/ le jove/ le papi/ le jouko/ le	piene/ le lume/ le käde/ le viide/ le hirre/ le lapse/ le miehe/ le	meiningi/ lle tunturi/ lle paivuko/ lle tihheemä/ lle soppiiva/ lle opettaaja/ le sivaka/ lle	tyttäre/ lle kantele/ lle sisare/ lle elläime/ lle tyvene/ lle sydäme/ lle lämpimä/ lle rakkhaude/ lle korkkeude/ lle neljene/ lle tuhane/ lle	maa/ le tie/ le yö/ le tuorestai/ lle helluntai/ lle valkkee/ le kauhee/ le kurkkii/ le assii/ le	opphaa/ le rakkhaa/ le rukhii/ le tyyrhii/ le voimakkhaa/ le vuothee/ le huonhee/ le tervhee/ le siikatthee/ le askelhee/ le lukenhe/ le	verekse/ lle varikse/ lle kokkouse/ lle vihrise/ lle ihmise/ lle kainulaise/ le

Abessiv	aija/ tta mettä/ ttä jove/ tta papi/ tta jouko/ tta	piene/ ttä lume/ tta käde/ ttä viide/ ttä hirre/ ttä lapse/ tta miehe/ ttä	meiningi/ ttä tunturi/ tta paivuko/ tta tihheemä/ ttä soppiiva/ tta opettaaja/ tta sivaka/ tta	tyttäre/ ttä kantele/ tta sisare/ tta elläime/ ttä tyvene/ ttä sydäme/ ttä lämpimä/ ttä rakkhaude/ tta korkkeude/ tta neljene/ ttä tuhane/ tta	maa/ tta tie/ ttä yö/ ttä tuorestai/ tta helluntai/ tta valkkee/ tta kauhee/ tta kurkkii/ tta assii/ tta	opphaa/ tta rakkhaa/ tta rukhi/ tta tyyrhii/ ttä voimakkaa/ tta vuothee/ tta huonhee/ tta tervhee/ ttä siikathee/ tta askelhee/ tta lukenhee/ tta	verekse/ ttä varikse/ tta kokkouse/ tta vihrise/ ttä ihmise/ ttä kainulaise/ tta
---------	--	---	---	---	---	--	---

La oss nå se litt på disse kasusene hver for seg.

6.3.1.1. Nominativ

Nominativ er den formen som står som oppslagsord i ordbøker og ordlister. Den er vanlig som subjekt- og predikativkasus i ei setning; ellers brukes ikke nominativ entall i setninger. Eksempel:

Nuutti tuli Kööpenhaminhaan. 'Knut kom til København.'
Sie olet *soma ihminen*. 'Du er et trivelig menneske.'

Som det ble sagt ovenfor, så er nominativ entall en kategori uten eget kjennetegn, dvs. den har ikke noe eget suffiks. Men vi må likevel huske på at nominativformen ikke alltid er den samme som ordstammen. Denne finner vi i tabellen ovenfor.

6.3.1.2. Genitiv

Genitiv entall sin funksjon i ei setning er i predikativet eller objektet, eller genitiv entall forekommer spesielt som eierkasus i predikasjonssetninger som refererer til [eierforhold](#), i [gjerningssetninger](#) og i setninger med tre komplement i typene [habitasjon](#) og [flytting](#) (se disse).

Eksempel:

Tämä piili oon *Annan* [predikativ]. 'Denne bilen er Anna sin.'
Anna osti *piilin*[objekt]. 'Anna kjøpe en bil/bilen'
Anna myi *piilin* [objekt] Kaisale. 'Anna solgte bilen til Kaisa.'

Suffikset i genitiv singular er alltid *n*. Denne genitivs- *n* føyes alltid til vokalstammen i et ord. Dersom det er gradveksling i ordets vokalstamme (stammetyperne 1. og 2., eller m.a.o. stammer med kort endevokal), så føyes genitivs- *n* alltid til stammen med laveste grad. Viss stammekonsonanten i nominativformen av et ord er *k*, *t* eller *p*, så er det grad 0 i genitivstammen. Viss det i nominativ er *kk*, *tt*, *pp* (grad II), så er det grad I i genitivstammen.

Eksempel: (I : 0) *aika* : *aija/n*, *lupa* : *luva/n*, *ranta* : *ranna/n*, *käsi* ; *käde/n*, (II : I) *pappi* : *papi/n*, *Nuutti* : *Nuuti/n*, *lamppu* : *lampu/n*. De andre konsonantene er i genitiv akkurat de samme som i nominativ. – Husk på at det for en del av stammekonsonantene *tt* slett ikke er gradveksling, som f.eks. i *mettä* : *mettä/n*.

I type 3. Stammer med lang endevokal, og i type 4. Stammer med konsonantstamme i genitiv flertall føyes genitivs-*n* til den

eneste vokalstammen deres. Disse har altså ikke veksling i vokalstammen, men i vokalstammen til nomen med lang endevokal er graden i vokalstammen ett hakk høyere enn i nominativ. Eksempel: (type 3.2., veksling I : II eller 0 : I), eller ingen veksling) *rakas : rakkhaa/n, ruvis : rukhii/n, tyyrhis : tyyrhii/n.*

6.3.1.3. Partitiv

Partitiv entall sin funksjon i ei setning er enten i subjektet ([eksistensialsetninger](#)), i objektet ([gjerningssetninger](#), i alle [setninger med tre komplement](#) og i referative setninger, av disse spesielt i [emosjonssetninger](#)) (se disse). Partitiv kan også forekomme som adverbial (Eks.: Mie en ollu sielä *tiimaakhaan* 'Jeg var ikke der en time engang'), men dette er ikke den prototypiske funksjonen til partitiv entall. Eksempler:

Siljola seisoi *kainulaissii* [subj.]. 'På gårdsplassen står det kvener.'
Amtmani hakkas *mettää* [obj.]. 'Amtmannen hogde ned skog.'
Pappi kirjoitti *preevii* [obj.] kuninkhaale. 'Presten skreiv på et brev til kongen.'
Sammeli piti *Pyssyjokkee* [obj.] kaunhiina. 'Sammeli syntes Børselv var vakker.'
Amtmani vihas *Nuuttii* [obj.]. 'Amtmannen hatet Knut.'

Suffiksa i partitiv entall er vokalforlenging eller *tA*. Vokalforlenging brukes som suffiks i nomentypene 1. og 2., med de nomen som bare har én stamme. Denne vokalforlenginga føyes til stammens øverste grad, dvs. til stammens grad II. Eksempel: (nom. : gen. : part.) *aika : aija/n : aikka/a, lupa : luva/n : luppa/a, joki : jove/n : jokke/e, joukko : jouko/n : joukko/o.*

I nomen med to stammer er partitivsuffikset *tA*, og det føyes til ordets konsonantstamme. Partitiv entall er den eneste kasus der man i danninga av kasus i entall bruker konsonantstammen. Eksempel (nom. : gen. : part.): *pieni : piene/n : pien/tä, lapsi : lapse/n : las/ta, rakas : rakkhaa/n : rakas/ta, lammas : lamphaa/n : lammas/ta, varis : varikse/n : varis/ta, kainulainen : kainulaise/n : kainulais/ta.*

6.3.1.4. Essiv

Essiv er ikke en like vanlig kasus i bruk som nominativ, genitiv og partitiv, men den brukes som [rammeadverbial](#) og i en predikerende funksjon i [vurderinger](#) (se disse). Eksempel:

Lapsena [raamiadverbiaali] Nuutti asui Torniossa. 'Som barn bodde Knut i

Tornio.'

Sammeli piti Pyssyjokkee *kaunhiina* [predikattii]. 'Sammeli syntes Børselv var

vakker.'

Essivsuffikset er *nA*; *n* forblir alltid kort, dvs. den blir ikke berørt av den samme regelen for forlengelse som vanligvis berører bokstavene *m*, *n*, *l* og *r*. Essivsuffikset føyes alltid til nomenets vokalstamme. Når det er gradveksling i vokalstammen, så bruker man samme grad i essiv som i nominativ. Som i: (nom. : gen. : ess. : part.) *aika* : *aija/n* : *aika/na* : *aikka/a*, *lupa* : *luva/n* : *lupa/na* : *luppa/a*, *joki* : *jove/n* : *joke/na* : *jokke/e*, *joukko* : *jouko/n* : *joukko/na* : *joukko/o*, *hölmö* : *hölmö/n* : *hölmö/nä* : *hölmö/ö*.

6.3.1.5. Translativ

Translativsuffikset er alltid *ksi*, og det føyes til den samme stammen som genitivsuffikset også føyes til. Eksempel: (nom.sg. : gen.sg. : transl.sg.) *pappi* : *papi/n* : *papi/ksi*, *joki* : *jove/n* : *jove/ksi*, *tytär* : *tyttöre/n* : *tyttöre/ksi*, *rakas* : *rakkhaa/n* : *rakkhaa/ksi*.

Den prototypiske funksjonen til translativ er i predikasjonen [tulla joksiki -typen](#) og [vurdering](#). Eksempel:

Sammeli tuli *iloiseksi* [predvi]. 'Sammeli blei glad.'

Sammeli luuli hänen vaimoo *iloiseksi* [predvi]. 'Sammeli trodde kona hans var

glad.'

Translativ er liksom søsterkasus til essiven: Mens essiven beretter om en tilstand, så beretter translativen om endring av en tilstand.

6.3.1.6. Abessiv

Abessivens suffiks er alltid *ttA*, og det føyes til samme stamme som genitivens og translativens suffikser. Abessiv er ikke særlig vanlig i nomenbøyinga; den er vanligere i verbbøyinga som kasus i 3.

infinativ. Abessiven uttrykker at noen ikke har noe, eller at noe mangler. Derfor er det lett å forstå at når denne kasusen brukes, så plasserer man ofte preposisjonen *ilman* foran, som i uttrykka *ilman rahatta* 'uten penger', *ilman ruvatta* 'uten mat'.

Et nomen i abessivform forekommer ikke som komplement i noen setningstyper, men det forekommer som [rammeadverbial](#). Eksempel:

Ilman *rahatta* ja *ruvatta* ihminen nälkkyy. 'Uten penger og mat sulter mennesket.'

Samme sak kan man også uttrykke og skrive med partitivkonstruksjon:

Ilman *rahhaa* ja *ruokkaa* ihminen nälkkyy. 'Uten penger og mat sulter mennesket.'

6.3.1.7. Illativ og andre lokalkasus

Inessiv (*ssA*), **elativ** (*stA*), **illativ** (*sheen*, *hVVn*), **adessiv** (*lA* ~ *llA*), **ablativ** (*ltA*) og **allativ** (*le* ~ *lle*) er [lokalkasus](#) (om dette, se ovenfor). Suffiksa til inessiv, elativ, adessiv, ablativ og allativ føyes til stammen akkurat på samme måte som suffiksa til genitiv, translativ og abessiv. Det er derfor ikke nødvendig å skrive noe mer om danning av dem her.

Inessiv og elativ, og også illativ, kalles s-kasus eller også **indre lokalkasus**. De blir kalt indre lokalkasus, fordi man med dem, prototypisk, forteller at noe eller noen er **inne**. Stedsnavn bruker man også å bøye i indre lokalkasus. Eksempel:

Met istuma *lomassa*. 'Vi sitter i rommet.'

Met menimä *lomhaan sishään*. 'Vi gikk inn i rommet.'

Studentit naakithiin ulos *lomasta*. 'Studentene sneik seg ut av rommet.'

Tromssasta met lähdimä ensistä *Alattihoon* ja sitte *Porsankhiin*. 'Fra Tromsø dro vi først til Alta, og så til Porsanger.'

Illativen brukes særlig som adverb i [bevegelsessetninger](#) og i [flytting](#) (se disse). Eksempel:

Sammelin peret siirtyi *Pyssyjokheen* [adverbiaali]. 'Sammeli sin familie flytta

til Børselv.'

Sammeli ei vieny perettä *Alattihoon* [adverbiaali]. 'Sammeli tok ikke familien

med til Alta.'

Suffiksa i illativ entall er *hVVn* ja *sheen*. Suffikset *sheen* brukes bare når vi har stammer med lang endevokal. Eksempel: (nom.sg. :

illat.sg.) *korkkee* : *korkkee/sheen*¹⁴, *lammas* : *lanphaa/sheen*, *tervet* : *terhee/sheen*, *kuolu* : *kulhee/sheen*. I alle andre stammetyper brukes suffikset *hVVn*. Illativ av enstava nomen dannes kort og godt ved at man til stammen (*K*)*VV* føyer suffikset *hVVn*. Vokalen *V* i suffikset er den samme som stammens siste vokal. Slik: (nom.sg. : illat. sg.) *puu* : *puu/huun*, *tie* : *tie/heen*, *yö* : *yö/höön*.

I andre bøyningstyper dannes illativ på den måten at man anvender stammen med samme grad som når man danner essiv (jf. ovenfor). Man fjerner altså stammevokalen og plasserer *hVVn* i stedet. Vokalen *V* i dette suffikset er den samme stammevokalen som er blitt fjerna. Eksempel: (nom. sg. : ess. sg. : illat.sg.) *aika* : *aika/na* : *aik/haan*, *joki* : *joke/na* : *jok/heen*, *joukko* : *joukko/na* : *joukk/hoon*; *tunturi* : *tunturi/na* : *tuntur/hiin*, *tytär* : *tyttäre/nä* : *tyttär/heen*, *jänis* : *jänikse/nä* : *jäniks/heen*, *ihminen* : *ihmise/nä* : *ihmis/heen*.

I disse siste tilfellene kan det se ut som om illativsuffikset *hVVn* er føyd til konsonantstammen. Vi ser det likevel ikke slik, for dersom vi ser sakene fra språkhistorisk vinkel, så har det skjedd en såkalt **h:metatese**. Altså: Først har det vært *joki*: *joke/na* : (illat.) *joke/hen*. Siden er *h* flytta et skritt tilbake, og *joke/hen* er nå *jok/heen*. Dette har skjedd i alle kvenske dialekter.

Adessiv, ablativ og allativ blir kalt *l*-kasus og også **ytre lokalkasus**, fordi de vanligvis uttrykker at noe er på **utsida av noe** eller **oppå noe**. Eksempel:

Met istuma *siljola*. 'Vi satt på gårdsplassen.'
Met tulima ulos *siljole*. 'Vi kom ut på gårdsplassen.'
Het kävelthiin *kentältä jovele*. 'De spaserte fra jordet til elva.'

Likevel sier man vanligvis at *Met kävimä tunturissa hihtaamassa* 'Vi gikk på ski på fjellet.'; m.a.o. er ikke den regelen alltid sann.

Adessiv, ablativ og allativ har også habitative funksjoner, noe som betyr at man med disse kasusene forteller at noen har noe, eller at det er skjedd en endring i forhold til hvem som har noe eller hadde noe. Eksempel:

Nuutila oli preevi. 'Knut hadde et brev.'
Nuutti sai preevin *kunikhaalta*. 'Knut fikk et brev/brevet fra kongen.'
Talmulahden pappi antoi preevin *Nuutile*. 'Talvik-presten ga brevet

¹⁴ I de kvenske dialektene der vokalene til gamle *eA*-, *iA*- ja *iO*-nomen er bevart, dannes illativ slik: *korkea* : *korke/haan*, *laattia* : *laatti/haan*, *Alattio* : *Alatti/hoon*.

til Knut.’

Lokalkasus har også andre funksjoner. Her er en tabell der du kan se i hvilke ulike funksjoner de forskjellige kasusene blir brukt.

Tabell VI.3: Lokalkasusenes funksjoner

Funksjoner	Iness.	Elat.	Illat.	Adess.	Abl.	Allat.
Lokasjon	x			x		
Eksistens	x			x		
Bevegelse		x	x		x	x
Flytting		x	x		x	x
Eirerkonstruksjon				x		
Habitasjon					x	x
Jostaki tullee joku -konst.		x				
Haissee pahalta -konstr.					x	

(Klikk på disse funksjonene, så får du flere eksempler.)

6.3.2. Nomenbøying i flertall

Flertallssuffiksa er *t* ja *i* (~ *ii*). Suffikset *t* brukes bare i nominativ. I andre kasus er flertallssuffikset *i*, i genitiv og partitiv noen ganger *ii*. Flertalls- *i* (~ *ii*) føyes direkte til stammen, før kasussuffikset.

Eksempel: *yö + i + tA > ö/i/tä*, *joukko + i + n > joukko/i/n*.

I flertall bruker man, som også i entall, både **vokal-** og **konsonantstammen**. Den største forskjellen ligger i det at mens man i entall bruker konsonantstammen i danning av partitiv og i gruppa 4. nomen med konsonantstamme i genitiv flertall, så bruker man i flertall konsonantstammen bare ved danning av genitiv.

Funksjon og bruk av kasusformene i flertall er nesten den samme som funksjon og bruk i entall; de brukes altså i de samme setningstypene. Den eneste store forskjellen er at der objektet i entall står i genitiv, der står det i samme funksjon i flertall i nominativ.

Eksempel:

Liisa söi *äpylin* [gen.sg. = obj.]. ’Liisa spiste eplet.’

Liisa söi *äpylit* [nom.sg. = obj.] ’Liisa spiste eplene.’

La oss se på de ulike nomentypenes kasusformer i flertall i følgende

tabell.

Tabeli VI.4: Kasusbøying i flertall

Kasus	1. Tostava stammer med én endevokal		2. Flerstava stammer med én endevokal		3. Stammer med lang vokal		4. Stammer med kons.stamme i genitiv flertall
	1.1. Med én stamme	1.2. Med to stammer	2.2. Med én stamme	3.2. Mmed to stammer	2.3. Enstava og Vi- og VV-stammer	3.3. Med to stammer	
Nominativ	aija/t mettä/t jove/t papi/t jouko/t	piene/t lume/t käde/t viide/t hirre/t lapse/t miehe/t	meiningi/t tunturi/t paivuko/t tihheemä/t soppiiva/t kulkkijja/t opettaaja/t sivaka/t	tyttäre/t kantele/t sisare/t elläime/t tyvene/t sydäme/t lämpimä/t rakkhaude/t korkkeude/t neljene/t tuhane/t	maa/t tie/t yö/t tuorestai/t helluntai/t valkkee/t kauhee/t kurkkii/t assii/t	opphaa/t rakkhaa/t rukhi/t tyyrhii/t voimakkhaa/t vuothee/t huonhee/t tervhee/t siikathee/t askelhee/t lukenhee/t	verekse/t varikse/t kokkouse/t vihrise/t ihmise/t kainulaise/t
Genetiv	aikko/i/n mett/ii/n jokk/ii/n pappi/i/n joukko/i/n	pien/ii/n lumm/ii/n käss/ii/n viiss/ii/n hirss/ii/n laps/ii/n mieh/ii/n	meiningi/i/tten tunturi/i/tten paivukko/i/tten tihheem/ii/tten soppiiv/ii/tten kulkkijjo/i/tten opettaaj/ii/tten sivako/i/tten	tyttär/ii/tten kantel/ii/tten sisar/ii/tten elläim/ii/tten tyven/ii/tten sydäm/ii/tten lämpim/ii/tten rakkhauks/ii/tten korkkeuks/ii/tten neljenss/ii/tten tuhanss/ii/tten	ma/i/tten tie/i/tten yö/i/tten tuoresta/i/tten hellunta/i/tten valkke/i/tten kauhe/i/tten kurkki/i/tten assi/i/tten	oppha/i/tten rakkha/i/tten rukhi/i/tten tyyrhi/i/tten voimakkha/i/tten vuothe/i/tten huonhe/i/tten tervhe/i/tten siikatthe/i/tten askelhe/i/tten lukenhe/i/tten	veres/ten varis/ten kokkous/ten vihris/ten ihmis/ten kainulais/ten

Partitiv	aikko/i mett/i/i jokk/i/i papp/i/i joukko/i	pien/i/i lumm/i/i käss/i/i viiss/i/i hirss/i/i laps/i/i mieh/i/i	meininkki/i/tä tunturi/i/ta paivuko/i/ta tihheempp/i/tä soppiiv/i/ta kulkkiijo/i/ta opettaaj/i/ta sivako/i/tas	tyttär/i/tä kantel/ii/ta sisar/ii/ta elläim/ii/tä tyven/ii/tä sydäm/ii/tä lämpim/ii/tä rakkhauks/ii/ta korkkeuks/ii/ta neljenss/ii/tä tuhanss/ii/ta	ma/i/ta tie/i/tä yö/i/tä tuoresta/i/ta hellunta/i/ta valkke/i/ta kauhe/i/ta kurkki/i/ta assi/i/ta	oppha/i/ta rakkha/i/ta rukhi/i/ta tyyrhi/i/tä voimakkha/i/ta vuothe/i/ta huonhe/i/ta tervhe/i/tä siikatthe/i/ta askelhe/i/ta lukenhe/i/ta	vereks/i/i variks/i/i kokkouks/i/i vihriiss/i/i ihmiss/i/i kainulaiss/i/i
Essiv	aiko/i/na mett/i/nä jok/i/na pappi/i/na joukko/i/na	pien/i/nä lum/i/na käs/i/nä viis/i/nä hirs/i/nä laps/i/na mieh/i/nä	meininki/i/nä tunturi/i/na/ paivuko/i/na tihheem/i/nä soppiiv/i/na kulkkiijo/i/na opettaaj/i/na sivako/i/na	tyttär/i/nä kantel/i/na sisar/i/na elläim/i/nä tyven/i/nä sydäm/i/nä lämpim/i/nä rakkhauks/i/na korkkeuks/i/na neljens/i/nä tuhans/i/na	ma/i/na tie/i/nä yö/i/nä tuoresta/i/na hellunta/i/na valkke/i/na kauhe/i/na kurkki/i/na assi/i/na	oppha/i/na rakkha/i/na rukhi/i/na tyyrhi/i/nä voimakkha/i/na vuothe/i/na huonhe/i/na tervhe/i/nä siikatthe/i/na askelhe/i/na lukenhe/i/na	vereks/i/nä variks/i/na kokkouks/i/na vihris/i/nä ihmis/i/nä kainulais/i/na

Translativ	aijo/i/ ksi mett/i/ ksi jov/i/ ksi papi/i/ ksi jouko/i/ ksi	pien/i/ ksi lum/i/ ksi käs/i/ ksi viis/i/ ksi hirs/i/ ksi laps/i/ ksi mieh/i/ ksi	meiningi/i/ ksi tunturi/i/ ksi paivuko/i/ ksi tihheem/i/ ksi soppiiv/i/ ksi kulkkiijo/i/ ksi opettaaj/i/ ksi sivako/i/ ksi	tyttär/i/ ksi kantel/i/ ksi sisar/i/ ksi elläim/i/ ksi tyven/i/ ksi sydäm/i/ ksi lämpim/i/ ksi rakkhauks/i/ ksi korkkeuks/i/ ksi neljens/i/ ksi tuhans/i/ ksi	valkke/i/ ksi kauhe/i/ ksi kurkki/i/ ksi assi/i/ ksi	oppha/i/ ksi rakkha/i/ ksi rukhi/i/ ksi tyyrhi/i/ ksi voimakkha/i/ ksi vuothe/i/ ksi huonhe/i/ ksi tervhe/i/ ksi siikatthee/i/ ksi askelhe/i/ ksi lukenhe/i/ ksi	vereks/i/ ksi variks/i/ ksi kokkouks/i/ ksi vihris/i/ ksi ihmis/i/ ksi kainulais/i/ ksi
Inessiv	aijo/i/ ssa mett/i/ ssä jov/i/ ssa papi/i/ ssa jouko/i/ ssa	pien/i/ ssä lum/i/ ssa käs/i/ ssä viis/i/ ssä hirs/i/ ssä laps/i/ ssa mieh/i/ ssä	meiningi/i/ ssä tunturi/i/ ssa paivuko/i/ ssa tihheem/i/ ssä soppiiv/i/ ssa kulkkiijo/i/ ssa opettaaj/i/ ssa sivako/i/ ssa	tyttär/i/ ssä kantel/i/ ssa sisar/i/ ssa elläim/i/ ssä tyven/i/ ssä sydäm/i/ ssä lämpim/i/ ssä rakkhauks/i/ ssa korkkeuks/i/ ssa neljens/i/ ssä tuhans/i/ ssa	ma/i/ ssa tie/i/ ssä yö/i/ ssä tuoresta/i/ ssa hellunta/i/ ssa valkke/i/ ssa kauhe/i/ ssa kurkki/i/ ssa assi/i/ ssa	oppha/i/ ssa rakkha/i/ ssa rukhi/i/ ssa tyyrhi/i/ ssä voimakkha/i/ ssa vuothe/i/ ssa huonhe/i/ ssa tervhe/i/ ssä siikatthe/i/ ssa askelhe/i/ ssa lukenhe/i/ ssa	vereks/i/ ssä variks/i/ ssa kokkouks/i/ ssa vihris/i/ ssä ihmis/i/ ssä kainulais/i/ ssa

Elativ	aijo/i/ sta mett/i/ stä jov/i/ sta papi/i/ sta jouko/i/ sta	pien/i/ stä lum/i/ sta käs/i/ stä viis/i/ stä hirs/i/ stä laps/i/ sta mieh/i/ stä	meiningi/i/ stä tunturi/i/ sta paivuko/i/ sta tihheem/i/ stä soppiiv/i/ sta kulkkiijo/i/ sta opettaaj/i/ sta sivako/i/ sta	tyttär/i/ stä kantel/i/ sta sisar/i/ sta elläim/i/ stä tyven/i/ stä sydäm/i/ stä lämpim/i/ stä rakkhauks/i/ sta korkkeuks/i/ sta neljens/i/ stä tuhans/i/ sta	valkke/i/ sta kauhe/i/ sta kurkki/i/ sta assi/i/ sta	oppha/i/ sta rakkha/i/ sta rukhi/i/ sta tyyrhi/i/ stä voimakkha/i/ sta vuothe/i/ sta huonhe/i/ sta tervhe/i/ stä siikatthe/i/ sta askelhe/i/ sta lukenhe/i/ ssa	vereks/i/ stä variks/i/ sta kokkouks/i/ sta vihris/i/ stä ihmis/i/ stä kainulais/i/ sta
Illativ	aik/ hoin mett/ hiin jok/ hiin papp/ hiin joukko/i/ na	pien/ hiin lum/ hiin käs/ hiin viis/ hiin hirs/ hiin laps/ hiin mieh/ hiin	meinink hiin tuntur/ hiin paivukk/ hoin tihheemp/ hiin soppiiv/ hiin kulkkiij/ hoin opettaaj/ hiin sivakk/ hoin	tyttär/ hiin kantel/ hiin sisar/ hiin elläim/ hiin tyven/ hiin sydäm/ hiin lämpim/ hiin rakkhauks/ hiin korkkeuks/ hiin neljens/ hiin tuhans/ hiin	ma/i/ hiin tie/i/ hiin yö/i/ hiin tuoresta/i/ hiin hellunta/i/ hiin valkke/i/ shiin kauhe/i/ shiin kurkki/i/ shiin assi/i/ shiin	oppha/i/ shiin rakkha/i/ shiin rukhi/i/ shiin tyyrhi/i/ nä voimakkha/i/ shiin vuothe/i/ shiin huonhe/i/ shiin tervhe/i/ shiin siikatthe/i/ shiin askelhe/i/ shiin lukenhe/i/ shiin	vereks/ hiin variks/ hiin kokkouks/ hiin vihris/ hiin ihmis/ hiin kainulais/ hiin

Adessiv	aijo/i/la mett/i/lä jov/i/la papi/i/la jouko/i/la	pien/i/lä lum/i/la käs/i/lä viis/i/lä hirs/i/lä laps/i/la mieh/i/lä	meiningi/i/llä tunturi/i/lla paivuko/i/lla tihheem/i/llä soppiiv/i/lla kulkkijo/i/lla opettaaj/i/la sivako/i/lla	tyttär/i/llä kantel/i/lla sisar/i/lla elläim/i/llä tyven/i/llä sydäm/i/llä lämpim/i/llä rakkhauks/i/lla korkkeuks/i/lla neljens/i/llä tuhans/i/lla	ma/i/la tie/i/lä yö/i/lä tuoresta/i/lla hellunta/i/lla valkke/i/la kauhe/i/la kurkki/i/la assi/i/la	oppha/i/la rakkha/i/la rukhi/i/la tyyrhi/i/lä voimakkha/i/lla vuothe/i/la huonhe/i/la tervhe/i/lä siikatthe/i/lla askelhe/i/lla lukenhe/i/lla	vereks/i/llä variks/i/lla kokkouks/i/lla vihris/i/llä ihmis/i/llä kainulais/i/la
Ablativ	aijo/i/lta mett/i/ltä jov/i/lta papi/i/lta jouko/i/lta	pien/i/ltä lum/i/lta käs/i/ltä viis/i/ltä hirs/i/ltä laps/i/lta mieh/i/ltä	meiningi/i/ltä tunturi/i/lta paivuko/i/lta tihheem/i/ltä soppiiv/i/lta opettaaj/i/lta sivako/i/lta	tyttär/i/ltä kantel/i/lta sisar/i/lta elläim/i/ltä tyven/i/ltä sydäm/i/ltä lämpim/i/ltä rakkhauks/i/lta korkkeuks/i/lta neljens/i/ltä tuhans/i/lta	ma/i/lta tie/i/ltä yö/i/ltä tuoresta/i/lta hellunta/i/lta valkke/i/lta kauhe/i/lta kurkki/i/lta assi/i/lta	oppha/i/lta rakkha/i/lta rukhi/i/lta tyyrhi/i/ltä voimakkha/i/lta vuothe/i/lta huonhe/i/lta tervhe/i/ltä siikatthe/i/lta askelhe/i/lta lukenhe/i/lta	vereks/i/ltä variks/i/lta kokkouks/i/lta vihris/i/ltä ihmis/i/ltä kainulais/i/lta
Allativ	aijo/i/le mett/i/le jov/i/le papi/i/le jouko/i/le	pien/i/le lum/i/le käs/i/le viis/i/le hirs/i/le laps/i/le mieh/i/le	meiningi/i/lle tunturi/i/lle paivuko/i/lle tihheem/i/lle soppiiv/i/lle kulkkijo/i/lle opettaaj/i/le sivako/i/lle	tyttär/i/lle kantel/i/lle sisar/i/lle elläim/i/lle tyven/i/lle sydäm/i/lle lämpim/i/lle rakkhauks/i/lle	ma/i/le tie/i/le yö/i/le tuoresta/i/lle hellunta/i/lle valkke/i/le kauhe/i/le kurkki/i/le	oppha/i/le rakkha/i/le rukhi/i/le tyyrhi/i/le voimakkha/i/lle vuothe/i/le huonhe/i/le tervhe/i/le	vereks/i/lle variks/i/lle kokkouks/i/lle vihris/i/lle ihmis/i/lle kainulais/i/le

				korkkeuks/i/le neljens/i/le tuhans/i/le	assi/i/le	siikatthe/i/le askelhe/i/le lukenhe/i/le	
Abessiv	aijo/i/tta mett/i/ttä jov/i/tta papi/i/tta jouko/i/tta	pien/i/ttä lum/i/tta käs/i/ttä viis/i/ttä hirs/i/ttä laps/i/tta mieh/i/ttä	meiningi/i/ttä tunturi/i/tta paivuko/i/tta tihheem/i/ttä soppiiv/i/tta kulkkijoi/i/tta opettaaj/i/tta sivako/i/tta	tyttär/i/ttä kantel/i/tta sisar/i/tta elläim/i/ttä tyven/i/ttä sydäm/i/ttä lämpim/i/ttä rakkhauks/i/tta korkkeuks/i/tta neljens/i/ttä tuhans/i/tta	ma/i/tta tie/i/ttä yö/i/ttä tuoresta/i/tta hellunta/i/tta valkke/i/tta kauhe/i/tta kurkki/i/tta assi/i/tta	oppha/i/tta rakkha/i/tta rukhi/i/tta tyyrhi/i/ttä voimakkha/i/tta vuothe/i/tta huonhe/i/tta tervhe/i/ttä siikatthe/i/tta askelhe/i/tta lukenhe/i/tta	vereks/i/ttä variks/i/tta kokkouks/i/tta vihris/i/ttä ihmis/i/ttä kainulais/i/tta

Kasussuffiksa i flertall er nesten de samme som i entall. De er helt identiske i **essiv, translativ, inessiv, elativ, ablativ, allativ** og **abessiv**. Graden i stammen hos disse er også lik den i entall. I alle disse er flertallssuffikset en enkel *i*. (For måten man føyer flertalls *i* til ordstammen, se sida [Vokalending foran suffikset i](#).)

6.3.2.1. Genitiv og partitiv flertall

Genitiv og partitiv flertall er litt forskjellig fra entall. Dette ser vi i følgende tabell.

Tabeli VI.5: Partitiv og genitiv entall og flertall

Bøyingstype	Gen.entall	Gen.flertall	Part.entall	Gen.entall
1. Tostava stammer				
1.1. Med én stamme	n aija/ n mettä/ n jove/ n papi/ n jouko/ n	n aikko/i/ n mett/ii/ n jokk/ii/ n pappi/i/ n joukko/i/ n	V aikka/ a mettä/ ä jokke/ e pappi/ i joukko/ o	i / — aikko/i mett/i/ i jokk/i/ i pappi/i joukko/i
1.2. Med to stammer	n piene/ n käde/ n hirre/ n lapse/ n miehe/ n	n pien/ii/ n käss/ii/ n hirss/ii/ n laps/ii/ n mieh/ii/ n	tA pien/ tä kät/ tä hirt/ tä las/ ta mies/ tä	i pien/i/ i käss/i/ i hirss/i/ i laps/i/ i mieh/i/ i
2. Flerstava stammer				
2.1. Med én stamme	n meiningi/ n tunturi/ n paivuko/ n soppiiva/ n kulkkiija/ n	tten meiningi/i/ tten tunturi/i/ tten paivuko(i)/ tten soppiiv/ii/ tten kulkkiijo/i/ tten	V meininkki/ i tunturi/ i paivukko/ o soppiiva/ a kulkkiija/ a	tA meininkki/i/ tä tunturi/i/ ta paivuko/i/ ta soppiiv/ii/ ta kulkkiijo/i/ ta
2.2. Med to stammer	n tyttäre/ n elläime/ n tyvene/ n lämpimä/ n rakkhaude/ n neljene/ n tuhane/ n	tten tyttär/ii/ tten elläim/ii/ tten tyven/ii/ tten lämpim/ii/ tten rakkhauks/ii/ tten neljenss/ii/ tten tunhanss/ii/ tten	tA tyttär/ tä elläin/ tä tyven/ tä lämmin/ tä rakkhaut/ ta neljet/ tä tuhat/ ta	tA tyttär/ii/ tä elläim/ii/ tä tyven/ii/ tä lämpim/ii/ tä rakkhauks/ii/ ta neljenss/ii/ tä tuhanss/ii/ ta
3. Stammer med lang vokal				

3.1. Enstava og Vi-stammer	n maa/ n yö/ n tuorestai/ n	tten ma/i/ tten ö/i/ tten tuoresta/i/ tten	tA maa/ ta yö/ tä tuorestai/ ta	tA ma/i/ ta ö/i/ tä tuoresta/i/ ta
3.2. Med én stamme	n valkkee/ n kauhee/ n kurkkii/ n assii/ n	tten valkke/i/ tten kauhe/i/ tten kurkki/i/ tten assi/i/ tten	tA valkkee/ ta kauhee/ ta kurkkii/ ta assii/ ta	tA valkke/i/ ta kauhe/i/ ta kurkki/i/ ta assi/i/ ta
3.3. Med to stammer	n opphaa/ n rukhi/ n tyyrhii/ n voimakkhaa/ n vuothee/ n siikathee/ n	tten oppha/i/ tten rukhi/i/ tten tyyrhi/i/ tten voimakkha/i/ ttten vuothe/i/ tten siikathei/i/ tten	tA opas/ ta ruvis/ ta tyyris/ tä voimakas/ ta vuodet/ ta siikatet/ ta	tA oppha/i/ ta rukhi/i/ ta tyyrhi/i/ tä voimakkha/i/ ta vuothe/i/ ta siikatthe/i/ ta
4. Nomen med konsonantstamme i gen. flertall				
4.1. <i>veres</i> -nomen	n verekse/ n kokkouse/ n	ten veres/ ten kokkous/ ten	tA veres/ tä kokkous/ ta	I vereks/i/i kokkouks/i/i
4.2. <i>-inen</i> -nomen	vihrise/ n kainulaise/ n	vihris/ ten kainulais/ ten	vihris/ tä kainulais/ ta	vihriss/i/i kainulaiss/i/i

Vi ser at i **genitiv flertall**

- føyes kun en **n** til tostava stammer, og før denne en flertalls *i*,
- til nomen med ekstrakonsonantstammene føyer man **ten** rett etter konsonantstammen, og uten flertalls *i*,
- til alle andre stammer føyer man **tten**, og foran den flertalls *i*.

I forhold til **gradveksling**, så ser vi at i tostava ord er genitivstammen i øverste grad, altså grad II. Flerstava ord, på den andre sida, er i grad I. Unntak fra dette er ordenstall (som *neljenssiitten*) og ordet *tuhat* : *tuhanssiitten*.

Partitiv flertall

- i alle tostava stammer og ekstrakonsonantstammer føyes **i** til flertallsstammen, dvs. *i* i stammen forlenges, eller dersom vi har stammevokal + flertalls *i* > *Vi*, så blir det ikke noe suffiks i partitiv,
 - i alle andre stammetyper er suffikset **tA**, som føyes til etter flertalls *i*.
- Vi ser her at i flertall genitiv og partitiv blir det en såkalt ”**to-vokals-tvang**”, noe som betyr at dersom stammevokalen forsvinner foran flertalls *i*, så blir flertalls *i*’en forlenga, den skrives altså dobbelt. Altså: i flertallsstammen er det

enten *Vi* eller *ii*. Eksempel: (*Vi*) *joukko/i/n*, *assi/i/n*, *rakkha/i/tten*, men *pien/ii/n*, *tyven/ii/tten*, *rakkhauks/ii/tten*. Denne ”to-vokals-tvangen” finnes ikke i andre kasus.

6.3.2.2. Illativ flertall

Illativ flertall sine suffiks er **hVin**, **hiin** og **shiin**. Illativ flertall dannes nesten på samme måte som illativ entall. Det som er forskjellig, er at illativsuffikset og flertallssuffikset er smelta sammen. Altså: flertallssuffikset er innbakt i illativsuffikset.

Danning av **illativ flertall** kan også beskrives på denne måten:

- Til **stammer med lang vokal** føyer vi flertallssuffikset *shiin*, som i *valkkee* : *valkke/i/ssa* : *valkhe/i/shiin*, *opas* : *oppa/i/ssa* : *oppa/i/shiin*.
- I **enstava stammer** tar vi bare ganske enkelt den samme flertallsstammen som i andre flertallsformer og føyer til **hiin**. Eksempel: *yö* : *yö/i/tten* : *yö/i/hiin*, *maa* : *ma/i/tten* : *ma/i/hiin*, *tuorestai* : *tuoresta/i/tten* : *tuoresta/i/hiin*.
- I **andre stammer** er danning av flertall slik: Samme flertallsstamme som i genitiv, **h** settes foran *Vi* eller *ii* i flertallsstammen, og deretter en **n**. Suffiksa her er altså **hVin** og **hiin**. Vi må bare huske på at i **gradvekslinga** er det forskjell mellom genitiv og illativ. Mens det i genitiv i tostava II:I:0-ord er gradveksling II, så er det i illativ grad I. Og mens det i flerstava II:I-ord er grad I i genitiv flertall, så er det i illativ flertall grad II. Altså slik : (tostava) *aika* : *aikko/i/n* : *aik/hoin*, *pappi* : *pappi/i/n* : *papp/hiin*, *pieni* : *pien/ii/n* : *pien/hiin*, *vuosi* : *vuoss/ii/n* : *vuos/hiin*, (flerstava) *paivukko* : *paivuko/i/tten* : *paivukk/hoin*, *tytär* : *tyttär/ii/tten* : *tyttär/hiin*, *elläin* : *elläim/ii/tten* : *elläim/hiin*, *rakkhaus* : *rakkhauks/ii/tten*. *rakkhauks/hiin*.

La oss plassere dette i en tabell, så ser vi hvordan illativ entall er i forhold til illativ flertall, og hvordan illativ flertall er i forhold til genitiv flertall.

Tabeli VI.6: Singulaarin illatiivi vs. pluraalin illatiivi vs. pluraalin genetiivi

Bøyingstype	Nom.entall	Illativ entall	Illativ flertall	Genitiv flertall
1. Tostava				
1.1. Med én stamme	aika mettä joki pappi joukko	hVVn aik/haan mett/hään jok/heen papp/hiin joukk/hoon	hVin ~ hiin aik/hoin mett/hiin jok/hiin papp/hiin joukk/hoin	n aikko/i/n mett/ii/n jokk/ii/n pappi/i/n joukko/i/n

1.2. Med to stammer	pieni käsi hirsi lapsi mies	heen pien/heen kät/heen hirt/heen laps/heen mieh/heen	hiin pien/hiin käs/hiin hirs/hiin laps/hiin mieh/hiin	n pien/ii/n käss/ii/n hirss/ii/n laps/ii/n mieh/ii/n
2. Flerstava				
2.1. Med én stamme	meininki tunturi paivukko soppiiva kulkkiija	hVVn meinink/hiin tuntur/hiin paivukk/hoon soppiiv/haan kulkkiij/haan	hVin ~ hiin meinink/hiin tuntur/hiin paivukk/hoin soppiiv/hiin kulkkiij/hoin	tten meininki/i/tten tunturi/i/tten paivuko/i/tten soppiiv/ii/tten kulkkiijo/i/tten
2.2. Med to stammer	tytär elläin tyven lämmin rakkhaus neljes tuhanes	heen (~ hään) tyttär/heen elläim/heen tyven/heen lämpim/hään rakkhaut/heen neljent/heen tuhant/heen	hiin tyttär/hiin elläim/hiin tyven/hiin lämpim/hään rakkhauks/hiin neljenshiin tuhans/hiin	tten tyttär/ii/tten elläim/ii/tten tyven/ii/tten lämpim/ii/tten rakkhauks/ii/tten neljenss/ii/tten tunhanss/ii/tten
3. Stammer med lang vokal				
3.1. Enstava og Vi-nomen	maa yö tuorestai	hVVn maa/haan yö/höön tuorestai/hiin	hiin ma/i/hiin yö/i/hiin tuoresta/i/hiin	tten ma/i/tten yö/i/tten tuoresta/i/tten
3.2. Med én stamme	valkkee kauhee kurkkii assii	sheen valkkee/sheen kauhee/sheen kurkkii/sheen assii/sheen	shiin valkke/i/shiin kauhe/i/shiin kurkki/i/shiin ass/ii/shiin	tten valkke/i/tten kauhe/i/tten kurkki/i/tten assi/i/tten
3.3. Med to stammer	opas ruvis tyyris voimakas vuodet siikatet	sheen opphaa/sheen rukhi/sheen tyyrii/sheen voimakkhaa/sheen vuothee/sheen siikatthee/sheen	shiin oppha/i/shiin rukhi/i/shiin tyyri/i/shiin voimakkha/i/shiin vuothe/i/shiin siikatthe/i/shiin	tten oppha/i/tten rukhi/ii/tten tyyrh/ii/tten voimakkha/i/tten vuothe/i/tten siikatthei/i/tten
4. Nomen med konsonantstamme i ge.flertall				
4.1. <i>veres</i> -nomen	veres kokkous	heen vereks/heen kokkouks/heen	hiin veres/tä kokkous/ta	ten veres/ten kokkous/ten
4.2. <i>-inen</i> -nomen	vihrinen kainulainen	vihris/heen kainulais/heen	vihris/hiin kainulais/hiin	vihris/ten kainulais/ten

7. Pronomen

Pronomen er ord som står i stedet for et annet ord. Dette ser vi også av selve ordet, som kommer fra latinsk *pro nomini*, som betyr 'i stedet for nomen'. Pronomen refererer til et annet ord eller en annen sak som forekommer andre steder i konteksten.

I denne læreboka skal vi dele inn pronomena etter hvilke ordklasser de refererer til, i tre grupper:

- de egentlige **pronomena** som refererer til substantiv,
- **proadjektiv** som refererer til adjektiv og
- **proadverb** som refererer til adverb.

Ofte er det slik at både pronomen, proadjektiv og proadverb kommer fra samme rot. Spesielt er dette tilfelle når det er snakk om de såkalte demonstrative (påpeikende) pronomena. Eksempel:

pronomen	proadjektiv	proadverb
se [den/det]	semmoinen [en slik]	sielä [der borte]
tämä [denne/dette]	tämmöinen [en sånn her]	täälä [her]

La oss nå se litt på de forskjellige pronomenklassene og deres form.

7.1. Personlige pronomen

Personlige pronomen refererer til en person. Som også andre nomen har personlige pronomen to **tall**, **entall** og **flertall**. Dessuten bøyes de, på samme måte som verbformene, i tre forskjellige **personer**, første, andre og tredje.

Første person refererer til selve taleren, talerne eller en skrivende, eller flere skrivende personer. **Andre person** refererer til den eller de som man snakker eller skriver til, og **tredje person** til noen som ikke er direkte med i en kommunikasjonskontekst.

Personlige pronomen i kvensk er: (1., 2. og 3. person entall:) *mie, sie, hän/se*, (1., 2., 3. person flertall:) *met, tet, het/net*. Vi ser at det i 3. person er to varianter, i entall *hän* og *se*, i flertall *het* og *net*. Hvilken av de to variantene som skal brukes, er nærmest opp til den enkelte å avgjøre. Men én regel er klar: Når det er spørsmål om referat, altså at man siterer noen, så skal variantene *hän* og *het* brukes. Eksempel:

Pekka sanoi, ette nyt *hän* kyllä lähtee. Ja niin *se* sitte lähti.

[Pekka sa at nå drar han. Og så dro han.]

Personlige pronomen **bøyes** i kasus nesten på samme måte som andre nomen;

bøyningssuffiksa er de samme. Det er likevel én stor forskjell: Personlige pronomen har en spesiell **akkusativform** i flertall, som kun brukes når den står som objekt i setninga. Eksempel:

Pekka kohdatteli *meidät* tiellä.

[Pekka møtte oss på veggen.]

Følgende tabbell viser oss hvordan personlige pronomen bøyes.

Tabell: Bøyning av personlige pronomen

	Entall			Flertall		
	1. pers.	2. pers.	3. pers.	1. pers.	2. pers.	3. pers.
Nominativ	mie	sie	Hän/se	met	tet	het/net
Genitiv	minun	sinun	hänen/sen	meidän	teidän	heidän/niitten
Akkusativ	(minun)	(sinun)	(hänen/sen)	meidät	teidät	heidät/net
Partitiv	minnuu	sinnuu	häntä/sitä	meitä	teitä	heitä/niitä
Essiv	minuna	sinuna	hänenä/sinä	meinä	teinä	heinä/niinä
Translat.	minuksi	sinuksi	häneksi/siksi	meiksi	teiksi	heiksi/niiksi
Inesiiv	minussa	sinussa	hänessä/siinä	meissä	teissä	heissä/niissä
Elativ	minusta	sinusta	hänestä/siitä	meistä	teistä	heistä/niistä
Illativ	minhuun	sinhuun	hänheen/siiheen	meihin	teihin	heihin/niihin
Adessiv	minula	sinula	hänelä/sillä	meilä	teillä	heilä/niillä
Ablativ	minulta	sinulta	häneltä/siltä	meiltä	teiltä	heiltä/niiltä
Allativ	minule	sinule	hänele/sille	meile	teile	heile/niile
Abessiv	(minutta)	(sinutta)	(hänettä/–)	(meittä)	(teittä)	(heittä)

1. og 2. person entall har i genitiv og partitiv også en kortere form: *minun* ~ *mun*, *minnuu* ~ *mua*, *sinun* ~ *sun*, *sinnuu* ~ *sun*. Om man bruker en språkvariant som ikke har konsonanten *đ*, så blir formene i genitiv og akkusativ kortere: (gen.) *meän*, *teän*, (akk.) *meät*, *teät*.

7.2. Demonstrative pronomen

Demonstrative pronomen er pronomen som liksom ”demonstrerer” noe, vha. dem viser man til noe i en kontekst, eller til en sak eller en person utenfor en kontekst.

Demonstrative pronomen har to tall: entall og flertall, og de bøyes i kasus, som også de personlige pronomen.

Demonstrative pronomen har ingen personer, men de har tre former:

- *tämä* og *nämä* viser til noe som er i nærheten av taleren, enten i konkret, eller i overført betydning.
- *tuo* og *nuot* viser til noe som ikke akkurat er nært, men likevel ikke lenger borte enn at det er synlig for den talende eller skrivende, i alle fall mentalt, og

- *se* og *net* er pronomen som vanligvis brukes om allerede omtalte saker eller personer, eller om kjente saker og personer.

Eksempel:

Tämä tässä oon meidän huonet, mutta *tu*o tuola rannassa oon minun sisaren. *Se* oon uudempi ko meidän huonet.

[Dette her er våres hus, men det der borte på stranda er huset til søstera mi. Det er nyere enn våres hus.]

Demonstrative pronomen bøyes i kasus, akkurat som også personlige pronomen. I følgende tabell ser vi hvordan de bøyes.

	Entall			Flertall		
Nominativ	Tämä	tu	se	nämät	Nuot	net
Genitiv	Tämän	tuon	sen	näitten	nuoitten	niitten
Partitiv	Tätä	tuota	sitä	näitä	Nuoita	niitä
Essiv	Tänä	tuona	sinä	näinä	Nuoina	niinä
Translativ	Täksi	tuoksi	siksi	näiksi	nuoiksi	niiksi
Inessiv	Tässä	tuossa	siinä	näissä	nuoissa	niissä
Elativ	Tästä	tuosta	siitä	näistä	Nuoista	niistä
Illativ	Tähään	tuohon	siiheen	näihin	nuoihin	niihin
Adessiv	Tällä	tuola	sillä	näillä	Nuoila	niillä
Ablativ	Tältä	tuolta	siltä	näiltä	Nuoilta	niiltä
Allativ	Tälle	tuole	sille	näile	Nuoile	niile

Vi ser av tabellen at de demonstrative pronomena *se* og *net* er identiske med de personlige pronomena *se* og *net*.

Abessivformer av demonstrative pronomen finnes ikke.

7.3. Spørrepronomen

Som det blei sagt på sida *Setningstyper: konstatering, spørsmål og befaling*, så kan ei spørresetning i kvensk lages enten vha. den enklitiske partikkelen *-ko*, eller vha. et spørreord. Hvilken strategi man bruker, avhenger av hvilket svar man kan vente seg.

Spørreord som nyttes er ofte **spørrepronomen**, selv om det naturligvis også finnes spørreadverb. Ofte er formen til et spørrepronomen og et spørreadverb identisk. Eksempel:

Miksi sie minnuu luulet? [Hva tar du meg for?]

Miksi sie et tullukhaan, vaikka lupaisit? [Hvorfor kom du ikke, selv om du lovte?]

I det første eksempelet står spørrepronomenet *mikä* i translativ, i andre eksempel

har vi spørreadverbet *miksi*.

Spørrepronomen i kvensk er *kuka* og *mikä*. Av disse refererer *kuka* til en person, og *mikä* til andre saker. Som også andre nomen har disse kasusbøyning. De har også tall, men flertallsformene er oftest identiske med entallsformen.

La oss se på spørrepronomena *kuka* og *mikä* og deres former i tabellen nedenfor.

Tabell: Bøyning av spørrepronomena *kuka* og *mikä*

	<i>Kuka</i>		<i>mikä</i>	
	Entall	flertall	entall	flertall
Nominativ	Kuka	kukka	mikä	mikkä
Genitiv	Kenen	kenen	minkä	minkä
Partitiv	Ketä	keitä	mitä	mitä
Essiv	kenenä	kenenä	minä	minä
Translativ	keneksi	keneksi	miksi	miksi
Inessiv	kenessä	kenessä	missä	missä
Elativ	kenestä	kenestä	mistä	mistä
Illativ	kenheen	kenheen	mihiiin	mihiiin
Adessiv	kenellä	kenellä	millä	millä
Ablativ	keneltä	keneltä	miltä	miltä
Allativ	kenele	kenele	mille	mille

Vi ser at flertallsformene er identiske med entallsformene nesten i alle kasus. Bare i nominativ har begge spørrepronomena egne former: *kukka* pro *kuka* og *mikkä* pro *mikä*. Pronometet *kuka* har egen flertallsform også i partitiv: *keitä* pro *ketä*.

Kvensk er et greit språk på den måten at hvert spørrepronomen har tilsvarende nektende **kvantorer** eller **kvantorpronomen**, dvs. pronomen som anvendes i svaret, dersom svaret på et spørsmål er nektende.

Eksempel:

<i>Kuka</i> assuu Alattioissa? [Hvem bor i Alta?]	Ei <i>kukhaan</i> . [Ingen.]
<i>Missä</i> aikamasiini oon? [Hvor er tidsmaskinen?]	Ei <i>mishään</i> . [Ingen steder.]
<i>Ketä</i> sie rakastat? [Hvem elsker du?]	En <i>kethään</i> . [Ingen.]
<i>Mitä</i> sie pölkkäät? [Hva frykter du?]	En <i>mithään</i> . [Ingenting.]
<i>Kenheen</i> sie luotat. [Hvem stoler du på?]	En <i>kenheenkään</i> [Ikke på noen.]
<i>Miksi</i> sie aijot raavhaana? [Hva skal du bli når du blir voksen?]	En <i>miksikhään</i> . [Ingenting.]

Formen på disse kvantorene skal vi se nærmere på når vi behandler kvantorer generelt.

I kvensk er det også i tillegg et dualt (totalls) spørrepronomen *kumpi* 'hvem/hvilken av to'. Også det har fullstendig bøyingsparadigme, og det bøyes

på samme måte som komparativformene av adjektiv: (sg.) *kumpi* : *kumma/n* : *kumppa/a* : *kumph/aan* : *kumpana*, (pl) *kumma/t* : *kumpp/i/in* : *kumpp/i/i* : *kump/hiin* : *kump/i/na* osv. Med det spør man altså når man må velge mellom to.
Eks.:

Kumpi halluu lähteet myötä, sie vain Maija?
[Hvem vil dra med, du eller Maija?]

Kumman sie valittet, Maikon vain Pekan?
[Hvem velger du, Maikko eller Pekka?]

Kummat kengät oon mukavimmat, punaiset vain siniset?
[Hvilke sko(par) er finest, de røde eller de blå?]

7.4. Relative pronomen

Det relative pronomenet er et pronomen som man begynner ei relativsetning med. Ei relativsetning er alltid ei bisetning, og den står som et slags attributt eller en definisjon eller bestemmelse til en del av ei hovedsetning eller en frase. Den er altså ikke en sjølstendig frase, men en del av en annen frase. Den delen av ei hovedsetning som ei relativsetning definerer, bruker man å kalle et **korrelat**.

Eks.:

Oletko sie kuulu [*siitä Vesisaaren papista*, joka oon kirjoittannu nämät artikkelit]?

(Har du hørt om [den Vadsø-presten, som har skrevet disse artiklene?])

Mie tiedän [*kaikki*, mitä mie tarvittenki tiettäät].

(Jeg vet [alt, som jeg også trenger å vite.])

I eksempla i hakeparentes [] står hele frasen som relativsetninga er en del av, og relativsetninga sitt korrelat er kursivert.

Det relative pronomenet står i ei relativsetning i samme form som et substantiv ville ha stått i, som det nå erstatter.

Eks.:

Tuvassa odotti Pekka, *jota* [part. sing.] vaimot olthiin lähtenheet hakemhaan.

[I stua venta Pekka, som kvinnene var dratt for å hente.]

Jf.

Tuvassa odotti Pekka. Vaimot olthiin lähtenheet hakemhaan *Pekkaa* [part. sing.].

[I stua venta Pekka. Kvinnene var dratt for å hente Pekka.]

Het nähthiin aikakartan, *missä* [iness.] oli koko Raisinvankka.

[De så et tidskart, der hele Reisadalen var.]

Jf.

Het nähthiin aikakartan. *Aikakartassa* [iness. sing.] oli koko Raisinvankka. [De så et tidskart. På tidskartet var hele Reisadalen.]

Det er to relative pronomen i kvensk: *joka* og *mikä*. Av disse bøyes *mikä* på samme måte som spørrepronomenet *mikä*, som er behandla under punkt 7.3. Pronomenet *joka* har fullstendig bøyingsparadigme: det har også i flertall fullstendig bøyingsparadigme, dvs. alle flertallsformene.

Tabell VII:4: Relativpronomenas former

	<i>joka</i> 'som'		<i>mikä</i> 'som'	
	singulaari	pluraali	Singulaari	pluraali
nominatiivi	joka	jokka	mikä	mikkä
genetiivi	jonka	joitten	minkä	minkä
partitiivi	jota	joita	mitä	mitä
essiivi	jona	joina	minä	minä
translatiivi	joksi	joiksi	miksi	miksi
inessiivi	jossa	joissa	missä	missä
elatiivi	josta	joista	mistä	mistä
illatiivi	johon	joihin	mihin	mihin
adessiivi	jolla	joila	millä	millä
ablatiivi	jolta	joilta	miltä	miltä
allatiivi	jolle	joile	mille	mille

I kvensk er det ingen klare regler for når hvilket pronomen, *joka* eller *mikä*, bør brukes. Følgende prinsipp kan man likevel gi mht. bruk av relative pronomen:

1. Når det er et ord (substantiv eller pronomen) som betyr *menneske* som står som korrelat til et pronomen, så bruker man alltid pronomenet *joka*.]

Oonko se [*tuo vanhaa mies, joka* makkaa tuossa sängyssä]?

(Er det [den der gamle mannen, som ligger i den der senga?])

[*Ylisaamelaiset, joila* oli kesäsijat Naavuonossa,] olthiin villissä uskossa.

([Reindriftssamene, som hadde sommerboplasser i Kvænangen,] var i "den ville troen".)

2. Når korrelatet er et substantiv som betyr et dyr, en gjenstand, et sted, eller en eller annen sak, så kan man sjøl velge om man vil bruke *joka* eller *mikä*-pronomenet.

Het kirjoitethiin alle [*semmoisen dokumentin, jossa/missä* het luvathiin olla alamaiset kuninkhaalle].

(De skrev under på [et slikt dokument, der de lovet å være kongens

undersätter.])

Naakima ensistä [*yhden klasin alle, josta/mistä* kajastaa vähän näkköö].
(Vi sniker oss først [under et vindu der det skimtes litt lys.]

Kirjoittaisit ylös [*niitä muisteluksii, joita/mitä* ihmiset nyt muistelhaan].
(Du skulle/burde ha skrevet ned [de fortellingene, som folk nå forteller.]

3. Når korrelatet er et pronomen eller et annet pro-ord, og som refererer til en gjenstand, et sted eller ei sak, så må man alltid bruke pronomenet *mikä*.
Tekkeekö ihminen vain [*sitä, mitä* historia tahtoo häneltä]?
(Gjør et menneske bare [det, som historia ønsker av det]?)

Mutta [*tääläki, missä* aina oon kylmää,] oon hyvä elläät.
(Men [også her, hvor det alltid er kaldt,] er det godt å leve.)

Se asui [*tässä, missä* jounin jouni nyt assuu].
(Han/hun bodde [her, hvor jounin jouni nå bor.]

Matti vastais taas [*sen saman, mitä* hän oli vastanut muileki].

(Matti svarte igjen [det samme, som han hadde svart andre også.]

Det finnes også relativsetninger som står foran et korrelat, og også slike relativsetninger som helt og holdent mangler korrelat. I slike tilfeller bruker man pronomenet *kuka* som refererende pronomen om mennesker (se bøyning ovenfor under punkt 7.3., spørrepronomen), for øvrig brukes alltid pronomenet *mikä*.
[*Kuka* jääpi tähän, *se*] jääkhöön, [*kuka* mennee kävelehän methään, *se*] menkhöön sinne.

([Den som blir igjen her, den] må gjerne bli, [den som går til skogs, den] må gjerne gå dit.)

(Gåte)

[*Mitä* hän löytää, *sen*] ottaa *hän ja tappaa*; mutta [*mitä* hän ei löydä], ottaa hän myötä.

(Det som han/hun finner, det) tar han/hun og dreper; men [det som han/hun ikke finner], tar han/hun med.)

(Svar: lusa)

8. Tallord

I kvensk, akkurat som i de fleste andre språk, er det to slags tallord, nemlig

grunntall og ordenstall. Grunntall er vanlige tallord, mens ordenstallene uttrykker rekkefølge.

Ordenstallene blir avledet av grunntallene, og hører altså inn under avledningslære. F. eks. (*kolme* 'tre' →) (sg.nom.) *kolmas* 'tredje' : (sg.gen.) *kolmane/n*, (sg.part.) *kolma/tta*, (pl.part.) *kolmanssii/ta*, (pl.gen.) *kolmanssii/tten*. (Om hvordan ordenstallene bøyes, se sidene [Kasusbøyning og Nomenbøyning i flertall](#).)

Grunntallene på kvensk er: (1–10)) *yksi, kaksi, kolme, nelje, viisi, kuusi, seittemen, kahdeksen, yhdeksen, kymmenen*. De bøyes, akkurat som ordenstallene, i tall og kasus på samme måte som andre nomina.

Flertallsformene er allikevel ikke så vanlig i bruk unntatt av ordene *sata* 'hundre' og *tuhat* 'tusen'. (Når det gjelder bøyning av grunntallene, se tabellen på neste side.)

Tallene fra 11 til 19 dannes på følgende måte: grunntall + *toista*. Altså: (11) *yksitoista*, (12) *kaksitoista*, (13) *kolmetoista* . . . (19) *yhdeksentoista*. Disse tallordene blir bøyd på den måten at bare grunntallet bøyes, ordet *toista* står uforandret, som f. eks. i *kahdessatoista, kolmessatoista* . . . *yhdeksessütoista*.

Tallordene 20, 30, 40 osv. dannes slik: grunntall (1–) + *kymmentä*. F. eks. (20) *kaksikymmentä*, (30) *kolmekymmentä*, (40) *neljekymmentä* . . . (90) *yhdeksenkymmentä*. Når disse ordene skal bøyes, skal begge leddene bøyes: *kahdessakymmenessä, kolmessakymmenessä* . . . *yhdeksessäkymmenessä*.

Når vi lager tall som 23, 35 eller 78, så dannes de ved å legge tallord etter hverandre. F. eks. (23) *kaksikymmentä kolme*, (35) *kolmekymmentä viisi*, (78) *seittemenkymmentä kahdeksen*. Også i disse skal begge leddene bøyes: *kahdessakymmenessä kolmessa, seittemessäkymmenessä kahdeksessa*.

'Hundre' er på kvensk *sata*. Tallene 200, 300, 400 . . . 900 dannes slik: grunntallet (1–9) + *sattaa*. F. eks. (200) *kaksi sattaa*, (300) *kolme sattaa*, (400) *nelje sattaa*, (900) *yhdeksen sattaa*. Når disse tallordene skal bøyes, da må begge leddene bøyes. F. eks. *kahdessa sadassa, kolmessa sadassa, nelje/ssä sadassa, yhdeksessä sadassa*.

Ordet *tuhat* 'tusen' bøyes etter det samme mønsteret som ordenstallene. Med andre ord følgende stammer: (sg.nom.) *tuhat*, (sg.gen.) *tuhane/n*, (sg.part.) *tuhat/ta*, (pl.nom.) *tuhane/t*, (pl. gen.) *tuhanss/ii/tten*, (pl.part.) *tuhanss/ii/ta*. (Når det gjelder bøyningen av ordet *tuhat* kan du også se sidene [Kasusbøyning og Nomenbøyning i flertall](#).)

Tabell: grunntallene

nom.	yksi	kaksi	kolme	Nelje	viisi	kuusi	seittemen	kahdeksen	yhdeksen	kymmenen
gen.	yhden	kahden	kolmen	Neljen	viiden	kuuden	seittemen	kahdeksen	yhdeksen	kymmenen
part.	yhtä	kahta	kolmee	Neljee	viittä	kuutta	seittemee	kahdeksee	yhdeksee	kymmentä
ess.	yhtenä	kahtena	kolmena	Neljenä	viitenä	kuutena	seittemenä	kahdeksena	yhdeksenä	kymmenenä
transl.	yhdeksi	kahdeksi	kolmeksi	neljeksi	viideksi	kuudeksi	seittemeksi	kahdeksiksi	yhdeksiksi	kymmeneksi
iness.	yhdessä	kahdessa	kolmessa	Neljessä	viidessä	kuudessa	seittemessä	kahdeksessa	yhdeksessä	kymmenessä
elat.	yhdestä	kahdesta	kolmesta	Neljestä	viidestä	kuudesta	seittemestä	kahdeksesta	yhdeksestä	kymmenestä
illat.	yhteen	kahteen	kolmheen	neljheen	viitteen	kuutheen	seittemheen	kahdeksheen	yhdeksheen	kymmenheen
adess.	yhdelä	kahdela	kolmela	Neljelä	viidelä	kuudela	seittemellä	kahdeksella	yhdeksellä	kymmenellä
abl.	yhdelta	kahdelta	kolmelta	Neljeltä	viideltä	kuudelta	seittemeltä	kahdekselta	yhdekseltä	kymmeneltä
allat.	yhdele	kahdele	kolmele	Neljele	viidele	kuudele	seittemelle	kahdekselle	yhdekselle	kymmenelle

Når man snakker fort, blir grunntallene gjerne forkortet. Vi vil telle: *yks kaks kolme nelje viis kuus seittemen kahdeksen yhdeksen kymmenen ykstoista kakstoista* osv.

Årstall blir dannet på følgende måte:

Vuona 1200 'år 2000' = vuona kaksitoistasattaa; 1200-luvula 'på 1200-tallet' = kahdentoistasadan-luvula.

Vuona 1760 'år 1760' = vuona seittementoistasattaa kuusikymmentä; 1760-luvula 'på 1760-tallet' = seittementoistasadan kuudenkymmenen -luvula.

Vuona 2023 'år 2023' = vuona kaksi tuhatta kaksikymmentä kolme; 2020-luvula 'på 2020-tallet' = kahden tuhanen kahdenkymmenen -luvula.

Vi kan altså se at etter ordet *vuona* blir tallordene ikke bøyd, men når det fortelles, i hva slags tiår eller hundreår noe skjedde, da skal alle leddene i tallordet bøyes i genitiv.

De fins også en annen måte å uttrykke årstall på. Man kan si (år 1854) *vuona tuhat kahdeksensattaa viisikymmentä nelje*, og (på 1800-tallet) *tuhanen kahdeksensadan -luvula*.

Tallordene kongruerer med sine hovedord i tall og kasus. Der ligner de på adjektivene. (Om kongruens se side *Kongruens*.) Et unntak er nominativ, der tallordet står i nominativ og substantivet i partitiv entall. Det er også viktig å bemerke, at hvis tallordet står i entall, så skal hovedordet også stå i entall. F. eks. *Kaikki viisi tytärtä käytiin ensistä kahdessa kaupungissa, ja sitte het lähdeihin vielä viitteen muuhuun kaupunkiin.*

'Alle de fem jentene tok først en tur til to byer, og så dro de enda til fem andre byer.'

9. Ordavledninger (derivasjoner)

Kvensk er et typisk avledningsspråk. Det betyr at man kan lage nye ord ved å føye nye avledningssuffiks til ordstammene. Dette er allerede litt omtalt i kapittel [2.3.1. Morfemsystemet](#) (se dette).

Vha. avledningssuffiks kan man endre ordklassen til et ord, eller man kan bare modifisere et ord, slik at ordets betydning endres litt. Vha. avledning kan man også endre et ords, spesielt verbets, syntaktiske egenskaper.

Eks. på endring av ordklasse:

*katto/ot*¹⁵ > *katto/minen* (av verbet er det laga et substantiv, et verbalsubstantiv)

opetta/at > *opettaa/ja* (av verbet er det laga et substantiv, et nomen agentis)

raita > *raidä/linen* (adjektiv av substantiv)

synti > *synt/inen* (adjektiv av substantiv)

Ruotti > *ruotta/lainen* (av stedsnavnet er det laga et ord som betegner nasjonalitet, et ord som kan fungere både som substantiv og som adjektiv)

norja/lainen > *norjalais/ta/at* (av et nomen er det laga et verb)

tarkka > *tarka/sti* (av et adjektiv er det laga et adverb)

tosi > *todē/sti* (av et substantiv er det laga et adverb)

Eks. på modifisering av et ords betydninger:

katto/ot > *katt/el/la*, *katto/skel/la*¹⁶ (av et verb er det laga et annet verb; både *ele* og *skele* er kontinuative avledningssuffiks, noe som her betyr at man ser over et lengre tidsrom, at man "holder på å se").

kylä > *kylä/nen* (substantivet *kylänen* er en diminutiv, dvs. betydninga er *pikku kylä*).

Eks. på endring av verbets syntaktiske bruk:

oppi/it > *ope/tta/at* (av et intransitivt verb er det laga et transitivt verb).

Allerede i eksemplet *oppi/it* > *ope/tta/at* > *ope/ttaa/ja* ser vi at man kan føye

¹⁵ Skråstrek / betyr her alltid en morfemgrense.

¹⁶

flere avledningssuffiks etter hverandre i et ord.

En del av avledningssuffiksa er sånne som man ikke lenger kan danne nye ord med. Vi sier at de er uproduktive. For eksempel er det i kvensk mange adjektiv der det ser ut til å være et suffiks *ee*, som i orda *valkk/ee*, *pimm/ee*, *aukk/ee*, *hirv/ee*, *kevv/ee*, *kipp/ee*, *komm/ee*, *levv/ee* osv. Men man danner likevel ikke lenger nye ord med suffikset *ee*; det er ikke lenger produktivt. Her skal vi bare behandle produktive avledningssuffiks, eller slike som man ennå kan lage nye ord med. En slik avledning (derivasjon) kalles også en **syntaktisk derivasjon**.

Vi skal her behandle hver for seg avledningssuffiks som man lager hhv. adjektiv, substantiv, verb og adverb med.

9.1. Adjektivavledninger

9.1.1. Gradbøyning (komparasjon)

Gradbøyning eller komparasjon bruker man ofte å behandle i forbindelse med bøyning av adjektiv, som en del av morfologien. Om vi ser på rekkefølgen av suffiks, så legger vi særlig merke til at komparasjonssuffiksa er på avledningssuffiksa sin plass, altså etter komparasjonssuffiksa kan man føye til nok et avledningssuffiks. Eks.

huono > (komp.) *huono/mpi* > *huono/m/uus* 'underlegenhet'

Etter bøyningssuffikset kan man ikke føye til avledningssuffiks.

Dessuten: Ord som er laga med komparasjonssuffiks, bøyes på samme måte som også andre adjektiv, de er m.a.o. adjektiv på linje med andre adjektiv.

Komparasjon er et fullstendig produktivt avledningsmønster, og vha. det kan man danne komparasjonsadjektiv av alle adjektiver og en del substantiv også.

9.1.1.1. Komparativ

Komparativ dannes på den måten at man tar ordets vokalstamme og føyer til *mpi* i nominativ, i andre kasus *mp(p)A*: *m(m)A*. (Se kapittel 6.2. Nomenas bøyningstyper og stammer). Foran komparativsuffikset er graden den samme som foran genitivsuffikset, eller altså vanligvis ordstammens aller laveste grad. Om et ord bare har to stavelser og det ender på vokalene *a* eller *ä*, så forandres stammevokalen til *e*. Komparativens *A* + plural *i* er alltid *i*.

2-stava A-stammer

paha > *pahe/mpi* : *pahe/ma/n* : *pahe/mppa/a* : *pahe/mpp/i/i(ta)*¹⁷
tarkka > *tarke/mpi* : *tarke/ma/n* : *tarke/mppa/a* : *tarke/mpp/i/i(ta)*
märkä > *märe/mpi* : *märe/mä/n* : *märe/mppä/ä* : *märe/mpp/i/i(tä)*

Flerstava A-stammer

pullee/va > *pulleeva/mpi* : *pulleeva/mma/n* : *pulleeva/mppa/a* :
pulleevampp/i/i(ta)
harmaaja > *harmaaja/mpi* : *harmaaja/mma/n* : *harmaaja/mppa/a* :
harmaaja/mpp/i/i(ta)
jännittävä > *jännittävä/mpi* : *jännittävä/mä/n* : *jännittävä/mppä/ä* :
jännittävä/mpp/i/i(tä)
mahđoton : *mahđottoma/n* > *mahđottoma/mpi* : *mahđottoma/ma/n* :
mahđottoma/mppa/a : *mahđottoma/mpp/i/i(ta)*
kärsimätön : *kärsimättömä/n* > *kärsimättömä/mpi* : *kärsimättömä/mmä/n* :
kärsimättömä/mppä/ä : *kärsimättömä/mpp/i/i(tä)*
lämmin : *lämpimä/n* > *lämpimä/mpi* : *lämpimä/mmä/n* : *lämpimä/mppä/ä* :
lämpimä/mpp/i/i(tä)

e-stammer

pieni : *piene/n* > *piene/mpi* : *piene/mä/n* : *piene/mppä/ä* : *piene/mpp/i/i(tä)*
uusi : *uude/n* > *uude/mpi* : *uude/ma/n* : *uude/mppa/a* : *uude/mpp/i/i(ta)*
täysi : *täyde/n* > *täyde/mpi* : *täyde/mä/n* : *täyde/mppä/ä* : *täyde/mpp/i/i(tä)*
punainen : *punaise/n* > *punaise/mpi* : *punaise/mma/n* > *punaise/mppa/a* >
punaise/mpp/i/i(ta)
tavalinen : *tavalise/n* > *tavalise/mpi* : *tavalise/ma/n* : *tavalise/mppa/a* :
tavalise/mpp/i/i(ta)

i-, O- ja U-stammer

villi : *villi/n* > *villi/mpi* : *villi/mä/n* : *villi/mppä/ä* : *villi/mpp/i/i(tä)*
iso : *iso/n* > *iso/mpi* : *iso/ma/n* : *iso/mppa/a* : *iso/mpp/i/i(ta)*
outo : *ouđo/n* > *ouđo/mpi* : *ouđo/ma/n* : *ouđo/mppa/a* : *ouđo/mpp/i/i(ta)*
paksu : *paksu/n* > *paksu/mpi* : *paksu/ma/n* : *paksu/mppa/a* : *paksu/mmp/i/i(ta)*

VV-stammer

oikkee : *oikkee/n* > *oikkee/mpi* : *oikkee/ma/n* > *oikkee/mppa/a* : *oikkee/mpp/i/i(ta)*
pimnee : *pimnee/n* > *pimnee/mpi* : *pimnee/mä/n* : *pimnee/mppä/ä* :
pimnee/mpp/i/i(tä)
rikas : *rikkhaa/n* > *rikkhaa/mpi* : *rikkhaa/ma/n* : *rikkhaa/mppa/a* :
rikkhaa/mpp/i/i(ta)

¹⁷ Her kan man velge om man i partitiv plural bruker *i/itA*-partitiv, eller *i/i*-partitiv.

tyyris : *tyyrhii/n* > *tyyrhii/mpi* : *tyyrhii/mä/n* : *tyyrhii/mppä/ä* : *tyyrhii/mpp/i/i(tä)*
tervet : *tervhee/n* > *tervhee/mpi* : *tervhee/mä/n* : *tervhee/mppä/ä* :
tervhee/mpp/i/i(tä)

Det er noen ord som dannes uregelmessig. Disse er:

hyvä : *hyvä/n* > *parempi* : *parema/n* : *pare/mppa/a* : *pare/mpp/i/i(ta)*
pitkä : *pitkä/n* > *piide/mpi* : *piide/mä/n* : *piide/mppä/ä* : *piide/mpp/i/i(tä)*
vanhaa : *vanhaa/n* > *vanhe/mpi* : *vanhe/ma/n* : *vanhe/mppa/a* : *vanhe/mpp/i/i(ta)*
Vær også oppmerksom på adjektivet *vasen*, som bøyes på samme måte som komparativformene:

vasen : *vasema/n* : *vasemppa/a* : *vasempp/i/i(ta)*

Dessuten er det enda et pronomer som kan betraktes som en komparativform, nemlig spørrepronomenet *kumpi* : *kumma/n* : *kumppaa* : *kumppii* (om dette, se punkt 7.3. Spørrepronomen).

9.1.1.2. Superlativ

Superlativsuffikset er i nominativ *(i)in*, i andre kasus *(i)im(m)A* : *(i)imp(p)A*. Det føyes til vokalstammens høyeste grad i et ord. *e* og *A* (= *a* og *ä*) i vokalstammen forsvinner foran superlativens *i*, *VV* forkortes til *V*, mens *i*, *O* og *U* bevares. Legg merke til at det også i superlativ er ”lang vokal-tvang”, dvs. at dersom stammevokalen forsvinner foran superlativsuffikset, så blir det (likevel) lang *ii* i superlativsuffikset. I danning av partitiv singular superlativ, brukes konsonantstammen, som er identisk med nominativ singular. Ellers bøyes superlativformene på samme måte som i komparativ. Slik:

2-stava A-stammer

paha : *paha/n* > *pahh/iin* : *pahh/iima/n* : *pahh/iin/ta* : *pahh/iimpp/i/i(ta)*¹⁸
tarkka : *tarka/n* > *tarkk/iin* : *tarkk/ii/ma/n* : *tarkk/iin/ta* : *tarkk/iimpp/i/i(ta)*
märkä : *mära/n* > *märkk/iin* : *märkk/iimä/n* : *märkk/iin/tä* : *märkk/iimpp/i/i(tä)*

Flerstava A-stammer¹⁹

pulleeva > *pulleev/iin* : *pulleev/iimma/n* : *pulleev/iim/ppa/a* :

¹⁸ Også her kan man velge om man i partitiv plural bruker *i/itA*-partitiv, eller *i/i*-partitiv.

¹⁹ Når det er en flerstava stamme, kan man velge om man vil ha superlativsuffikset *iin* : *iima* : *iimppa* eller *in* : *ima* : *imppa*. For eksempel av ordet *pulleeva* kan man også danne superlativformen *pulleev/in* : *pulleev/imma/n* : *pulleev/in/ta* : *pulleev/impp/i/i(ta)*, og av *punainen*-ordet *punais/in* : *punais/imma/n* : *punais/in/ta* : *punais/imm/i/i(ta)*. Denne kan også ofte føles som den beste formen. Her er det, for å forenkle regelen, foreslått en superlativform med lang vokal.

pulleev/iimpp/i/i(ta)

harmaaja > harmaaj/iin : harmaaj/iimma/n : harmaaj/iin/ta :

harmaaj/iimpp/i/i(ta)

jännittäävä > jännittääv/iin : jännittääv/iimä/n : jännittääv/iin/tä :

jännittääv/iimpp/i/i(tä)

mahđoton : mahđottoma/n > mahđottomm/iin : mahđottomm/iima/n :

mahđottomm/iin/ta : mahđottomm/iimpp/i/i(ta)

kärsimätön : kärsimättömä/n > kärsimättöm/iin : kärsimättöm/iimä/n :

kärsimättöm/iin/tä : kärsimättöm/iimpp/i/i(tä)

lämmin : lämpimä/n > lämpim/iin : lämpim/iimä/n : lämpim/iimppä/ä :

lämpim/iimpp/i/i(tä)

e-rangat

pieni : piene/n > pien/iin : pien/iimä/n : pien/iin/tä : pien/iimpp/i/i(tä)

uusi : uude/n > uuss/iin : uuss/iima/n : uu/ssiin/ta : uuss/iimpp/i/i(ta)

täysi : täyde/n > täyss/iin : täyss/iimä/n : täyss/iin/tä : täyss/iimpp/i/i(tä)

punainen : punaise/n > punaiss/iin : punaiss/iima/n > punaiss/iin/ta >

punaiss/iimpp/i/i(ta)

tavalinen : tavalise/n > tavaliss/iin : tavaliss/iima/n : tavaliss/iin/ta :

tavaliss/iimpp/i/i(ta)

i-, O- ja U-rangat

villi : villi/n > villi/in : villi/imä/n : villi/in/tä : villi/impp/i/i(tä)

iso : iso/n > isso/in : isso/ima/n : isso/in/ta : isso/impp/i/i(ta)

outo : ouđo/n > outto/in : outto/ima/n : outto/in/ta : outto/impp/i/i(ta)

paksu : paksu/n > paksu/in : paksu/ima/n : paksu/in/ta : paksu/impp/i/i(ta)

VV-rangat

oikkee : oikkee/n > oikke/in : oikke/ima/n > oikke/in/ta : oike/impp/i/i(ta)

pimnee : pimnee/n > pimme/in : pimme/imä/n : pimme/in/tä :

pimme/impp/i/i(tä)

rikas : rikkhaa/n > rikkha/in : rikkha/ima/n : rikkha/in/ta : rikkha/impp/i/i(ta)

tyyris : tyrrhi/n > tyrrhi/in : tyrrhi/imä/n : tyrrhi/in/tä : tyrrhi/impp/i/i(tä)

tervet : tervhee/n > tervhe/in : tervhe/imä/n : tervhe/in/tä : tervhe/impp/i/i(tä)

I følgende adjektiv er det uregelmessig superlativ:

hyvä : hyvä/n > paras : parhaa/n : paras/ta : parha/i/ta (~ parhain : parhaima/n

: parhain/ta : parhaimpp/i/i(ta))

pitkä : pitkä/n > piss/iin : piss/iimä/n : piss/iin/tä : pissiimpp/i/i(tä)

vanhaa : vanhaa/n > vanh/iin : vanhiima/n : vanhiin/ta : vanh/iimpp/i/i(ta)

9.1.1.3. Bøyningstabell for komparativ og superlativ

Mange bøyningsformer av komparativadjektiv og superlativadjektiv er i sjelden bruk, men her er likevel bøyningstabellen, som man kan bruke om det blir nødvendig å bøye disse adjektiva.

Tabell IX.1: Bøyning av komparativ og superlativ

	Kasus	Positiv	Komparativ	Superlativ
S i n g .	nom.	paha 'ond'	pahempi	pahhiin
	gen.	pahan	paheman	pahhiiman
	part.	pahhaa	pahemppaa	pahhiinta
	essiv	pahana	pahempana	pahhiimpana
	ill.	pahhaan	pahemphaan	pahhiimphaan
P l u r .	nom.	pahat	pahemat	pahhiimat
	gen.	pahhoin	pahemiitten	pahhiimiitten ²⁰
	part.	pahhoi	pahemppii(ta)	pahhiimppii(ta)
	essiv	pahoina	pahempina	pahhiimpina
	ill.	pahhoin	pahemphiin	pahhiimphiin
S i n g .	nom.	harmaaja 'grå'	harmaajampi	harmaajiin
	gen.	harmaajan	harmaajamman	harmaajimman
	part.	harmaajaa	harmaajamppaa	harmaajiinta
	essiv	harmaajana	harmaajampana	harmaajimpana
	ill.	harmaajhaan	harmaajamphaan	harmaajimphaan
P l u r .	nom.	harmaajat	harmaajammat	harmaajimmat
	gen.	harmaajiitten	harmaajamiitten	harmaajiimiitten
	part.	harmaajoita	harmaajamppii(ta)	harmaajimppii(ta)
	essiv	harmaajoina	harmaajampina	harmaajiimpina
	ill.	harmaajhaan	harmaajamphiin	harmaajimphiin

9.1.1.4. Bruk av komparativ og superlativ

Komparativ- og superlativformer brukes på samme måte som også andre adjektiv, og de kongruerer naturligvis også som attributt til hovdeordet, slik også andre adjektiv gjør det. Eks.:

Taivas oli *kirkkhaampi* ko koskhaan ennen.

[Himmelen er klarere enn noen gang før.]

²⁰ I disse formene kan man i gen.pl. også bruke en form med én *i*, *pahhiimitten*, noe som trolig også høres bedre ut. Jeg har likevel, ut fra logiske årsaker, foreslått en form med to *i*-er, noe som også ellers forekommer i danning av gen.pl.

Muorin pannukakot oon *parhaat*.

[Mors pannekaker er de beste.]

Liisa ja Maija oon *kaikkiin viishaimat tyttäret* koko koulussa.

[Liisa og Maija er de aller klokeste jentene på skolen.]

Ojena, ole siivo, minule *tuon pidemän kepin*.

[Rekk meg, er du snill, den der lengste kjeppen.]

Når man sammenlikner to med hverandre, så bruker man i kvensk komparativ, og ikke superlativ som på norsk. Eks.

Kumpi oon kaunhiimpi, Liisa vain Maija?

[Hvem er vakrest, Liisa eller Maija?]

Näistä kahdesta tyttärestä Anna-Riitta oon *vaaleempi*.

[Av de to jentene er Anna-Riitta den lyseste.]

Faari ja muori paistethiin pannukakkoi. Niistä muorin paistamat oon *makkeemat*.

[Far og mor steikte pannekaker. Av dem var de som mor steikte de beste.]

Legg oss merke til at i komparativ brukes samme konjunksjon *ko* som også i positiv.

Liisa oon *viishaampi ko* Maija.

[Liisa er klokere enn Maija.]

Nämät kakot tässä oon *makkeemat ko* nuot tuossa.

[Disse kakene her er bedre enn de der.]

jf.

Liisa oon *yhtä viisas ko* Maija.

[Liisa er like klok som Maija.]

Nämät kakot tässä oon *yhtä makkeet ko* nuot tuossa.

[Disse kakene her er like gode som de der.]

I superlativ kan man også, for å forsterke, bruke genitiv plural-formen *kaikkiin* av ordet *kaikki*. Eks.

Liisa oon *kaikkiin viishain ja kaunhiin*.

[Liisa er den aller klokeste og vakreste.]

Ordet *vasen* 'venstre' bøyes som komparativ. Vi sier sånn her:

Oikkeela kädälä (puolela) oli Talosvankka, *vasemalla kädälä (puolela)*
Yykeänmuotka.
[På høyre handa (sida) var Olderdalen, på venstre handa (sida) Lyngseidet.]

9.1.2. Ordenstalla (ordinalene)

Ordinalene eller **ordenstalla** avledes (deriveres) av **kardinalene** eller **grunntalla**. Ordenstalla er syntaktisk adjektiver, derfor behandles danning av dem her, og ikke under tallorda.

Ordenstallas avledningssuffiks er i nominativ *s*, i vokalstammen *nte* : *(n)ne*, i konsonantstammen (i partitiv singular) *t* og i pluralstammen *ns* : *nss*. Disse suffiksa føyes til den laveste graden av grunntallas vokalstamme, eller altså til den stammen man får når man tar bort genitivens *n* fra genitiven. Unntaket er *kolme* > *kolmas*, der det istedenfor en *e* i stammen, er en *a*. Ordenstall dannes altså på denne måten:

kolme : *kolme/n* > *kolma/s* : *kolma/ne/n* : *kolma/t/ta* : *kolma/nt/heen* :
kolma/nss/i/ita

viisi : *viide/n* > *viide/s* : *viide/ne/n* : *viide/t/tä* : *viide/nt/heen* : *viide/nss/i/itä*

kahdeksen : *kahdekse/n* > *kahdekse/s* : *kahdekse/t/ta* : *kahdekse/nt/heen* :
kahdekse/nss/i/ita

sata : *sada/n* > *sada/s* : *sada/ne/n* : *sada/t/ta* : *sada/nt/heen* : *sada/nss/i/ita*

tuhat : *tuhane/n* > *tuhane/s* : *tuhane/nne/n* : *tuhanet/ta* : *tuhane/nt/heen* :
tuhane/nss/i/ita

Når et ordenstall består av mange ledd, så må avledningssuffiks for ordenstall føyes til hvert ledd. For eksempel er 25. *kahdeskymmenes viides*, 156. er *sadas viideskymmenes kuudes* osv. Alle ledd må bøyes og kongruere.

Eks.:

Pekka kuoli *kolmaskymmenes* oktooperikuuta vuona yhdeksentoista sattaa yhdeksenkymmentä yksi.

[Pekka døde trettiende oktober i året nitten hundre og nittien.]

Pekale pidettiin pidot *kahdeskymmenes kolmas* novemperikuuta yhdeksentoista sattaa kahdeksenkymmentä kaksi.

[Det ble holdt en fest for Pekka den tjuetredje november nitten hundre og åttito.]

Mie pääsin moolhiin *kahdeksentenäkymmenentenä seittementenä*.

[jeg kom i mål som den åttisjuende.]

Legg merke til at *toista* (*kaksitoista*, *viisitoista* osv.) i talla 11–19 alltid forblir det samme, fordi det er partitiv av ordet *toinen*.

1. og 2. kan man si på to måter: 1. = *ensimäinen* eller *yhdes*, 2. = *toinen*

eller *kahdes*. Formene *yhdes* og *kahdes* forekommer vanligvis bare som ordenstall, som i (11.) *yhdestoista*, (12.) *kahdestoista*, (20.) *kahdeskymmenes*. Ellers bruker vi orda *ensimäinen* og *toinen*. Eks.

Pekka oli syntynyt *ensimäinen päivä toisessa* kuussa (eli februaarikuussa).
[Pekka ble født den første dagen i den andre måneden (dvs. i februar)]

Av pronomenet *moni* kan man også lage et slags ordenstall, som man bruker når man spør om rekkefølge: *moni* : *mone/n* > *mone/s* : *mone/ne/n* : *monet/ta* : *mone/nt/heen* : *mone/nss/i/ita*. Eks.

Kunna *mones* sie olit moolissa? Kunna *monenet* tet olitta moolissa?
[Hvilket nummer var du i mål? Hvilke nummer var dere i mål?]

Ordenstall trenger man ikke så ofte å bøye, og spesielt flertallsformer er sjeldne. Av tabellen nedenfor kan dere likevel se hvordan ordenstall bøyes, om det noen gang skulle være behov for å bøye dem.

Tabell IX.2: Ordenstalla

Kunka mones? <i>Hva for en/ett (i rekkefølgen)?</i>	sg. nominat.	sg. gen.	sg. part.	pl. partit.
1.	ensimäinen/ yhdes	ensimäisen/ yhdenen	ensimäistä/ yhdetta	ensimäissii/ yhdenssii(tä)
2.	toinen/ kahdes	toisen/ kahdenen	toista/ kahdetta	toissii/ kahdenssii(ta)
3.	kolmas	kolmanen	kolmatta	kolmanssii(ta)
6.	kuudes	kuudenen	kuudetta	kuudenssii(ta)
7.	seittemes	seittemennen	seittemettä	seittemenssii(tä)
10.	kymmenes	kymmenennen	kymmenettä	kymmenenssii(tä)
15.	viidestoista	viidenentoista	viidettätoista	viidenssiitoista
20.	kahdeskymmenes	kahdenenkymmenennen	kahdettakymmenettä	kahdenssiikymmennsii(tä)
100.	sadas	sadanen	sadatta	sadanssii(ta)
1000.	tuhanes	tuhanennen	tuhanetta	tuhanssii(ta)
1 000 000	miljoonas	miljoonannen	miljoonatta	miljoonanssii(ta)